

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Deres ref.:

Vår ref.:

Saksbehandler:

Dato:

21/7951-6

Kristine Hartvedt

15.03.2021

Felles svar på covid-19 oppdrag fra HOD nr.389 til HelseDirektoratet om vurdering av smittevernveilederne i skoler og barnehager

Oppsummering

- HelseDirektoratet har et likelydende svar som Utdanningsdirektoratet. FHI har vurdert smittevernveilederne i lys av smittesituasjonen. FHI, Utdanningsdirektoratet og HelseDirektoratet har også hatt innspillmøter med ulike aktører og organisasjoner, og mottatt mange gode innspill fra disse. På bakgrunn av dette har vi i felleskap igangsatt arbeid med revisjon av veilederne. Direktoratene og FHI har et felles mål om at barnehager og skoler i så stor grad som mulig har en praksis som er i samsvar med smittevernveilederne og trafikklysmodellen, slik at det oppleves trygt for alle å oppholde seg i skole og barnehage
- Hovedtilbakemeldingen er at trafikklysmodellen fungerer godt og gir forutsigbarhet i den daglige driften av skoler og barnehager. Den mest omfattende revisjonen av smittevernveilederne vil skje på skoleområdet. Innspillene vi har fått tyder på at det bare er behov for mindre endringer på barnehagefeltet. Vi ser at utfordringene først og fremst gjelder gjennomføringen av smitteverntiltakene, og ikke trafikklysmodellen som sådan. Vi foreslår derfor først og fremst justeringer og presiseringer i smittevernveilederne for å få disse til å fungere bedre i praksis.

Med bakgrunn i tilbakemeldingene fra organisasjonene er dette hovedpunktene vi planlegger å revidere:

- Åpne for om hele trafikklysmodellen med grønt, gult og rødt nivå bør benyttes i større grad enn i dag.
- Tydeliggjøre intensjonen og innhold på gult og rødt nivå, for å bidra til størst mulig etterlevelse av smitteverntiltakene
- Tydeliggjøre forventninger til god beredskap for å bidra til raskest mulig skifter mellom nivåene.

HelseDirektoratet

Avdeling barne- og ungdomshelse

Kristine Hartvedt

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

- En egen veileder for ungdomsskole og en egen for videregående skole.
- Tydeliggjøre råd til voksenopplæringen, SFO/AKS og spesialskoler i veilederne.
- Tydeliggjøre skolehelsetjenestens rolle og behov for tilstedeværelse på skolen.
- Utdype råd om munnbind, avstand og kohorter.
- Tydeliggjøre involvering av foreldre og elever for å bedre etterlevelse av smitteverntiltakene.

Oppdraget fra Helse- og omsorgsdepartementet

Oppdrag nr. 389 til Helsedirektoratet om vurdering av smittevernveilederne i skoler og barnehager

Den siste uken har vi igjen sett en økning i smitteutviklingen på nasjonalt nivå. Samtidig er situasjonen blitt mer krevende å håndtere med de nye virusvariantene, blant annet ser det ut til at den britiske virusvarianten smitter blant barn og unge mer enn det vi har sett tidligere under pandemien.

I dag kan det se ut til at det er noe varierende praksis i skoler når det gjelder etterlevelsen av smittevernveilederne. Det er grunn for å vurdere nærmere hvordan en praktisering av gult og rødt nivå bør være, slik at man på en god måte kan ivareta smittevernet samtidig som man legger til rette for mest mulig tilstedeværelse i barnehage og skole og holder tiltaksbyrden lav for barn og unge.

På denne bakgrunn ber Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet om at Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Utdanningsdirektoratet vurderer de nasjonale smittevernveilederne for skoler og barnehager med utgangspunkt i nåværende smittesituasjon, og ved behov foreslår konkrete endringer i veilederne. Vurderingene skal omfatte hvordan veilederne kan endres, og hvordan ev. annen veiledning fra nasjonale myndigheter kan innrettes for å styrke etterlevelse av smitteverntiltakene i skoler og barnehager, i tillegg til en vurdering av om det bør gis bedre veiledningen til kommunene om valg av tiltaksnivå i trafikklysmodellen. Det bør også vurderes om tiltak kan utformes på en slik måte at de bidrar til at tilbudene bedre kan organiseres i praksis.

Frist for oppdragets settes til fredag 19. mars 2021 kl. 16.00.

Ny frist for oppdraget er innen utgangen av 15. mars.

Helse- og

omsorgsdepartementet

Vibeke R. Gundersen

Seniorrådgiver
HOD krisestab

Vakttelefon HOD 22 24 47 77

Krisestab_NY@hod.dep.no

Kontaktpersoner i HOD er Benedicte Mørkved Larsen (Benedicte-Morkved.Larsen@hod.dep.no eller telefon 22248374) og Ragnhild Angell Holst (Ragnhild-Angell.Holst@hod.dep.no eller telefon 22248458), og i KD Monja Marie Evdahl (Monja-Marie.Evdahl@kd.dep.no eller telefon 22247755).

Vi ber om at svar på oppdraget sendes Krisestab_NY@hod.dep.no med kopi til kontaktpersonene som angitt ovenfor.

Faglig underlag fra Folkehelseinstituttet, UDIR og Hdir – brevet i sin helhet

Utdannings-
direktoratet

Felles svar på oppdrag om vurdering av smittevernveiledere

Oppsummert:

FHI, Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet ønsker mest mulig oppmøte i skoler og barnehager og lavest mulig tiltaksbyrde for barn og unge, samtidig som vi må sikre best mulig smittevern sett opp mot smittesituasjonen. Aktiv bruk av trafikklysmodellen har vært og er sentral for å sikre dette.

FHI har vurdert smittevernveilederne i lys av smittesituasjonen. FHI, Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet har også hatt innspillmøter med ulike aktører og organisasjoner, og mottatt mange

gode innspill fra disse. På bakgrunn av dette har vi igangsatt arbeid med revisjon av veilederne. Vi har et felles mål om at barnehager og skoler i så stor grad som mulig har en praksis som er i samsvar med smittevernveilederne og trafikklysmodellen, slik at det oppleves trygt for alle å oppholde seg i skole og barnehage.

Hovedtilbakemeldingen er at trafikklysmodellen fungerer godt og gir forutsigbarhet i den daglige driften av skoler og barnehager. Den mest omfattende revisjonen av smittevernveilederne vil skje på skoleområdet. Innspillene vi har fått tyder på at det bare er behov for mindre endringer på barnehagefeltet. Vi ser at utfordringene først og fremst gjelder gjennomføringen av smitteverntiltakene, og ikke trafikklysmodellen som sådan. Vi foreslår derfor først og fremst justeringer og presiseringer i smittevernveilederne for å få disse til å fungere bedre i praksis.

Med bakgrunn i tilbakemeldingene er dette hovedpunktene vi planlegger å revidere:

- Åpne for om hele trafikklysmodellen med grønt, gult og rødt nivå bør benyttes i større grad enn i dag.
- Tydeliggjøre intensjonen og innhold på gult og rødt nivå, for å bidra til størst mulig etterlevelse av smitteverntiltakene
- Tydeliggjøre forventninger til god beredskap for å bidra til raskest mulig skifter mellom nivåene.
- En egen veileder for ungdomsskole og en egen for videregående skole.
- Tydeliggjøre råd til voksenopplæringen, SFO/AKS og spesialskoler i veilederne.
- Tydeliggjøre skolehelsetjenestens rolle og behov for tilstedeværelse på skolen.
- Utdype råd om munnbind, avstand og kohorter.
- Tydeliggjøre involvering av foreldre og elever for å bedre etterlevelse av smitteverntiltakene.

Nasjonale myndigheter har også i dag mye informasjon om både smittevern og forsvarlig skole- og barnehagedrift. I tillegg til revisjonen av smittevernveilederne vil vi vurdere å tydeliggjøre og supplere annen informasjon og veiledning.

FHI, Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet understreker at vi omtaler planlagte endringer, ikke endringer som allerede er gjort. Vi vil prioritere arbeidet med å utforme ny veileder for videregående skole, og tar sikte på at et førsteutkast av denne skal være klar fredag 19.03.2021. Alle veilederne skal være revidert før påske. Vi har behov for denne tiden for å sikre en god gjennomføring av oppdraget, og for å kunne ta stilling til og forankre tilstrekkelig med organisasjonene og andre aktører. En god prosess i dette arbeidet er med på å støtte oppunder økt etterlevelse av smitteverntiltakene i skoler og barnehager.

1. Oppdraget

På bakgrunn av økt smitteutvikling nasjonalt, nye virusvarianter og varierende praksis i skolen, har Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet bedt om at Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Utdanningsdirektoratet vurderer nærmere de nasjonale smittevernveilederne og ved behov foreslår konkrete endringer i disse. Dette er gjort i oppdrag nr. 389 til Helsedirektoratet, og oppdrag 2021-014 til Utdanningsdirektoratet. Dette er et felles svar på disse oppdragene.

I oppdragene vises det til at det skal vurderes nærmere hvordan en praktisering av gult og rødt nivå bør være, slik at man kan ivareta smittevernet på en god måte, samtidig som man legger til rette for mest mulig tilstedeværelse og holder tiltaksbyrden lav for barn og unge. Vurderingene skal omfatte hvordan veilederne kan endres, og hvordan ev. annen veiledning fra nasjonale myndigheter kan innrettes for å styrke etterlevelse av smitteverntiltakene i skoler og barnehager, i tillegg til en vurdering av om det bør gis bedre veiledning til kommunene om valg av tiltaksnivå i trafikklysmodellen. Oppdragene viser til at det også bør vurderes om tiltak kan utformes på en slik måte at de bidrar til at tilbudene bedre kan organiseres i praksis.

2. Om smittesituasjonen

I lys av økt forekomst av nye, mer smittsomme virusvarianter har FHI undersøkt trender i forekomst av enkelttilfeller og utbrudd i barnehager og skoler i perioden fra uke 40 i 2020 til og med uke 8 i 2021. Resultatene er publisert i [rapport](#) datert 10.03.2021.

De nye virusvariantene er mer smittsomme i alle aldersgrupper, også blant barn og unge, men også disse virusvariantene smitter mindre fra barn enn fra voksne. Når andre aldersgrupper har svært strenge begrensninger på sosial kontakt, vil skoler og barnehager representere et av få steder der mennesker møtes. Derfor vil det ses smittetilfeller og utbrudd selv når smitteverntiltak er godt implementert.

Tiltak rettet mot skoler og barnehager bør primært kun iverksettes i situasjoner der det er nødvendig for å begrense pågående smitteutbrudd i skoler og barnehager. Det er imidlertid sannsynlig at det vil være en ustabil smittesituasjon fremover. I mange kommuner vil det være behov for rødt tiltaksnivå over lengre tid. I andre kommuner vil dette ikke være nødvendig.

Utbrudd skyldes ofte situasjoner utenfor skolene og barnehagene. Flere av de store utbruddene har startet med at det har vært møtevirkosomhet blant ansatte eller sosialt

samvær på fritiden. Selv når smitte ikke primært har skjedd i skolene, blir de beskrevet som “utbrudd i skoler eller barnehage”, og har uansett store implikasjoner for tiltak i skolene.

Det beste for barn og unge er at skoler og barnehager er åpne. Trafikklysmodellen ble laget for å gi skolene en forutsigbarhet for endringer i tiltaksnivåene, og at tiltakene kan tilpasses en lokal smittesituasjon.

Utbrudd har blitt mer krevende å håndtere med de nye virusvariantene, blant annet fordi mange flere settes i karantene nå enn tidligere. Omfattende smittesporing og karantene gjelder også når det er få smittetilfeller. Dette betyr at tiltakene går ut over mange flere barn, elever og ansatte, og kan påvirke driften av skoler og barnehager. Aktiv bruk av trafikklysmodellen har vært sentral for å holde skoler og barnehager åpne, og bidratt til lavest mulig tiltaksbyrde for barn og unge. Det er viktig at smittevernveilederne og trafikklysmodellen er så klare og tydelige som mulig, og at endringer som gjøres er begrunnet i konkrete behov.

3. Innspill til endringer

For å svare på dette oppdraget på best mulig måte har vi bedt om og mottatt konkrete innspill fra organisasjoner og skoleeiere. Disse har sendt inn innspill:

- Landsgruppen av helsesykepleiere
- Lektorlaget
- Fagforbundet

- Skolenes landsforbund
- Barneombudet
- Utdanningsforbundet
- Viken fylkeskommune
- KS
- Skolelederforbundet
- FUB/FUG
- PBL
- Elevorganisasjonen
- Utdanningsetaten i Oslo kommune
- Montessori Norge

Innspillene fra organisasjonene følger vedlagt. Vi har også foreløpig hatt to møter med disse, der vi har mottatt overordnede innspill og tilbakemeldinger. Vurderingene som gjøres under vil basere seg både på innspillene som har kommet i denne prosessen, og på andre innspill og erfaringer vi har gjort oss i løpet av det siste året.

4. Planlagte endringer i veiledere

4.1 Tiltaksnivå

Det er kun en organisasjon som har gitt tilbakemelding om et ønske om nye nivåer i smittevernveilederne, mens øvrige har gitt klar tilbakemelding på at nye nivåer og inndelinger vil skape mer kompleksitet og usikkerhet. Det er en generell tilbakemelding på at

smittevernveilederne har noen uklarheter og at tydeliggjøring bør prioriteres fremfor å innføre ett eller flere nye nivåer.

Det finnes steder i landet med svært lite smitte. I svar på oppdrag 180 fra Helse- og omsorgsdepartementet (datert 15.10.2020) konkluderte Helsedirektoratet i samarbeid med FHI og Udir om at «Skoler og barnehager kan gå til grønt nivå gitt at forutsetningene som er beskrevet må ligge til grunn». På grønt nivå vil driften av barnehager og skoler være tilnærmet normal selv om de ansatte må holde avstand til hverandre. Disse kriteriene vil også omtales i veilederen.

Vi legger ikke opp til at det skal legges inn nye tiltaksnivå (heller ikke undernivåer), og støtter de fleste organisasjonene som heller ønsker en tydeliggjøring. Vi planlegger å åpne for at hele trafikklysmodellen (inkl. grønt nivå) kan benyttes i større grad enn i dag. Ved revisjon av smittevernveilederne vil vi nå legge inn tydeligere råd til ansatte ved innføring av grønt nivå.

4.2 Klarere råd og retningslinjer

Det er en generell tilbakemelding fra organisasjonene at det er behov for at smittevernveilederne blir tydeligere. Som departementene også viser til er det særlig fleksibiliteten på gult nivå og raske omstillinger mellom gult og rødt nivå som trekkes frem som utfordrende. Organisasjonene etterlyser klarere råd og retningslinjer særlig på gult nivå. Det har eksempelvis blitt trukket frem at gult nivå stort sett består av bør-bestemmelser. Det er også kommet innspill på at noen krav må tydeliggjøres og ikke gi rom for lokale tolkninger.

Det har kommet innspill om at det er behov for mer tid for overganger mellom gult og rødt. I tillegg er det fra noen organisasjoner ønske om at endringer som skjer i veilederne ved oppdatering skal være enkle for sektoren å se og finne frem til.

Vi planlegger å revidere smittevernveilederne slik at de bedre beskriver hva som er intensjonen med gult nivå, og hvordan handlingsrommet skal brukes for å få til et godt smittevern. Vi planlegger også å tydeliggjøre hva en veileder er, og hva som ligger i begrepene «kan, bør og skal». For de ansatte vil det henvises til [veileder for hjemmekontor og arbeidsplasser](#).

4.3 Behov for brukerrettede veiledere

I dag er det en felles veileder for ungdomsskole og videregående skole ettersom de har noen felles problemstillinger som ikke gjelder for barnetrinnet. Samtidig har den videregående skolen flere utfordringer som ikke gjør seg gjeldende i ungdomsskolen, og voksenopplæringen har utfordringer som ikke gjelder videregående skole. Videre er utfordringene i den videregående skolen heller ikke ensartet (programfag, inkl. yrkesfag, og fellesfag mv.). Det har kommet tilbakemelding på at denne kompleksiteten ikke avspeiles i smittevernveilederne, og at smittevernreglene oppfattes som lite tilpasset den situasjonen de skal brukes i. Det er også kommet innspill om at SFO/AKS og elever med særskilte behov/spesialskoler trenger bedre smittevernregler.

Vi planlegger å dele smittevernveilederne for ungdomstrinnet og videregående skole slik at det blir en egen veileder for hvert av skoleslagene. Det vil også utarbeides kapitler om

voksenopplæring, SFO/AKS og elever med særskilte behov/spesialskoler i aktuelle veiledere. Endringer i veilederne vil tydeliggjøres i en endringslogg, og evt. tekstbøker ved siden av litt større endringer.

4.4 Lokalt handlingsrom til å endre nivå

Det har kommet inn flere innspill som gjelder kommunenes handlingsrom og når skoler/kommuner bør gå over til rødt nivå. Det er spilt inn at det bør være klart at lokale helsemyndigheter ikke må avvente sentrale myndigheters råd. Å vurdere om det skal gis klarere veiledning til kommunene om valg av tiltaksnivå nevnes også eksplisitt i oppdraget.

Introduksjonen av nye virusvarianter gjør det nødvendig å intensivere TISK arbeidet i kommunene med bredere testing og karantenesetting. Intensivert TISK innebærer at flere vurderes som nærkontakter og settes i smittekarantene. Flere utbrudd i barnehager og skoler er håndtert og slått effektivt ned med forsterket utbruddshåndtering (forsterket TISK), samtidig skaper dette utfordringer for barn, elever, foresatte og ansatte i både barnehager og skoler, og kan gå utover driften.

Beskrivelse av ansvar og vurdering av tiltaksnivå ivaretas i håndbok for kommuneleger. FHI er hyppig involvert i individuelle vurderinger i kommuner med økende smitte. Kommunelegene trenger ofte å drøfte vurderingene, men står fritt til å heve tiltaksnivået raskt over til rødt nivå eller innføre kortvarig stenging ved behov, uten å involvere sentrale helsemyndigheter. Dette følger av smittevernloven § 4-1. Endring av tiltaksnivå er en oppgave for helsetjenesten lokalt eller nasjonalt, og ansvarsfordelingen er beskrevet i veilederne for skoler og barnehager. Disse er utformet for å gi innsikt i og eksempler på hvordan skoler og barnehager kan organiseres samtidig som smitteverntiltak blir iverksatt.

Vi vil vurdere om det er behov for å tydeligere informasjon og/eller endre plassering av informasjon om ansvar for endring av tiltaksnivå i smittevernveilederen for skolene.

4.5 Bruk av munnbind

Det er kommet mange innspill om bruk av munnbind og noe om bruk av visir/briller på skolen for elever og/eller ansatte. Innspillene er varierte - noen ønsker munnbind i klasserommet, noen nevner dette spesifikt for videregående eller for områder med stort smittetrykk. Noen etterlyser påbud om munnbind,

mens andre mener dette må være anbefalinger. Det er også nevnt utfordringer knyttet til korrekt bruk, utdeling og avfallshåndtering, samt bekymring for sanksjoner mot elever som ikke følger et evt. påbud.

Vi planlegger at avsnitt om munnbindbruk i veilederne oppdateres og utdypes.

4.6 Kohorter

Det har kommet ønske om at kohortene og smittevernreglene må defineres tydeligere slik at det ikke blir rom for lokale tolkninger. Det er vist til at kohortene gradvis er blitt større. Det påpekes at det er viktig at barn og ungdom har færre nærkontakter.

Vi planlegger at råd om kohorter vil utdypes nærmere under gult og rødt nivå.

4.7 Avstand

Det er kommet ønske om at det bør komme tydeligere frem at barnehagene har fleksibilitet med tanke på organisering av gruppestørrelser og kohorter i barnehagen, for eksempel knyttet til samarbeid om morgenen og ettermiddagen ved full åpningstid, samt at det bør vurderes hva som er mulig og forsvarlig når det gjelder avstandsregler i barnehage. For barnetrinnet er det kommet innspill om at det bør vurderes hvilke avstandsregler som er mest forsvarlig, og at det bør vurderes om krav om avstand i alle situasjoner bør fremgå av gult og rødt nivå for ungdomsskoler og videregående.

Vi planlegger at råd om avstand på ulike nivåer vil utdypes nærmere.

4.8 Skolehelsetjenesten

Det har kommet et innspill om at elevene må få et lavterskeltilbud for å ivareta de unges psykiske helse. Flere har presisert at helsesykepleierne må være tilgjengelige på skolen, også ved rødt nivå.

Anbefaling om at skolehelsetjenesten må være tilgjengelige på skolen og tas med inn i smittevernarbeidet på skolene, er innarbeidet i veilederne, men kan tydeliggjøres. Informasjon til skoler og kommuner om at skolehelsetjenesten også må være tilgjengelige på rødt nivå vil presiseres. Se også [her](#).

4.9 Skyss

Det har kommet flere ønsker om at smitteverntiltak for skoleskyss vurderes parallelt. Det er et felles ønske om at smittevernveilederne i større grad henger sammen med smittevernråd som gjelder for kollektivtransporten og samfunnet for øvrig.

Vi viser til at teksten om transport og skoleskyss i smittevernveilederne ble oppdatert 02.03.2021 for å tydeligere hvilke krav som gjelder. Arbeidet har vært et samarbeid mellom Helsedirektoratet og Statsforvalteren i Oslo og Viken, Utdanningsdirektoratet og kollektivbransjen.

Det går nå frem av smitteveilederen for skolene at elever som tar kollektivtransport eller taxi som del av skoleskyssen, skal følge gjeldende nasjonale eller lokale retningslinjer for slik transport, inkludert anbefalinger eller påbud om munnbind.

4.10 Arbeidsmiljøet for lærere og andre ansatte

Organisasjonene har uttrykt bekymring for arbeidsmiljøet til lærerne, og mener krav til forsvarlig arbeidsmiljø også bør tas inn i veilederne, og at det er viktig at nye tiltak ikke fører til ytterligere belastninger. Det har også kommet inn ønske om tydeligere regler for hjemmekontor.

Vi planlegger at det tas inn en setning om at også lærere og andre ansatte i skolen har rett på et godt arbeidsmiljø i tråd med arbeidsmiljøloven, og at det lenkes til smittevernråd for arbeidsplasser og hjemmekontor utarbeidet av FHI. Vi foreslår også at det nevnes at ansatte i skolen skal forholde seg til veileder [for hjemmekontor og arbeidsplasser](#) .

4.11 Elevmedvirkning og bedre kontakt mellom skole og hjem

Det har kommet ønske om en egen veileder, eller at kontakten mellom hjem-skole/barnehage tas inn i veilederne om smittevern. Det har også kommet innspill om nærmere involvering av elever.

Det er svært viktig med tilstrekkelig samarbeid mellom skole og hjem, spesielt når vi står midt oppi en pandemi. Det er tatt med noe i veilederne om hvordan ev. foreldremøter etc. kan gjennomføres, men vi vil tydeliggjøre ytterligere viktigheten av god kontakt og informasjon til foreldre og foresatte. Dette kan f.eks. gjøres via eksisterende organ for brukermedvirkning som skolemiljøutvalg og FAU.

Elevmedvirkning må prege skolens praksis. Elevene skal både medvirke og ta medansvar i læringsfellesskapet som de skaper sammen med lærerne hver dag. Elevrådet bør delta i skolens planlegging av best mulig gjennomføring av smitteverntiltak. Dette vil kunne bidra til bedre og mer målrettet tiltak og ikke minst øke etterlevelsen av tiltakene. Elevrådet vil kunne gi innsikt i om og ev. hvor det er tiltakstretthet hos elevene på den enkelte skole. De kan også bidra til å se hvilke tiltak som kan fungere og hvordan man kan motivere medelever og lærere til å holde ut litt til. Et samarbeid med elevrådet, skolen og skolehelsetjenesten om effektive smitteverntiltak vil kunne bidra til bedre etterlevelse.

Vi planlegger å tydeliggjøre viktigheten av å inkludere elever i utarbeidelsen av smitteverntiltak på den enkelte skole samt å tydeliggjøre viktigheten av et godt samarbeid mellom skole/barnehage og hjem.

5. Annen veiledning

Vi er bedt om å se på hvordan annen veiledning kan innrettes for å styrke smitteverntiltakene i skoler og barnehager. Det har bl.a. blitt etterlyst mer informasjon både om endringer og munnbind.

Det foreligger en betydelig mengde informasjon på nasjonale myndigheters nettsider bl.a. om smittevern og [bruk av munnbind](#), som det kan være relevant å lenke til i smittevernveilederne.

Vi understreker at arbeidet med å revidere smittevernveilederne er den viktigste oppgaven nå. Vi ønsker at disse skal bli så klare og tydelige som mulig. Vi vil undersøke om det er behov for ytterligere materiell og informasjon etter at revisjonen er gjort.

6. Tiltak for bedre organisering

Vi er bedt om å vurdere om tiltak kan utformes på en slik måte at de bidrar til at tilbudene bedre kan organiseres i praksis.

6.1 Muligheter innenfor dagens regelverk og veiledere

Det er et overordnet mål om mest mulig tilstedeværelse på skolen. Dette følger også av § 3 første ledd første setning i den midl. forskriften: «Elevene skal som hovedregel ha opplæringen på skolen». Innenfor dagens regelverk og smittevernveiledere finnes det mange muligheter for å oppnå denne målsetningen. Når skoleeier av hensyn til smittevernet henviser elevene til opplæring hjemme, er det fastsatt krav til hjemmeopplæringen i § 3 fjerde ledd i den midl. forskriften.

Det foreslås at Udir i større grad enn i dag innhenter og informerer om gode eksempler fra praksis på udir.no. Eksempler:

- Bærum kommune har hatt tilbud om opplæring på skolen hver dag også ved rødt smittenivå: For å få til dette har de hentet inn ekstra ansatte, ekstra utstyr og i noen tilfeller leid ekstra lokaler. Kommunen har også formidlet veldig tydelig til skolene at kostnadene skal dekkes. Et eksempel på det er at vi har lagt til rette for busstransport i kohorter slik at det ikke er

nødvendig å bekymre seg for smittevernet på vei til og fra skolen. I valgfag og fremmedspråk har elevene vært samlet i klassen, mens læreren har undervist digitalt.¹

- Oslo kommune v/Utdanningsetaten har utarbeidet klare og gode forventninger til skolen ved hjemmeopplæring på rødt nivå, inkludert refleksjonsspørsmål. Det fremgår bl.a. følgende: «Skolen skal bestrebe seg på å imøtekomme elevenes behov for tilhørighet i det sosiale felleskapet og vennskap gjennom å kommunisere med hverandre i større eller mindre grupper på tilgjengelige plattformer. Dette kan gjøres i form av digitale friminutt, digital lunsj, spill og andre aktiviteter i løpet av uken. [...] Elevene skal ha muntlig dialog med en lærer. De skal oppleve å få støtte fra læreren i løpet av skoledagen, og få tilbakemeldinger og råd som de kan bruke i det videre skolearbeidet.»

6.2 Alternierende oppmøtetid

I forbindelse med spørsmålet om muligheten for alternierende oppmøtetid mener noen at dette vil være utfordrende mtp. organisering og viser til at timeplanlegging er komplisert, særlig i videregående skole. Problemstillinger knyttet til henting av barn på SFO/AKS og skoleskyss er også nevnt. Andre er positive, men viser til tilgang på personale, skoleskyss, lokaler, renhold som utfordringer, og avtaler om kompensasjon for merarbeid. Det er også uttrykt bekymring for eldre elever med omsorgsoppgaver i hjemmet (henting/pass av mindre søsken) og aktiviteter/jobb etter skoletid som kan være vanskelig å kombinere med senere avslutning av skoledagen. Utdanningsforbundet viser til at alternierende oppmøtetid trolig ikke er aktuelt for de yngste elevene.

Vi viser til at alternierende oppmøtetid kan forstås og organiseres på ulike måter, for eksempel ulik grad av forskyvning av oppmøtetidspunkt, halv dag hjemme og halv dag på skolen mv. Som organisasjonene påpeker er det mange utfordringer knyttet til alternierende oppmøtetid, både for lærere og elever.

Det kan tilrettelegges for alternierende oppmøtetid på forskjellige måter. Skole-Norge er ulikt og vi ser at det kan være variasjoner i utfordringene også innenfor den enkelte skole og kommune. Det vil være vanskelig å gi gode nasjonale råd, og vi mener derfor den enkelte skoleeier er nærmest til å ta stilling til dette. Det er en utfordring at det ikke er nok tilgang på personale, og at det ev. må inngås sentrale avtaler om kompensasjon for merarbeid. Vi oppfordrer departementet til å se på mulige løsninger.

6.3 Handlingsrom ved muntlig eksamen

Det har kommet inn innspill som berører smittevern ved gjennomføring av muntlig eksamen.

Smittevernreglene skal også gjelde under gjennomføring av muntlig eksamen og muntlig-praktisk eksamen. Vi foreslår derfor at dette presiseres i veilederne for ungdomstrinn og videregående skole. I tillegg bør veilederne ha en kort omtale av de føringene for smittevern som er særlig viktige under gjennomføring av eksamen. For privatisteksamen utarbeides det en egen veileder for smittevern.

6.4 Andre lokaler

Det har kommet inn mange innspill om mulig bruk av andre lokaler. Muligheten for å benytte andre lokaler vil kunne variere veldig fra kommune til kommune. Noen av utfordringene som trekkes frem er behov for økonomisk støtte, skoleskyss, sikkerhet mtp. digitale løsninger, egnede lokaler, lærere mv.

Vi viser til at brev datert 11.03.2021 fra Hdir om bruk av midlertidige lokaler. De viser der til at forskriften ikke er til hinder for at det tas i bruk midlertidige lokaler. De viser også til at kravene i forskriften er formulert som funksjonskrav, dvs. stiller krav til resultat og ikke krav til fremgangsmåte, og vil dermed være fleksible og gi rom for tilpasning til lokale forhold. Det vil bl.a. stilles mindre krav til

---

¹ Bergensavisen, 10. mars 2021

midlertidige enn faste lokaler. Virksomheten og lokalene som brukes til skoler og barnehager må godkjennes etter forskriften. Kommunelegen kan fatte hastedtak dersom det er nødvendig på grunn av tidsnød, jf. folkehelseloven § 9 tredje ledd.

7. Endringer i regelverk og om beredskap

Noen av innspillene som har kommet inn går på konkrete behov for regelverksendringer

7.1 Unntak fra fag- og timefordelingen

Det er noe uenighet om det bør gis mulighet for unntak fra bestemmelsene om fag- og timefordeling også for innebærende skoleår.

Vi viser til svar på oppdrag 2021-010, der Utdanningsdirektoratet skrev at «*Vi mener det vil kunne være situasjoner både lokalt og nasjonalt som tilsier at adgangen til å gjøre tilpasninger i fag- og timefordeling bør videreføres.*» Vi foreslo derfor at tilsvarende hjemmel (i den midlertidige forskriften § 5) burde gis for skoleåret 2020-2021. Dette forslaget er nå fulgt opp i høringen som ble sendt ut 12. mars 2021.

7.2 Kritisk samfunnsfunksjon

Det har kommet innspill om at det bør gjøres endringer i reglene om tilbud i barnehage og skole til barn med foreldre med kritisk samfunnsfunksjon. Flere påpeker at det bør være et krav om at begge foreldre har arbeidsoppgaver som er kritiske for samfunnet. Det har også kommet inn innspill om at barnehageansatte bør inn i oversikten over kritiske samfunnsfunksjoner.

Reglene om hvem som uansett skal ha et tilbud i skole og barnehager følger av §§ 2 og 3a i midl. forskrift om tilpasninger i reglene om barnehager, grunnskoler og videregående opplæring som følge av utbrudd av covid-19. I dag er det kun krav om at en av foreldrene er ansatt i helse- og omsorgstjenesten, transporttjenesten eller andre kritiske samfunnsfunksjoner.

Vi viser her til vårt brev datert 10.03.2021 som besvarer Kunnskapsdepartementets henvendelse datert 05.03.2021. Der vurderte Udir bl.a. at «*en innskrenking i reglene ved å stille krav om at barn må ha to foreldre med kritiske samfunnsfunksjoner for å få et tilbud i barnehage eller skole kan i praksis føre til mangel på samfunnskritisk personell.*» Udir konkluderte derfor med at vi i utgangspunktet mener at retten til et tilbud for familier der en av foreldrene har arbeid er definert som kritisk samfunnsfunksjon eller virksomhetsfunksjon ikke bør innskrenkes. Udir foreslo videre at det bør utarbeides veiledning til barnehage- og skoleeiere om hvordan de bør vurdere enkelte typetilfeller. Det oppfordres også til en gjennomgang av listen med personell som er definert som kritiske eller viktig.

7.3 Beredskapsplaner

Flere etterlyser bedre veiledning og støtte til beredskapsplanlegging, og at Utdanningsdirektoratet ber statsforvalterne om å følge opp om kommuner og fylkeskommuner har utarbeidet og implementert disse beredskapsplanene.

Udir la våren 2020 ut informasjon og veiledning om beredskapsplanlegging. Her listes det bl.a. opp ulike tema som barnehage- og skoleeier må ha oversikt over og være forberedt på. Beredskapsplanen skal sette barnehagene og skolene i stand til å raskt veksle mellom de ulike nivåene i smittevernveilederne, og sikre et godt barnehage- og skoletilbud uavhengig av nivå på smitteverntiltak. Den skal også sikre at barnehagene og skolene opprettholder forsvarlig drift, har god og oppdatert informasjon om smittesituasjonen, gjeldende regelverk og veiledning fra nasjonale myndigheter.

Vi viser til at det som følge av oppdrag 290 ble sendt ut brev til statsforvalterne datert 18.01.2021. Det går frem av brevet at kommuner og andre aktører må forberede seg på og legge planer for at nasjonale og lokale smitteverntiltak kan iverksettes på kort varsel, og at statsforvalterne bør forsikre seg om at barnehage- og skoleeierne har lagt konkrete beredskapsplaner som muliggjør snarlige endringer mellom

gult og rødt tiltaksnivå. Statsforvalterne ble bedt om å følge opp innholdet i dette brevet med sine respektive kommuner nærmere. Vi mener derfor det er naturlig at kommunene tar kontakt med statsforvalterne ved behov for veiledning.

7.4 Andre endringer i regelverket

Vi har også mottatt innspill om behov for andre endringer i regelverket.

Flere organisasjoner problematiserer at enkeltelever ikke har hatt tilstrekkelig mengde opplæring til at læreren har vurderingsgrunnlag. Vi viser til forslag til ny § 8b i den midl. forskriften, samt at Udir vil gi sektor ytterligere veiledning om standpunktvurdering. I tråd med brev fra KD 08.03.21 skal Udir legge til rette for informasjon og veiledning om handlingsrommet i gjeldende forskrifter om standpunktvurdering, og ev. midlertidige endringer i regelverket grunnet korona. Dette gjøres i samarbeid med statsforvalterne. Vi videreutvikler også eksisterende nettbaserte støtteressurser til skoler og skoleeiere for å støtte arbeidet med standpunktvurdering lokalt, og skal vurdere om omtale av enkelte fag bør inngå.

I svar på oppdrag 2021-10 om å forberede for nasjonalt eller lokale vedtak om digital opplæring hjemme (stenging etter covid-19-forskriften), foreslo Udir flere endringer i regelverket. Disse forslagene er fulgt opp (eller i ferd med å følges opp) av Kunnskapsdepartementet.

Helsedirektoratets vurdering

Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Utdanningsdirektoratet har samarbeidet tett og sender likelydende og felles svar på oppdrag nummer 389 som er gitt Helsedirektoratet og oppdrag 2021-014 som er gitt til Utdanningsdirektoratet om vurdering av smitteveilederne for barnehage og skole. Likelydende svar går til Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Involvering av organisasjonene er prioritert i arbeidet med revidering av smitteveilederne for å sikre mer målrettede tiltak og ikke minst øke etterlevelsen av tiltakene. I det videre arbeidet med oppdatering av smittevernveilederne for barnehager og skoler vil Helsedirektoratet samarbeide tett med FHI og Utdanningdirektoratet.

Vedlegg:

Svar på oppdrag om
vurdering av smitteve

Felles brev fra Udir, FHI og Helsedirektoratet:

Innspill med vedlegg fra alle organisasjonene sendes på egen e-post

Vennlig hilsen

Linda Granlund e.f.

direktør

Kristine Hartvedt
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:

Kunnskapsdepartementet, Monja-Marie Evdahl; Helsedirektoratet, Beredskap @helsedir.no; Helsedirektoratet, Krisepostkasse Divisjon folkehelse og forebygging; FOLKEHELSEINSTITUTTET, Utbrudd @fhi.no; HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET, Benedicte Mørkved Larsen; HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET, Ragnhild Angell Holst

Felles svar på oppdrag om vurdering av smittevernveiledere

Oppsummert:

FHI, Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet ønsker mest mulig oppmøte i skoler og barnehager og lavest mulig tiltaksbyrde for barn og unge, samtidig som vi må sikre best mulig smittevern sett opp mot smittesituasjonen. Aktiv bruk av trafikklysmodellen har vært og er sentral for å sikre dette.

FHI har vurdert smittevernveilederne i lys av smittesituasjonen. FHI, Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet har også hatt innspillmøter med ulike aktører og organisasjoner, og mottatt mange gode innspill fra disse. På bakgrunn av dette har vi igangsatt arbeid med revisjon av veilederne. Vi har et felles mål om at barnehager og skoler i så stor grad som mulig har en praksis som er i samsvar med smittevernveilederne og trafikklysmodellen, slik at det oppleves trygt for alle å oppholde seg i skole og barnehage.

Hovedtilbakemeldingen er at trafikklysmodellen fungerer godt og gir forutsigbarhet i den daglige driften av skoler og barnehager. Den mest omfattende revisjonen av smittevernveilederne vil skje på skoleområdet. Innspillene vi har fått tyder på at det bare er behov for mindre endringer på barnehagefeltet. Vi ser at utfordringene først og fremst gjelder gjennomføringen av smitteverntiltakene, og ikke trafikklysmodellen som sådan. Vi foreslår derfor først og fremst justeringer og presiseringer i smittevernveilederne for å få disse til å fungere bedre i praksis.

Med bakgrunn i tilbakemeldingene er dette hovedpunktene vi planlegger å revidere:

- Åpne for om hele trafikklysmodellen med grønt, gult og rødt nivå bør benyttes i større grad enn i dag.
- Tydeliggjøre intensjonen og innhold på gult og rødt nivå, for å bidra til størst mulig etterlevelse av smitteverntiltakene
- Tydeliggjøre forventninger til god beredskap for å bidra til raskest mulig skifter mellom nivåene.
- En egen veileder for ungdomsskole og en egen for videregående skole.
- Tydeliggjøre råd til voksenopplæringen, SFO/AKS og spesialskoler i veilederne.
- Tydeliggjøre skolehelsetjenestens rolle og behov for tilstedeværelse på skolen.
- Utdype råd om munnbind, avstand og kohorter.
- Tydeliggjøre involvering av foreldre og elever for å bedre etterlevelse av smitteverntiltakene.

Nasjonale myndigheter har også i dag mye informasjon om både smittevern og forsvarlig skole- og barnehagedrift. I tillegg til revisjonen av smittevernveilederne vil vi vurdere å tydeliggjøre og supplere annen informasjon og veiledning.

FHI, Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet understreker at vi omtaler planlagte endringer, ikke endringer som allerede er gjort. Vi vil prioritere arbeidet med å utforme ny veileder for videregående skole, og tar sikte på at et førsteutkast av denne skal være klar fredag 19.03.2021. Alle veilederne skal være revidert før påske. Vi har behov for denne tiden for å sikre en god gjennomføring av oppdraget, og for å kunne ta stilling til og forankre tilstrekkelig med organisasjonene og andre aktører. En god prosess i dette arbeidet er med på å støtte oppunder økt etterlevelse av smitteverntiltakene i skoler og barnehager.

1. Oppdraget

På bakgrunn av økt smitteutvikling nasjonalt, nye virusvarianter og varierende praksis i skolen, har Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet bedt om at Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Utdanningsdirektoratet vurderer nærmere de nasjonale smittevernveilederne og ved behov foreslår konkrete endringer i disse. Dette er gjort i oppdrag nr. 389 til Helsedirektoratet, og oppdrag 2021-014 til Utdanningsdirektoratet. Dette er et felles svar på disse oppdragene.

I oppdragene vises det til at det skal vurderes nærmere hvordan en praktisering av gult og rødt nivå bør være, slik at man kan ivareta smittevernet på en god måte, samtidig som man legger til rette for mest mulig tilstedeværelse og holder tiltaksbyrden lav for barn og unge. Vurderingene skal omfatte hvordan veilederne kan endres, og hvordan ev. annen veiledning fra nasjonale myndigheter kan innrettes for å styrke etterlevelse av smitteverntiltakene i skoler og barnehager, i tillegg til en vurdering av om det bør gis bedre veiledning til kommunene om valg av tiltaksnivå i trafikklysmodellen. Oppdragene viser til at det også bør vurderes om tiltak kan utformes på en slik måte at de bidrar til at tilbudene bedre kan organiseres i praksis.

2. Om smittesituasjonen

I lys av økt forekomst av nye, mer smittsomme virusvarianter har FHI undersøkt trender i forekomst av enkelttilfeller og utbrudd i barnehager og skoler i perioden fra uke 40 i 2020 til og med uke 8 i 2021. Resultatene er publisert i [rapport](#) datert 10.03.2021.

De nye virusvariantene er mer smittsomme i alle aldersgrupper, også blant barn og unge, men også disse virusvariantene smitter mindre fra barn enn fra voksne. Når andre aldersgrupper har svært strenge begrensninger på sosial kontakt, vil skoler og barnehager representere et av få steder der mennesker møtes. Derfor vil det ses smittetilfeller og utbrudd selv når smitteverntiltak er godt implementert.

Tiltak rettet mot skoler og barnehager bør primært kun iverksettes i situasjoner der det er nødvendig for å begrense pågående smitteutbrudd i skoler og barnehager. Det er imidlertid sannsynlig at det vil være en ustabil smittesituasjon fremover. I mange kommuner vil det være behov for rødt tiltaksnivå over lengre tid. I andre kommuner vil dette ikke være nødvendig.

Utbrudd skyldes ofte situasjoner utenfor skolene og barnehagene. Flere av de store utbruddene har startet med at det har vært møtevirksomhet blant ansatte eller sosialt

samvær på fritiden. Selv når smitte ikke primært har skjedd i skolene, blir de beskrevet som “utbrudd i skoler eller barnehage”, og har uansett store implikasjoner for tiltak i skolene.

Det beste for barn og unge er at skoler og barnehager er åpne. Trafikklysmodellen ble laget for å gi skolene en forutsigbarhet for endringer i tiltaksnivåene, og at tiltakene kan tilpasses en lokal smittesituasjon.

Utbrudd har blitt mer krevende å håndtere med de nye virusvariantene, blant annet fordi mange flere settes i karantene nå enn tidligere. Omfattende smittesporing og karantene gjelder også når det er få smittetilfeller. Dette betyr at tiltakene går ut over mange flere barn, elever og ansatte, og kan påvirke driften av skoler og barnehager. Aktiv bruk av trafikklysmodellen har vært sentral for å holde skoler og barnehager åpne, og bidratt til lavest mulig tiltaksbyrde for barn og unge. Det er viktig at smittevernveilederne og trafikklysmodellen er så klare og tydelige som mulig, og at endringer som gjøres er begrunnet i konkrete behov.

3. Innspill til endringer

For å svare på dette oppdraget på best mulig måte har vi bedt om og mottatt konkrete innspill fra organisasjoner og skoleeiere. Disse har sendt inn innspill:

- Landsgruppen av helsesykepleiere
- Lektorlaget
- Fagforbundet
- Skolenes landsforbund
- Barneombudet
- Utdanningsforbundet
- Viken fylkeskommune
- KS
- Skolelederforbundet
- FUB/FUG
- PBL
- Elevorganisasjonen
- Utdanningsetaten i Oslo kommune
- Montessori Norge

Innspillene fra organisasjonene følger vedlagt. Vi har også foreløpig hatt to møter med disse, der vi har mottatt overordnede innspill og tilbakemeldinger. Vurderingene som gjøres under vil basere seg både på innspillene som har kommet i denne prosessen, og på andre innspill og erfaringer vi har gjort oss i løpet av det siste året.

4. Planlagte endringer i veiledere

4.1 Tiltaksnivå

Det er kun en organisasjon som har gitt tilbakemelding om et ønske om nye nivåer i smittevernveilederne, mens øvrige har gitt klar tilbakemelding på at nye nivåer og inndelinger vil skape mer kompleksitet og usikkerhet. Det er en generell tilbakemelding på at

smittevernveilederne har noen uklarheter og at tydeliggjøring bør prioriteres fremfor å innføre ett eller flere nye nivåer.

Det finnes steder i landet med svært lite smitte. I svar på oppdrag 180 fra Helse- og omsorgsdepartementet (datert 15.10.2020) konkluderte Helsedirektoratet i samarbeid med FHI og Udir om at «*Skoler og barnehager kan gå til grønt nivå gitt at forutsetningene som er beskrevet må ligge til grunn*». På grønt nivå vil driften av barnehager og skoler være tilnærmet normal selv om de ansatte må holde avstand til hverandre. Disse kriteriene vil også omtales i veilederen.

Vi legger ikke opp til at det skal legges inn nye tiltaksnivå (heller ikke undernivåer), og støtter de fleste organisasjonene som heller ønsker en tydeliggjøring. Vi planlegger å åpne for at hele trafikklysmodellen (inkl. grønt nivå) kan benyttes i større grad enn i dag. Ved revisjon av smittevernveilederne vil vi nå legge inn tydeligere råd til ansatte ved innføring av grønt nivå.

4.2 Klarere råd og retningslinjer

Det er en generell tilbakemelding fra organisasjonene at det er behov for at smittevernveilederne blir tydeligere. Som departementene også viser til er det særlig fleksibiliteten på gult nivå og raske omstillinger mellom gult og rødt nivå som trekkes frem som utfordrende. Organisasjonene etterlyser klarere råd og retningslinjer særlig på gult nivå. Det har eksempelvis blitt trukket frem at gult nivå stort sett består av bør-bestemmelser. Det er også kommet innspill på at noen krav må tydeliggjøres og ikke gi rom for lokale tolkninger.

Det har kommet innspill om at det er behov for mer tid for overganger mellom gult og rødt. I tillegg er det fra noen organisasjoner ønske om at endringer som skjer i veilederne ved oppdatering skal være enkle for sektoren å se og finne frem til.

Vi planlegger å revidere smittevernveilederne slik at de bedre beskriver hva som er intensjonen med gult nivå, og hvordan handlingsrommet skal brukes for å få til et godt smittevern. Vi planlegger også å tydeliggjøre hva en veileder er, og hva som ligger i begrepene «kan, bør og skal». For de ansatte vil det henvises til [veileder for hjemmekontor og arbeidsplasser](#).

4.3 Behov for brukerrettede veiledere

I dag er det en felles veileder for ungdomsskole og videregående skole ettersom de har noen felles problemstillinger som ikke gjelder for barnetrinnet. Samtidig har den videregående skolen flere utfordringer som ikke gjør seg gjeldende i ungdomsskolen, og voksenopplæringen har utfordringer som ikke gjelder videregående skole. Videre er utfordringene i den videregående skolen heller ikke ensartet (programfag, inkl. yrkesfag, og fellesfag mv.). Det har kommet tilbakemelding på at denne kompleksiteten ikke avspeiles i smittevernveilederne, og at smittevernreglene oppfattes som lite tilpasset den situasjonen de skal brukes i. Det er også kommet innspill om at SFO/AKS og elever med særskilte behov/spesialskolene trenger bedre smittevernregler.

Vi planlegger å dele smittevernveilederne for ungdomstrinnet og videregående skole slik at det blir en egen veileder for hvert av skoleslagene. Det vil også utarbeides kapitler om

voksenopplæring, SFO/AKS og elever med særskilte behov/spesialskolene i aktuelle veiledere. Endringer i veilederne vil tydeliggjøres i en endringslogg, og evt. tekstbokser ved siden av litt større endringer.

4.4 Lokalt handlingsrom til å endre nivå

Det har kommet inn flere innspill som gjelder kommunenes handlingsrom og når skoler/kommuner bør gå over til rødt nivå. Det er spilt inn at det bør være klart at lokale helsemyndigheter ikke må avvente sentrale myndigheters råd. Å vurdere om det skal gis klarere veiledning til kommunene om valg av tiltaksnivå nevnes også eksplisitt i oppdraget.

Introduksjonen av nye virusvarianter gjør det nødvendig å intensivere TISK arbeidet i kommunene med bredere testing og karantenesetting. Intensivert TISK innebærer at flere vurderes som nærkontakter og settes i smittekarantene. Flere utbrudd i barnehager og skoler er håndtert og slått effektivt ned med forsterket utbruddshåndtering (forsterket TISK), samtidig skaper dette utfordringer for barn, elever, foresatte og ansatte i både barnehager og skoler, og kan gå utover driften.

Beskrivelse av ansvar og vurdering av tiltaksnivå ivaretas i håndbok for kommuneleger. FHI er hyppig involvert i individuelle vurderinger i kommuner med økende smitte. Kommunelegene trenger ofte å drøfte vurderingene, men står fritt til å heve tiltaksnivået raskt over til rødt nivå eller innføre kortvarig stenging ved behov, uten å involvere sentrale helsemyndigheter. Dette følger av smittevernloven § 4-1. Endring av tiltaksnivå er en oppgave for helsetjenesten lokalt eller nasjonalt, og ansvarsfordelingen er beskrevet i veilederne for skoler og barnehager. Disse er utformet for å gi innsikt i og eksempler på hvordan skoler og barnehager kan organiseres samtidig som smitteverntiltak blir iverksatt.

Vi vil vurdere om det er behov for å tydeligere informasjon og/eller endre plassering av informasjon om ansvar for endring av tiltaksnivå i smittevernveilederen for skolene.

4.5 Bruk av munnbind

Det er kommet mange innspill om bruk av munnbind og noe om bruk av visir/briller på skolen for elever og/eller ansatte. Innspillene er varierte - noen ønsker munnbind i klasserommet, noen nevner dette spesifikt for videregående eller for områder med stort smittetrykk. Noen etterlyser påbud om munnbind, mens andre mener dette må være anbefalinger. Det er også nevnt utfordringer knyttet til korrekt bruk, utdeling og avfallshåndtering, samt bekymring for sanksjoner mot elever som ikke følger et evt. påbud.

Vi planlegger at avsnitt om munnbindbruk i veilederne oppdateres og utdypes.

4.6 Kohorter

Det har kommet ønske om at kohortene og smittevernreglene må defineres tydeligere slik at det ikke blir rom for lokale tolkninger. Det er vist til at kohortene gradvis er blitt større. Det påpekes at det er viktig at barn og ungdom har færre nærkontakter.

Vi planlegger at råd om kohorter vil utdypes nærmere under gult og rødt nivå.

4.7 Avstand

Det er kommet ønske om at det bør komme tydeligere frem at barnehagene har fleksibilitet med tanke på organisering av gruppestørrelser og kohorter i barnehagen, for eksempel knyttet til samarbeid om morgenen og ettermiddagen ved full åpningstid, samt at det bør vurderes hva som er mulig og forsvarlig når det gjelder avstandsregler i barnehage. For barnetrinnet er det kommet innspill om at det bør vurderes hvilke avstandsregler som er mest forsvarlig, og at det bør vurderes om krav om avstand i alle situasjoner bør fremgå av gult og rødt nivå for ungdomsskoler og videregående.

Vi planlegger at råd om avstand på ulike nivåer vil utdypes nærmere.

4.8 Skolehelsetjenesten

Det har kommet et innspill om at elevene må få et lavterskeltilbud for å ivareta de unges psykiske helse. Flere har presisert at helsesykepleierne må være tilgjengelige på skolen, også ved rødt nivå.

Anbefaling om at skolehelsetjenesten må være tilgjengelige på skolen og tas med inn i smittevernarbeidet på skolene, er innarbeidet i veilederne, men kan tydeliggjøres. Informasjon til skoler og kommuner om at skolehelsetjenesten også må være tilgjengelige på rødt nivå vil presiseres. Se også [her](#).

4.9 Skyss

Det har kommet flere ønsker om at smitteverntiltak for skoleskyss vurderes parallelt. Det er et felles ønske om at smittevernveilederne i større grad henger sammen med smittevernråd som gjelder for kollektivtransporten og samfunnet for øvrig.

Vi viser til at teksten om transport og skoleskyss i smittevernveilederne ble oppdatert 02.03.2021 for å tydeligere hvilke krav som gjelder. Arbeidet har vært et samarbeid mellom Helsedirektoratet og Statsforvalteren i Oslo og Viken, Utdanningsdirektoratet og kollektivbransjen.

Det går nå frem av smitteveilederen for skolene at elever som tar kollektivtransport eller taxi som del av skoleskyssen, skal følge gjeldende nasjonale eller lokale retningslinjer for slik transport, inkludert anbefalinger eller påbud om munnbind.

4.10 Arbeidsmiljøet for lærere og andre ansatte

Organisasjonene har uttrykt bekymring for arbeidsmiljøet til lærerne, og mener krav til forsvarlig arbeidsmiljø også bør tas inn i veilederne, og at det er viktig at nye tiltak ikke fører til ytterligere belastninger. Det har også kommet inn ønske om tydeligere regler for hjemmekontor.

Vi planlegger at det tas inn en setning om at også lærere og andre ansatte i skolen har rett på et godt arbeidsmiljø i tråd med arbeidsmiljøloven, og at det lenkes til smittevernråd for arbeidsplasser og hjemmekontor utarbeidet av FHI. Vi foreslår også at det nevnes at ansatte i skolen skal forholde seg til veileder [for hjemmekontor og arbeidsplasser](#) .

4.11 Elevmedvirkning og bedre kontakt mellom skole og hjem

Det har kommet ønske om en egen veileder, eller at kontakten mellom hjem-skole/barnehage tas inn i veilederne om smittevern. Det har også kommet innspill om nærmere involvering av elever.

Det er svært viktig med tilstrekkelig samarbeid mellom skole og hjem, spesielt når vi står midt oppi en pandemi. Det er tatt med noe i veilederne om hvordan ev. foreldremøter etc. kan gjennomføres, men vi vil tydeliggjøre ytterligere viktigheten av god kontakt og informasjon til foreldre og foresatte. Dette kan f.eks. gjøres via eksisterende organ for brukermedvirkning som skolemiljøutvalg og FAU.

Elevmedvirkning må prege skolens praksis. Elevene skal både medvirke og ta medansvar i læringsfellesskapet som de skaper sammen med lærerne hver dag. Elevrådet bør delta i skolens planlegging av best mulig gjennomføring av smitteverntiltak. Dette vil kunne bidra til bedre og mer målrettet tiltak og ikke minst øke etterlevelsen av tiltakene. Elevrådet vil kunne gi innsikt i om og ev. hvor det er tiltakstretthet hos elevene på den enkelte skole. De kan også

bidra til å se hvilke tiltak som kan fungere og hvordan man kan motivere medelever og lærere til å holde ut litt til. Et samarbeid med elevrådet, skolen og skolehelsetjenesten om effektive smitteverntiltak vil kunne bidra til bedre etterlevelse.

Vi planlegger å tydeliggjøre viktigheten av å inkludere elever i utarbeidelsen av smitteverntiltak på den enkelte skole samt å tydeliggjøre viktigheten av et godt samarbeid mellom skole/barnehage og hjem.

5. Annen veiledning

Vi er bedt om å se på hvordan annen veiledning kan innrettes for å styrke smitteverntiltakene i skoler og barnehager. Det har bl.a. blitt etterlyst mer informasjon både om endringer og munnbind.

Det foreligger en betydelig mengde informasjon på nasjonale myndigheters nettsider bl.a. om smittevern og [bruk av munnbind](#), som det kan være relevant å lenke til i smittevernveilederne.

Vi understreker at arbeidet med å revidere smittevernveilederne er den viktigste oppgaven nå. Vi ønsker at disse skal bli så klare og tydelige som mulig. Vi vil undersøke om det er behov for ytterligere materiell og informasjon etter at revisjonen er gjort.

6. Tiltak for bedre organisering

Vi er bedt om å vurdere om tiltak kan utformes på en slik måte at de bidrar til at tilbudene bedre kan organiseres i praksis.

6.1 Muligheter innenfor dagens regelverk og veiledere

Det er et overordnet mål om mest mulig tilstedeværelse på skolen. Dette følger også av § 3 første ledd første setning i den midl. forskriften: «Elevene skal som hovedregel ha opplæringen på skolen». Innenfor dagens regelverk og smittevernveiledere finnes det mange muligheter for å oppnå denne målsetningen. Når skoleeier av hensyn til smittevernet henviser elevene til opplæring hjemme, er det fastsatt krav til hjemmeopplæringen i § 3 fjerde ledd i den midl. forskriften.

Det foreslås at Udir i større grad enn i dag innhenter og informerer om gode eksempler fra praksis på udir.no. Eksempler:

- Bærum kommune har hatt tilbud om opplæring på skolen hver dag også ved rødt smittenivå: For å få til dette har de hentet inn ekstra ansatte, ekstra utstyr og i noen tilfeller leid ekstra lokaler. Kommunen har også formidlet veldig tydelig til skolene at kostnadene skal dekkes. Et eksempel på det er at vi har lagt til rette for busstransport i kohorter slik at det ikke er nødvendig å bekymre seg for smittevernet på vei til og fra skolen. I valgfag og fremmedspråk har elevene vært samlet i klassen, mens læreren har undervist digitalt.¹
- Oslo kommune v/Utdanningsetaten har utarbeidet klare og gode forventninger til skolen ved hjemmeopplæring på rødt nivå, inkludert refleksjonsspørsmål. Det fremgår bl.a. følgende: «Skolen skal bestrebe seg på å imøtekomme elevenes behov for tilhørighet i det sosiale felleskapet og vennskap gjennom å kommunisere med hverandre i større eller mindre grupper på tilgjengelige plattformer. Dette kan gjøres i form av digitale friminutt, digital lunsj, spill og andre

---

¹ Bergensavisen, 10. mars 2021

aktiviteter i løpet av uken. [...] Elevene skal ha muntlig dialog med en lærer. De skal oppleve å få støtte fra læreren i løpet av skoledagen, og få tilbakemeldinger og råd som de kan bruke i det videre skolearbeidet.»

6.2 Alternerende oppmøtetid

I forbindelse med spørsmålet om muligheten for alternerende oppmøtetid mener noen at dette vil være utfordrende mtp. organisering og viser til at timeplanlegging er komplisert, særlig i videregående skole. Problemstillinger knyttet til henting av barn på SFO/AKS og skoleskyss er også nevnt. Andre er positive, men viser til tilgang på personale, skoleskyss, lokaler, renhold som utfordringer, og avtaler om kompensasjon for merarbeid. Det er også uttrykt bekymring for eldre elever med omsorgsoppgaver i hjemmet (henting/pass av mindre søsken) og aktiviteter/jobb etter skoletid som kan være vanskelig å kombinere med senere avslutning av skoledagen. Utdanningsforbundet viser til at alternerende oppmøtetid trolig ikke er aktuelt for de yngste elevene.

Vi viser til at alternerende oppmøtetid kan forstås og organiseres på ulike måter, for eksempel ulik grad av forskyvning av oppmøtetidspunkt, halv dag hjemme og halv dag på skolen mv. Som organisasjonene påpeker er det mange utfordringer knyttet til alternerende oppmøtetid, både for lærere og elever.

Det kan tilrettelegges for alternerende oppmøtetid på forskjellige måter. Skole-Norge er ulikt og vi ser at det kan være variasjoner i utfordringene også innenfor den enkelte skole og kommune. Det vil være vanskelig å gi gode nasjonale råd, og vi mener derfor den enkelte skoleeier er nærmest til å ta stilling til dette. Det er en utfordring at det ikke er nok tilgang på personale, og at det ev. må inngås sentrale avtaler om kompensasjon for merarbeid. Vi oppfordrer departementet til å se på mulige løsninger.

6.3 Handlingsrom ved muntlig eksamen

Det har kommet inn innspill som berører smittevern ved gjennomføring av muntlig eksamen.

Smittevernreglene skal også gjelde under gjennomføring av muntlig eksamen og muntlig-praktisk eksamen. Vi foreslår derfor at dette presiseres i veilederne for ungdomstrinn og videregående skole. I tillegg bør veilederne ha en kort omtale av de føringene for smittevern som er særlig viktige under gjennomføring av eksamen. For privatisteksamen utarbeides det en egen veileder for smittevern.

6.4 Andre lokaler

Det har kommet inn mange innspill om mulig bruk av andre lokaler. Muligheten for å benytte andre lokaler vil kunne variere veldig fra kommune til kommune. Noen av utfordringene som trekkes frem er behov for økonomisk støtte, skoleskyss, sikkerhet mtp. digitale løsninger, egnede lokaler, lærere mv.

Vi viser til at brev datert 11.03.2021 fra Hdir om bruk av midlertidige lokaler. De viser der til at forskriften ikke er til hinder for at det tas i bruk midlertidige lokaler. De viser også til at kravene i forskriften er formulert som funksjonskrav, dvs. stiller krav til resultat og ikke krav til fremgangsmåte, og vil dermed være fleksible og gi rom for tilpasning til lokale forhold. Det vil bl.a. stilles mindre krav til midlertidige enn faste lokaler. Virksomheten og lokalene som brukes til skoler og barnehager må godkjennes etter forskriften. Kommunelegen kan fatte hastedtak dersom det er nødvendig på grunn av tidsnød, jf. folkehelseloven § 9 tredje ledd.

7. Endringer i regelverk og om beredskap

Noen av innspillene som har kommet inn går på konkrete behov for regelverksendringer

7.1 Unntak fra fag- og timefordelingen

Det er noe uenighet om det bør gis mulighet for unntak fra bestemmelsene om fag- og timefordeling også for innebærende skoleår.

Vi viser til svar på oppdrag 2021-010, der Utdanningsdirektoratet skrev at «*Vi mener det vil kunne være situasjoner både lokalt og nasjonalt som tilsier at adgangen til å gjøre tilpasninger i fag- og timefordeling bør videreføres.*» Vi foreslo derfor at tilsvarende hjemmel (i den midlertidige forskriften § 5) burde gis for skoleåret 2020-2021. Dette forslaget er nå fulgt opp i høringen som ble sendt ut 12. mars 2021.

7.2 Kritisk samfunnsfunksjon

Det har kommet innspill om at det bør gjøres endringer i reglene om tilbud i barnehage og skole til barn med foreldre med kritisk samfunnsfunksjon. Flere påpeker at det bør være et krav om at begge foreldre har arbeidsoppgaver som er kritiske for samfunnet. Det har også kommet inn innspill om at barnehageansatte bør inn i oversikten over kritiske samfunnsfunksjoner.

Reglene om hvem som uansett skal ha et tilbud i skole og barnehager følger av §§ 2 og 3a i midl. forskrift om tilpasninger i reglene om barnehager, grunnskoler og videregående opplæring som følge av utbrudd av covid-19. I dag er det kun krav om at en av foreldrene er ansatt i helse- og omsorgstjenesten, transporttjenesten eller andre kritiske samfunnsfunksjoner.

Vi viser her til vårt brev datert 10.03.2021 som besvarer Kunnskapsdepartementets henvendelse datert 05.03.2021. Der vurderte Udir bl.a. at «*en innskrenking i reglene ved å stille krav om at barn må ha to foreldre med kritiske samfunnsfunksjoner for å få et tilbud i barnehage eller skole kan i praksis føre til mangel på samfunnskritisk personell.*» Udir konkluderte derfor med at vi i utgangspunktet mener at retten til et tilbud for familier der en av foreldrene har arbeid er definert som kritisk samfunnsfunksjon eller virksomhetsfunksjon ikke bør innskrenkes. Udir foreslo videre at det bør utarbeides veiledning til barnehage- og skoleeiere om hvordan de bør vurdere enkelte typetilfeller. Det oppfordres også til en gjennomgang av listen med personell som er definert som kritiske eller viktig.

7.3 Beredskapsplaner

Flere etterlyser bedre veiledning og støtte til beredskapsplanlegging, og at Utdanningsdirektoratet ber statsforvalterne om å følge opp om kommuner og fylkeskommuner har utarbeidet og implementert disse beredskapsplanene.

Udir la våren 2020 ut informasjon og veiledning om beredskapsplanlegging. Her listes det bl.a. opp ulike tema som barnehage- og skoleeier må ha oversikt over og være forberedt på. Beredskapsplanen skal sette barnehagene og skolene i stand til å raskt veksle mellom de ulike nivåene i smittevernveilederne, og sikre et godt barnehage- og skoletilbud uavhengig av nivå på smitteverntiltak. Den skal også sikre at barnehagene og skolene opprettholder forsvarlig drift, har god og oppdatert informasjon om smittesituasjonen, gjeldende regelverk og veiledning fra nasjonale myndigheter.

Vi viser til at det som følge av oppdrag 290 ble sendt ut brev til statsforvalterne datert 18.01.2021. Det går frem av brevet at kommuner og andre aktører må forberede seg på og legge planer for at nasjonale og lokale smitteverntiltak kan iverksettes på kort varsel, og at statsforvalterne bør forsikre seg om at barnehage- og skoleeierne har lagt konkrete

beredskapsplaner som muliggjør snarlige endringer mellom gult og rødt tiltaksnivå. Statsforvalterne ble bedt om å følge opp innholdet i dette brevet med sine respektive kommuner nærmere. Vi mener derfor det er naturlig at kommunene tar kontakt med statsforvalterne ved behov for veiledning.

7.4 Andre endringer i regelverket

Vi har også mottatt innspill om behov for andre endringer i regelverket.

Flere organisasjoner problematiserer at enkeltelever ikke har hatt tilstrekkelig mengde opplæring til at læreren har vurderingsgrunnlag. Vi viser til forslag til ny § 8b i den midl. forskriften, samt at Udir vil gi sektor ytterligere veiledning om standpunktvurdering. I tråd med brev fra KD 08.03.21 skal Udir legge til rette for informasjon og veiledning om handlingsrommet i gjeldende forskrifter om standpunktvurdering, og ev. midlertidige endringer i regelverket grunnet korona. Dette gjøres i samarbeid med statsforvalterne. Vi videreutvikler også eksisterende nettbaserte støtteressurser til skoler og skoleeiere for å støtte arbeidet med standpunktvurdering lokalt, og skal vurdere om omtale av enkelte fag bør inngå.

I svar på oppdrag 2021-10 om å forberede for nasjonalt eller lokale vedtak om digital opplæring hjemme (stenging etter covid-19-forskriften), foreslo Udir flere endringer i regelverket. Disse forslagene er fulgt opp (eller i ferd med å følges opp) av Kunnskapsdepartementet.

Utdanningsdirektoratet
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO

Vår ref:
21/00283-2

Saksbehandler:
Kjersti Botnan Larsen

Dato:
9. mars 2021

Barneombudets innspill til smittevern og trafikklysmodellen

Barneombudet viser til e-post 5.mars 2020 fra Utdanningsdirektoratet med invitasjon til å komme med skriftlig innspill til endringer i trafikklysmodellen for barnehager og skoler. Barneombudet er positiv til trafikklysmodellen og mener denne er viktig for å sikre elevenes rett til utdanning i samsvar med Grunnloven § 109, barnekonvensjonen og opplæringsloven med forskrifter. Vi er opptatt av at det ikke må gjøres endringer i trafikklysmodellen på nasjonalt nivå uten at konsekvensene for barn og unges rettigheter er grundig vurdert.

Statens plikt til å oppfylle, respektere og beskytte barns menneskerettigheter gjelder også for arbeidet med å justere trafikklysmodellen, fordi den i praksis avgjør hvordan rettighetene oppfylles. At opplæringen gis på skolen er viktig både faglig og sosialt for elevene, og økt hjemmeopplæring har i økende grad negative konsekvenser for elevene. Barneombudet vil understreke at endringer i trafikklysmodellen må vurderes opp mot om de vil ha negative eller positive konsekvenser for elevenes rett til utdanning. De negative konsekvensene må veies opp mot de positive. Endringer i trafikklysmodellen må ikke innebære et større inngrep i elevenes rett til utdanning enn det som er nødvendig og forholdsmessig. Her må både hver enkelt endring vurderes isolert og summen av endringer vurderes samlet. Selv tilsynelatende små endringer kan få store konsekvenser for barn og unges rettigheter og være uforholdsmessig store inngrep.

Vi har ikke detaljerte innspill til hvordan reglene bør være på henholdsvis gult og rødt nivå utover de prinsipielle innspillene nedenfor. Justeringer i trafikklysmodellen må bygge på kunnskap om smittespredning blant barn og unge og skolenes rolle i dette. Her må kunnskapsgrunnlaget til relevante fagmyndigheter som FHI legges til grunn. Endringene må ikke bygge på antagelser og den tiltakende frykten i samfunnet. Vi støtter at voksne må bære en større del av tiltaksbyrden for at skolene skal kunne holdes åpne for barn og unge, og at dette er viktig for å oppfylle regjeringens mål om at barn og unge skal ha en lavest mulig tiltaksbyrde. Dette er et mål som vi mener myndighetene må holde fast ved nå.

Nå er skolene nasjonalt satt til gult nivå, også i kommuner uten smitte. Vi vil derfor peke på at dersom det gjøres endringer i kravene til gult nivå nasjonalt, for eksempel ved strengere krav til avstand eller antall personer i en kohort, vil dette også gjelde for områder som har lavt smittetrykk. En generell heving av gult tiltaksnivå vil kunne innebære inngrep mange steder i landet som går lengre enn det som er forholdsmessig og nødvendig der. Dette er vi bekymret for konsekvensene av. Vi mener derfor det er viktig at det ikke gjøres endringer i modellen ved å legge på flere begrensninger på gult nivå uten at dette er smittevern faglig begrunnet og vurdert opp mot

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

elevenes rettigheter. Det bør ikke være kommunene med høyt smittenivå alene som setter standarden for gult nivå.

Vi ber videre om at det vurderes hvilke praktiske konsekvenser ulike forslag til endringer i tiltaksnivåene faktisk vil ha på en del skoler. For eksempel vil det å stille krav til to-meters avstand mellom elevene for svært mange skoler i praksis bety at de ikke har fysisk kapasitet til å gi opplæring på skolen. Dette vil være en svært inngripende endring.

Vi har også registrert i media at enkelte har tatt til orde for et oransje nivå i den nasjonale trafikklysmodellen. Slik vi ser det vil dette kunne bidra til å skape en modell som er enda vanskeligere å praktisere og kunne skape forvirring omkring hvilket nivå som er det riktige. Vi mener derfor at dette vil komplisere ting unødvendig. Det må i stedet kommuniseres tydelig hvilket handlingsrom som ligger i dagens gule nivå og når skoler/ kommuner bør gå over til rødt nivå.

Vi mener det kan synes som det fortsatt er en del usikkerhet om hva som ligger i trafikklysmodellen, og hvilket lokalt handlingsrom som eksisterer. Vi mener derfor at det heller enn endringer i trafikklysmodellen med usikker virkning, er viktig å gi informasjon om handlingsrommet som ligger i dagens modell.

Barneombudet mener at det er behov for at det blir kommunisert tydeligere til utdanningssektoren hvilken rolle skolene og barn og unge spiller i smittespredningen, og at det prioriteres oppdatert informasjon om kunnskapsgrunnlaget til de som jobber i skolene så raskt som mulig.

Avslutningsvis vil vi også oppfordre Utdanningsdirektoratet til å be statsforvalteren om å følge opp om kommuner og fylkeskommuner har utarbeidet og implementert beredskapsplaner for overganger mellom ulike nivå i trafikklysmodellen. Dersom dette ikke er gjort må det følges opp.

Med vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Kjersti Botnan Larsen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

elevorganisasjonen

Til Utdanningsdirektoratet

Fra Elevorganisasjonen

Dato 09.03.2021.

Innspill om skoledrift under pandemien

Elevorganisasjonen vil takke for muligheten til å komme med innspill til skoledriften under pandemien. Elevorganisasjonen har ikke grunnlag for å kommentere det smittevernsfaglige, og har tillit til at myndighetene har god oversikt over hvilke tiltak som kreves.

Elevmedvirkning

Selv i en pandemi er elevmedvirkning en viktig hjørnestein i god opplæring. Mange elever føler nå at deres muligheter til å påvirke undervisningen er blitt lagt helt til side i fjernundervisningen. Dette gjør det vanskelig å tilpasse undervisningen til elevenes behov, og legge opp til best mulig læring for hver enkelt. Selv om fjernundervisning er annerledes enn den undervisningen vi er vant til, er det også en mulighet til å inkludere elevene mer aktivt når man leter etter nye kreative måter å gjøre opplæringen interessant og engasjerende. I en utfordrende skolehverdag er det spesielt viktig at skolene og lærerne legger til rette for at elevenes ideer og tanker kommer fram. Det å skape gode undervisningssituasjoner er en samarbeidsprosess, og da kan ikke elevene sitte på sidelinjen.

Elevorganisasjonen vil også trekke fram viktigheten av at elevene informeres og inkluderes godt i beslutningene som tas på skolen, og at de aktivt inkluderes i prosesser med utvikling av planer og strategier. Selv om det er vanskelig å samle elevrådet fysisk, er det mange digitale muligheter. Vi har inntrykk av at mange elevråd føler seg glemt når man leter etter løsninger for hvordan man skal håndtere skoledriften under pandemien. Om man skal lage retningslinjer som elevene føler tilhørighet til, og som passer for elevenes behov, er det viktig at man prater med dem når man skal sikre så god undervisning som mulig. Her er elevrådene en viktig ressurs.

elevorganisasjonen

Yrkesfag

Yrkesfagslinjene har trukket rødt-nivås korteste strå. Det har vist seg å være svært utfordrende å gi yrkesfagelevne den opplæringen de har krav på. Mye av undervisningen krever at man har tilgang til utstyr man ikke kan ha hjemme, og at man har lett tilgang til fagpersoner som vet hvordan utstyret skal brukes forsvarlig. Når skolene har stengt ned, har ikke yrkesfagelevne blitt prioritert, og vi er bekymret for at dette kan gi kunnskapshull som burde vært lett å fylle. For å gi elevene en fullverdig opplæring må man i større grad organisere timeplanen slik at elevene kan delta fysisk på den delen av opplæringen hvor det er kritisk at man er fysisk til stede.

Skolehelsetjenesten

Lockdown, digital undervisning og sosial distansering tærer på unges psykiske helse. En studie gjort av Sintef og UiO viser at kun 49% av ungdommer i Norge var fornøyde med livene sine, i motsetning til 86% før pandemiens start. Det er derfor viktig at ungdom har et lavterskeltilbud å ta kontakt med. Laget rundt eleven er viktig for elevens forutsetninger til å mestre og trives på skolen. Elevene skal oppleve at det legges til rette for at alle skal få et likt utgangspunkt for at de skal trives og prestere godt på skolen. Da kreves det god personlig oppfølging, i tillegg til den faglige. Elevenes psykiske helse skal ikke nedprioriteres, men når elevene forsøker å oppsøke hjelp, møter de alt for ofte en lukket dør. Under pandemien har mange helsesykepleiere i skolen blitt omdisponert til andre smittevernsarbeid. Derfor er tilbudet mindre tilgjengelig nå, enn før pandemien, selv om behovet er blitt langt større.

Skolene må jobbe for at skolehelsetjenesten er så tilgjengelig som mulig.

Nedprioriteringene av skolehelsetjenesten må snus. Samtidig er det også viktig at helsesykepleiere har mulighet til å møte fysisk på skolen, slik at det blir enklere å ta kontakt ha kontakt med elevene, og slik at elevene lettere kan ta kontakt om de ønsker det.

elevorganisasjonen

Munnbind i skolen

Elevorganisasjonen stiller seg positiv til munnbindpåbud i skolen, om dette legger opp til at man ha mer fysisk undervisning. Pandemien har vist oss at fysisk undervisning legger bedre opp til læring enn fjernundervisning, og det er derfor viktig at man tar i bruk de løsningene som gjør det mulig å ha mest mulig fysisk oppmøte på skolen. Likevel, er vi bekymret for at skolenes første tiltak for å opprettholde påbudet blir å straffe elevene som ikke følger det, ved å sette dem ned i ordenskarakter eller gi dem anmerkninger. Dette er for det første ikke lov, og lite løses med sanksjoner. Derfor er det essensielt at dette blir presisert i kommunikasjonen rundt et eventuelt påbud. Det er også viktig at skolene har munnbind tilgjengelig for elevene, for det er en større belastning å bruke munnbind hver dag på skolen, i forhold til ellers i samfunnet. Vi kan ikke risikere å ende opp i en situasjon hvor noen straffes, eller ikke får mulighet til å følge smittevern på grunn av deres økonomiske situasjon.

Straff for brudd på smittevern

Elevorganisasjonen har fått flere henvendelser fra elever ved skoler hvor straff har vært skolenes første tiltak for å håndtere smittevernet. Dette er spesielt kritikkverdig når det på mange skolene ikke er utformet slik at det er mulig å holde god avstand, og har mange flaskehals, som ved inn- og utganger. Skolene må heller drøfte hvordan man kan følge smittevernsreglene best mulig, sammen med elevene, og sørge for at informasjonen når helt fram til elevene. Det må også kommuniseres klart ut til skolene om at det ikke er lov å sanksjonere elever for noe som ikke er spesifisert i ordensreglementet.

På vegne av Elevorganisasjonen,
Kristin Schultz, leder

Jo Sigurd Barlien, nestleder

Fagforbundets tilbakemeldinger om smittevern og trafikklysmodellen

1. Skriftlige innspill og videre prosess

Utdanningsdirektoratet ønsker at skoleeiere og organisasjonene svarer på følgende spørsmål:

- **Hvilke justeringer er det behov for å gjøre i smittevernveilederne?**
  - Endringer som skjer i veilederne, må være enkle for sektoren å se og kunne anvende raskt i sitt arbeid. Men det må gis tid til å implementere dette i driften.
  - Lokale helsemyndigheter må få beskjed om endringene og statsforvalterens rolle må komme klart fram for eiere innen oppvekstsektoren
  - Mange yrkesgrupper har skolen som sin arbeidsplass, ansatte må kunne se at smittevernveilederne er tilpasset deres ansvar og oppgaver
  - Tilrettelagt tilbud, SFO og spesialskoler trenger bedre smittevernregler og eget støttemateriell.
  - Anvend den helsefaglige kompetansen til de ansatte med helsefaglig bakgrunn; helsesykepleier, vernepleier, helsefagarbeider osv. i arbeidet med lokale smitteveiledere.
  - Arbeid i barnehage, skole og SFO vil krever nærkontakt mellom ansatte og barn/elev
  - Gjør endringer av definisjonen av samfunnskritiske barn, ny regel må være at begge foreldrene må ha samfunnskritiske arbeidsoppgaver
  - Digitale verktøy til alle ansatte som har undervisningsrelaterte oppgaver og gi flere ansatte mulighet til å kunne jobbe hjemmefra.
  - Styrk bemanning i barnehagene gjennom hele åpningstiden

- **Hvilke tiltak kan styrke etterlevelsen av smittevernregler, for eksempel støtte og veiledningsmaterieil, deling av god praksis etc?**
  - Ansatte i skolen må få god informasjon om smittereglene og smittevernutstyr, så de kan formidle dette til elever og foreldre, gi alle en trygghet i hverdagen
  - Støttematerieil for å gi ansatte god kunnskap om bruken om munnbind, fordeler og ulemper ved bruk av munnbind i skolen. Gjerne en kort film som kan deles på ulike sosiale medier.
  - Smitteveilederen må oppleves relevant og gjennomførbar for mottaker
  - Skoleeier må få bedre veiledning om innholdet i de lokale beredskapsplanen, den må inkludere smitteverntiltakene til skolen.
  - Statsforvelterne må på se at alle skoler har egne beredskapsplaner som inkluderer smittevern.
  - Gi støttematerieil som gir god informasjon om ulike smittevernutstyr og bruken av de
  - Gode støttematerieil om; rengjøring, SFO, skoleskyss, hybelbeboere, kantinedrift/matservering, Vg2 yrkesfag,
  -

- **Finnes det muligheter for å ta i bruk flere lokaler for å sikre mer tilstedeværelse på skolene ved rødt tiltaksnivå?**

Mange kommuner kunne ha brukt idrettshaller, men de blir brukt til vaksinerings. Men vi håper de anvende kulturhus, menighetshus, forsamlingshus som har plass innenfor de gjeldende smitteverntiltakene. Dette vil kreve økonomisk støtte for at det skal være en realitet for skoleeier å kunne betale leie for bruk av lokalene

Ulike oppmøtedager/tidspunkter for elever på rødt nivå,
Skoleskyss må være tilpasset de nye undervisningstidspunktene
- **Finnes det flere muligheter for alternerende oppmøtetid for elevene for å sikre mer tilstedeværelse på skolen ved rødt tiltaksnivå?**

Ja, men da må skoleskyss være inkludert i tilbudet

Utfordring; mange elever kommer til skole, lenge før oppmøtetid for å treffe venner

  - Digitale verktøy til alle ansatte som har undervisningsrelaterte oppgaver og gi flere ansatte mulighet til å kunne jobbe hjemmefra.
- **Har dere innspill til gode eksempler på praktiske løsninger for å sikre godt smittevern og samtidig mest mulig tilstedeværelse for elevene.**
  - Ulike starttidspunkt og friminutt kan gjøre en forskjell, men elever på ungdomsskolen og videregående skole, har undervisningstimer med ulike elever gjennom uken som gir en utfordring. De følger ikke samme klasse gjennom en skoledag/uke.

post@udir.no
marni@udir.no

Saksbehandler MAD
Vår dato 09.03.2021
Vår referanse 2021/636
Deres dato
Deres referanse

Høring om smittevern og trafikkløpsmodell

De nasjonale foreldreutvalgene FUB og FUG takker for anledning til å komme med sine innspill og har gjennom denne perioden hovedsakelig tre kilder til informasjon om utfordringer

1. Henvendelser vi har mottatt i vår rådgivningstjeneste på e-post og telefon
2. FUGs og FUBs foreldreundersøkelser; kontakt mellom hjem og barnehage/skole i koronaperioden (april 2020 – foreldre med barn i barnehage og foreldre med barn fra 1.trinn t.o.m. 1.vgs.)
3. Utvalgsmedlemmene

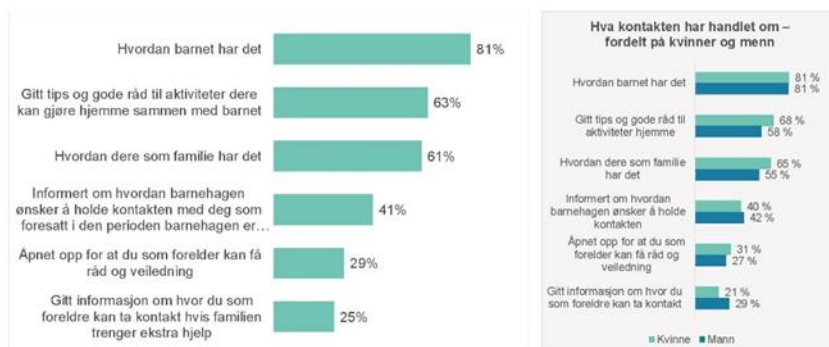
I foreldreutvalgene opplever vi at både hjem og barnehage/skole har gjort så godt de kan i den vanskelige situasjonen, men det har også vært brukt mye krefter og ressurser på ting som kunne vært avklart tidlig i forløpet. Det ville spart barnehagen/skolen og ansatte for en del arbeid, og det ville løftet bekymringer og forventninger av manges skuldre, både i barnehagen/skolen, blant foreldre og deres barn og unge.

Spørsmål 1: Hvilke praktiske og administrative utfordringer har trafikkløpsmodellen?

- **Behovet for en egen veileder eller sikre kontakten hjem- barnehage/skole i veilederne om smittevern. Dette for å sikre alle barn og unge likeverdige opplæringstilbud og sikre overgangene i utdanningsløpet**
- **Bruken av begrepet «stengte skoler» bør ikke benyttes.**

Vi gjennomført i april 2020 to foreldreundersøkelser, og de viser med all tydelighet ulikhetene foreldrene opplevde i kontakten med barnehagen og skolen.

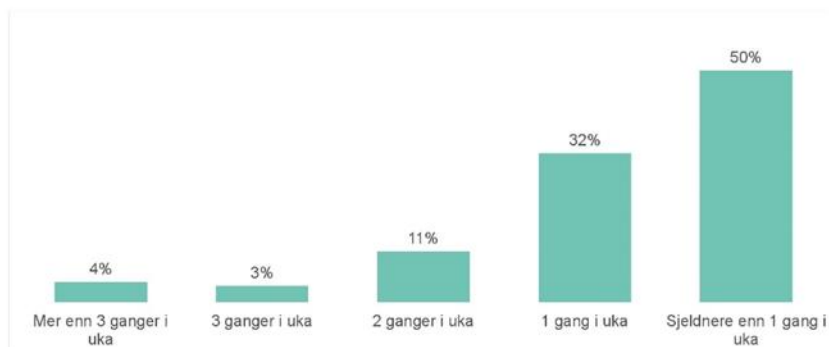
Hva har kontakten handlet om?

nr 470 7 Har du og barnehagen snakket sammen om noe av følgende (i perioden som barnehagen har vært stengt)?

Fig. 1: 94 % av foreldrene hadde hatt kontakt med barnehagen.

Halvparten av de som har hatt kontakt har hatt det minst en gang i uken eller oftere.

nr 470 7 Hvor ofte har barnehagen hatt kontakt med deg i perioden som barnehagen har vært stengt?

Fig 2: Hyppigheten på kontakten varierer i utvalget.

7 av 10 foreldre har hatt kontakt med skolen direkte eller via barnet i perioden den har vært stengt.

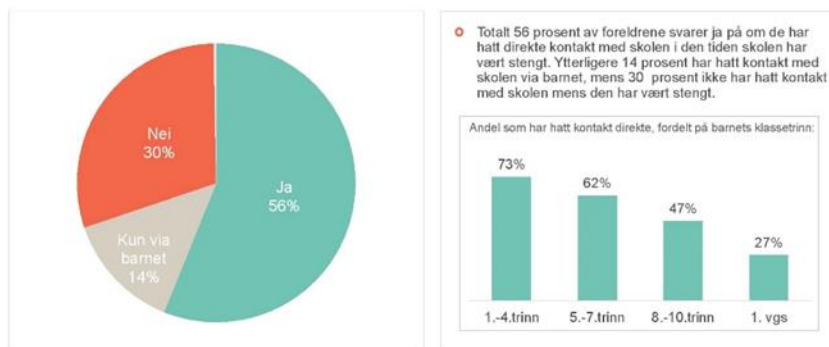

Fig. 3: 7 av 10 av foreldrene har hatt kontakt med skolen. Det er minkende kontakt med økende alder.

Spørreundersøkelsene FUB og FUG gjennomført i april 2020 viser med tydelighet at det er store forskjeller i kontakten hjem- barnehage/skole. Foreldreutvalgene har derfor ved gjentatt anledninger uttrykt behovet for en veileder som sikrer:

- Et likeverdig barnehage-/opplæringstilbud i en krisesituasjon
- Ivaretagelse av relasjoner barn-barn, barn-ansatt, elev-elev og elev-lærer i denne situasjonen
- Ivaretagelse av overgangene i utdanningsløpet
- Særskilt ivaretagelse av sårbare barn i krisetid
- Dialog og samarbeid mellom barnehage/skole-hjem i krisetid

Sistnevnte punkt, dialog og samarbeid mellom barnehage/skole og hjem i krisetid, kan f.eks. ta for seg:

- *Rutiner for kontakt hjem-barnehage/skole*; hvor ligger hovedansvaret, hvem bør primært kommunisere, hvor ofte, og til hvilke tidspunkter?
- *Kanaler for kontakt hjem-barnehage/skole*; hvilke kanaler skal benyttes og når er barnehagen/skolen tilgjengelig?
- *Innhold i kontakt mellom hjem-barnehage/skole*; hva skal gis av informasjon, hva skal hjem-barnehage/skole ha dialog om, hva skal etterspørres og tilbys fra barnehagens/skolens side?
- *Hvilke typer råd og veiledning barnehagen/skolen bør kunne gi foreldre med barn på ulike alderstrinn*. Det er viktig med forventningsavklaringer som er tydelige på barnehagens/skolens ansvar i denne situasjonen.
- *Barnehagen/Skolens plikt til å samarbeide med rådsorgan* og eksempler på hvordan aktørene kan bistå hverandre i en krisesituasjon

Nå starter kommunene å utarbeide forventninger til sine skoler når de er på rødt nivå (Oslo kommune orienterte om dette i møtet med Udir 5.3.2021). Foreldreutvalgene ser behovet for nasjonale veiledere eller at det legges inn i veilederne om smittevern/trafikklysmoellen, for å sikre et likeverdig opplæringstilbud til alle barn og unge.

Vi har erfart mye gjennom denne perioden, og situasjonen i dag tyder på at vi på ulike vis vil måtte leve med utfordringer og begrensninger en stund videre. Vi har ikke lært, med mindre vi bruker erfaringene til å justere og forbedre praksis, sikre en bedre rigg for vegen videre - også om nye kriser skulle oppstå. I foreldreutvalgene tror vi den nevnte veilederen ville utgjøre den gode riggen, både for foreldre, barnehage/skole og ikke minst barn og unge som har rett på et likeverdig opplæringstilbud, både i hverdag og krise.

Med vennlig hilsen

Einar Olav Larsen
Leder FUB

Marius Chrømer
Leder FUG

Martin Siewartz Nielsen

Vår referanse: 20/01158-10
Arkivkode: 0
Saksbehandler: Trond Kalhagen,
Deres referanse:
Dato: 09.03.2021

Innspill til smittevernveiledere for barnehage og skole

KS takker for muligheten til å komme med innspill til smittevernveiledere for barnehage og skole og har i det følgende kommentert punktvis på spørsmål stilt i referat fra møte 6.mars. Avslutningsvis vil vi også ta opp enkelte andre forhold knyttet til smittevern i barnehager og skoler.

- Hvilke justeringer er det behov for å gjøre i smittevernveilederne?
  - I kommuner med lavt smittetrykk fungerer de eksisterende veilederne godt, men i lys av nye virusvarianter med økt omfang av smitte i barnehager og skoler er det behov for noen justeringer.
  - Vi ser ikke behov for å innføre nye nivåer i smittevernveilederne, men det er nødvendig med et tydelig handlingsrom for å tilpasse driften innenfor de nåværende nivåene ut fra lokale forhold. Dette gjelder særlig på gult nivå. Med økt omfang av karantene og smitte ved mutert virus, vil det være mer krevende å opprettholde «ordinær» drift, også på gult nivå.
  - Det bør vurderes en egen veileder for videregående opplæring da de har flere utfordringer som ikke er gjeldende for grunnskole. Gjennomføring av programfag og elever og ansatte som bor i flere forskjellige kommuner er eksempler på dette.
  - Dersom det opprettholdes krav om gjennomføring av muntlig eksamen, må veiledningen oppdateres for gjennomføring av dette ved smitte eller karantene blant elever, ansatte og/eller sensorer.
  - Økte avstandskrav vil gjøre det mer krevende å opprettholde et fysisk tilbud i barnehage og skole, selv på rødt nivå. Se også innspill på spørsmål om bruk av flere lokaler.
  - Kommunene samarbeider godt med kommuneoverlegene. I dette samarbeidet finner man de beste løsningene ut fra den rådende situasjonen lokalt. Smittevernveilederne må ikke legge opp til at barnehage- og skoleledere skal ha smittevern faglig kompetanse.
  - Muterte virus gir behov for tydelig forklaring på smittefare mellom barn og unge og at råd tilpasses dette.
  - Ved mutert virus er det endringer i forståelsen av nærkontakter og dette må tas hensyn til i revidert veileder. Vi gjengir følgende informasjon fra en kommuneoverlege til skoleeier i en kommune:
    - «Nærkontakt-definisjon ved mutert virus må presiseres i revidert veileder:
    - Normalt regnes nærkontakt som innenfor 2 meter i mer enn 15 minutter, eller direkte berøring. Når det er snakk om mutert virus vil også prating o.l. på under 2 meter avstand i mer enn noen minutter kunne vurderes som sannsynlig smittsomt og kunne gi nærkontaktkarantene. (Avklart med FHI 6/2). For muterte, mer smittsomme virus typer skal vi altså definere nærkontakter mer skjønnsmessig og «oftere» enn ellers. Enkel passering i gang med kun et «hei» er nok ikke nok, men direkte prating kan raskt føre til smitte.

- Vær særlig OBS der mange kan ha blitt eksponert, som fritidsaktiviteter i hall eller møtevirksomhet. Lav terskel for å sette i karantene og teste.
  - Munnbindbruk vil redusere smittsomhet noe.»
- Ved overgang mellom nivåer, særlig fra gult til rødt, vil det ofte være behov for en dag med stengte barnehager og skoler eller fjernundervisning slik at nødvendige fysiske og organisatoriske/bemanningsmessige tilpasninger kan gjennomføres.
- Smitteverntiltak på skoleskyss bør vurderes parallelt med trafikklysmodellen for skole.
- Hvilke tiltak kan styrke etterlevelsen av smittevernregler, for eksempel støtte og veiledningsmateriell, deling av god praksis etc?
  - Vi har ikke generelt inntrykk av at det er manglende etterlevelse av smittevernregler i barnehager og skoler, men raske endringer, flere utbrudd og karantenesituasjoner som gir økt mangel på kvalifiserte ansatte vil kunne bidra til at dette blir mer utfordrende framover, samtidig som det er forventninger om et mest mulig ordinært tilbud.
  - Det er behov for støtte/veiledningsmateriell i korrekt bruk av munnbind dersom det innføres anbefaling/krav om dette. Opplæringsmateriell for ansatte og elever, og gjerne av en slik art at det også kan gjøres enkelt tilgjengelig for foreldre.
- Finnes det muligheter for å ta i bruk flere lokaler for å sikre mer tilstedeværelse på skolene ved rødt tiltaksnivå?
  - Det er store lokale variasjoner når det gjelder tilgang til og mulighet for å ta i bruk supplerende lokaler for å sikre mer tilstedeværelse på skolene ved rødt nivå. Slike løsninger er også avhengig av tilgjengelighet på kompetent personell for å kunne drive undervisning på flere lokasjoner.
  - Avstander og transportmuligheter for elever og lærere til andre lokaler uten bruk av offentlig transport vil også måtte vurderes lokalt.
  - Det må klargjøres hvilke krav som stilles til godkjenning av ekstra lokaler til barnehage- og skoledrift. Sikkerhet må kunne ivaretas, også med tanke på internettforbindelser for bruk av digitale løsninger i eksterne lokaler.
- Finnes det flere muligheter for alternerende oppmøtetid for elevene for å sikre mer tilstedeværelse på skolen ved rødt tiltaksnivå?
  - Kommunesektoren er opptatt av økt fleksibilitet og mulighet til å eventuelt alternere på grupper av elever som er på skolen/ barn i barnehagen. Dette er fleksibilitet vi lenge har argumentert for, også på gult nivå.
  - Kommunesektoren strekker seg så langt de kan for å sikre størst mulig grad av tilstedeværelse på rødt nivå. Lokale forhold som tilgang på personale, lokaler og skoleskyss kan være til hinder. Dette løses dessverre ikke gjennom veiledere.
  - Se også under andre innspill vedrørende utfordringer relatert til omfanget av tilbud til barn med foreldre i samfunnskritiske funksjoner.

Andre innspill:

KS mener det er nødvendig å gi unntak fra fag- og timefordelingen inneværende skoleår. De siste dagene og ukene viser at smitteomfanget øker i skolene. Det aktualiserer behovet for avvik fra fag- og timefordelingen til fordel for å kunne ha et så omfattende undervisningstilbud som mulig. Eksempel på behov for fleksibilitet på gult nivå og avvik fra fag- og timefordelingen:

«På en av skolene var nå omkring 25 % av de ansatte i karantene. Skolene settes ikke på rødt nivå fordi det ikke er «utbrudd», Men det er mange ansatte som må i karantene om følge av at lærere underviser eller har annen elevkontakt på tvers av klasser (faglærere/assistenter/spes.u). Det betyr at skolen fortsatt må gi tilbud på gult tiltaksnivå, men i en viss utstrekning som hjemmeskole. Rektoren på denne skolen ønsket seg heller ikke rødt nivå. Dette siden de har ikke ansatte til å dekke opp for mindre grupper/kohorter. Men de ønsker seg mulighet for avvik fra fag- og timefordelingen på gult nivå. Dette vil gjøre at i større grad kan opprettholde opplæring på skolen, og færre elever og ansatte må ut i karantene ved utbrudd. Det vi i så fall være kortere dag på skolen, men med lærere og annet personell dedikert til enkeltklasser og enkelttrinn.»

Fylkeskommunene har i møte med statssekretær i Kunnskapsdepartementet bedt om at unntakene for fraværgrensen som gjaldt våren 2020, innføres også for 2021. Det er stor bekymring rundt en stor økning i både «ikke vurdert» og karakteren 1 i videregående opplæring.

KS har i brev til Justis- og beredskapsdepartementet med kopi til Kunnskapsdepartementet bedt om at det vurderes endringer regelverket og veiledningen om tilbud i barnehage, skole og SFO til foreldre med kritiske samfunnsfunksjoner. Dette er viktig da omfanget av de som skal ha et fulltidstilbud i barnehage og skole er så høy mange steder, at det begrenser mulighetene til å gi fysiske tilbud til alle. Mange kommuner melder om 60-80 % av barn i barnehager som har krav på full åpningstid. Dette gjør det tilnærmet umulig å gjennomføre de krav som stilles til organisering for smittevern på rødt nivå. Økt omfang av karantene blant ansatte ved mutert virus, vil utfordre muligheten til å gi et fulltidstilbud til barn med foreldre i kritiske samfunnsfunksjoner ytterligere og i tillegg opprettholde et begrenset tilbud til alle barn.

Barn som er i risikogrupper gir ressursmessige og faglige utfordringer:

- Foresatte som er veldig klare på at disse ikke en gang kan være i liten gruppe (kohort), men må få all sin undervisning 1:1.
- Skolene strekker seg langt for å gi et godt undervisningstilbud til barn i risiko, på samme tid så kan vi risikere at slike tilbud går ut over det tilbudet til de andre barna/elevne, da ressursene ikke strekker til på alle områder.
- Det er bekymringsfullt med økt omfang av elever som skrives ut av skolen og får privat hjemmeundervisning. Dette er også ressurskrevende for kommunene som har tilsynsansvar for hjemmeopplæring (opplæringsloven § 14-3)

Det er krevende for kommunene å avveie hensynet til de ansattes arbeidsmiljø mot hensynet til lavest mulig tiltaksbyrde for barn og unge. Det er derfor ønskelig med en eksplisitt avveining av disse hensynene fra nasjonale myndigheter. De ansatte blir mer bekymret for smitte ved mutert virus og det må tilstrebes tiltak som trykker dem i møte med en ny smittesituasjon.

Barnehage- og skoleeiere bør kunne få et kort varsel fra Utdanningsdirektoratet, eventuelt via statsforvalterne, ved endringer i smitteveilederne.

Med hilsen

Helge Eide
Områdedirektør

Trond Kalhagen
Konstituert avdelingsdirektør

Mottakere: Utdanningsdirektoratet

Kopi: Martin Siewartz Nielsen

Innspill

Til: Utdanningsdirektoratet

Fra: Landsgruppen av helsesykepleiere NSF

8.mars 2021

INNSPILL TIL SMITTEVERNVEILEDER

Viser til referat fra møte 5.mars om ønsker om innspill om videre prosess med konkrete spørsmål.

Hvilke tiltak kan styrke etterlevelsen av smittevernregler, for eksempel støtte og veiledningsmateriell, deling av god praksis etc?

- Helsesykepleiere må være tilstede på skolen, også ved rødt nivå. Vi har fått tilbakemeldinger fra medlemmer som er blitt nektet å bruke kontoret i skolen. Vi har ikke andre kontorer når vi jobber i skolehelsetjenesten og vi mener det er svært viktig at vi er tilstede ved alle nivåer (trafikklys modellen) og at dette kommuniseres godt ut til både elever og foresatte.
- Helsesykepleiere er en smittevern faglig ressurs. Vi har den smittevern faglige kompetansen mange etterlyste i møtet på fredag. Vi har kort vei inn for å få sjekket ut problemstillinger som oppstår i barnehagen og i skolehverdagen, og kan gi rask veiledning i smittevern spørsmål. Vi ønsker dette inn i veilederen da det blir vanskeligere for kommunene å omdisponere oss!
- Helsesykepleier kan også være en ressurs i samarbeidet med å lage god informasjon ut til ansatte, foresatte og elever.
- Det lovpålagte strukturerte samarbeidet mellom skoleledelse og helsesykepleier er viktigere nå enn noen gang og må på plass. Alle er tjent med et tettere samarbeid, og tilretteleggelse for samarbeid må komme fra skoleledelsen.
- Skap mest mulig forutsigbarhet! Vi advarer mot nedlukking-åpning-nedlukking. Dette er en utfordring som tas opp i mange samtaler vi har med elever nå. Det er en trigger på en allerede skjør psykisk helse.
- Veilederen bør inneholde nasjonale føringer på kontakt og informasjon mellom skole og hjemmene. Vi støtter at det er svært ulik praksis for kontakt og informasjon ut til foresatte og elever. Dette gjør at mange blir frustrerte og ting blir mindre forutsigbart enn det hadde trengt å bli. Det blir en negativ sirkel.

Har dere innspill til gode eksempler på praktiske løsninger for å sikre godt smittevern og samtidig mest mulig tilstedeværelse for elevene.

Praktisk løsning sett fra vårt perspektiv, er at helsesykepleier er mest mulig tilstede for ansatte, foresatte og elever på skolen, og at vår kompetanse blir aktivt brukt i samhandling med skoleledelsen.

Vennlig hilsen Landsgruppen av helsesykepleier, ved leder *Ann Karin Swang*

Til Utdanningsdirektoratet.

Innspill og tilbakemeldinger fra montessoriskoler og -barnehager. Innspill er sammenfattet av Montessori Norge på vegne av våre medlemmer.

Takk for mulighet til å gi innspill. Vi har forsøkt å besvare spørsmålene som ble stilt i mailen, men det har vært utfordrende å sammenfatte mange innspill på kort tid. Derfor er notatet noe «uryddig», og vi har satt opp noen generelle tilbakemeldinger og punkter under.

Hvilke justeringer er det behov for å gjøre i smittevernveilederne?

Vi ønsker justering på det som handler om matservering på gult nivå. Det bør kunne være mulig å servere elevene fra buffet innenfor tydelig regler for smittevern.

Det er behov for noe klargjøring rundt bruk av materiell.

Er det slik at så lenge alt av møbler og materiell benyttes av kun én kohort, kan det rengjøres kun daglig og ikke etter hvert bruk? Er det tilstrekkelig med håndvask så lenge materiell ikke deles mellom kohorter? Montessoriskoler og barnehager bruker mye læringsmateriell, og det er ikke mulig å vaske alle små deler flere ganger om dagen.

Det bør være anledning til å ha noe hjemmeskole på ungdomstrinnene også på gult nivå, etter lokale behov og muligheter for tilpasninger.

Det oppleves generelt som smittevernveilederne er laget for offentlig skole og forutsetter at alle skoler har vanlige klasserom, med en pult og stol til hver elev. Mange av våre skoler opplever at de må gjøre mange tolkninger for å tilpasse veiledere til vår måte å organisere skole på.

Mange mener det må være tydeligere for samfunnet rundt og utenfor skole/barnehage at de har en rolle for å sørge for at skoler og barnehager kan holdes åpne. De må ha respekt for smittevern og man må begrense all bevegelse i samfunnet for å sikre barnas beste. Skolene får delvis en rolle hvor de må irettesette eller veilede foresatte på dette, det krever mye og det kan fort være at personalet blir motløse når de opplever at samfunnet rundt kan gjøre mer «som de vil», mens de selv jobber innenfor strenge tiltak hver dag.

Hvilke tiltak kan styrke etterlevelsen av smittevernregler, for eksempel støtte og veiledningsmateriell, deling av god praksis etc?

Det vil hjelpe oss dersom udir også kan skrive noe spesifikt for montessori, om hvordan noe er særskilt for oss (dette kan gjøres i samarbeid med Montessori Norge f eks.). Kanskje er det også flere som kan trenge mer spesifikke veiledere (kulturskoler e.l.). Det er ikke snakk om en hel veileder for oss, men kun et avsnitt eller to som tar for seg hvordan dette fungerer særegent for oss, med tanke på vår praksis som er ulik fra offentlig skole.

Finnes det muligheter for å ta i bruk flere lokaler for å sikre mer tilstedeværelse på skolene ved rødt tiltaksnivå?

Det er svært ulikt hvilke muligheter skolene har til dette. Det kan være nødvendig med tanke på å holde avstand og dele i kohorter ved rødt nivå, men det er også utfordringer. Et montessorimiljø består blant annet av mye materiell og en viss type organisering.

Dette kan ikke bare settes opp på kort tid, slik man kanskje kan gjøre med noen ekstra stoler og pulter i et ekstra rom (som kanskje er tilfelle for offentlig skole). Det ideelle er at elevene er i sitt normale grupperom, med det de trenger av materiell o.l. i miljøet. I motsatt fall vil skolene få utfordringer med å drive den pedagogikken de er godkjent etter.

Det er vanskelig og ikke minst tidkrevende å tilrettelegge for undervisning i andre lokaler.

OM det oppfordres til å leie lokaler, må det presiseres tydelig hvilke krav som stilles til lokaler med tanke på HMS, brannsikkerhet osv. Ekstra utgifter må kompenseres.

En av de største utfordringene med slik omorganisering er tilgang på personale. Her får man også en utfordring med montessoripedagoger, som igjen vil påvirke kvaliteten på tilbudet til elevene.

Finnes det flere muligheter for alternerende oppmøtetid for elevene for å sikre mer tilstedeværelse på skolen ved rødt tiltaksnivå?

For mange vil den største utfordringen her være knyttet til skystilbudet. For montessoriskoler vil det være utfordrende å drive ordentlig opplæring for elevene hjemme, med tanke på behovet for materiell som barna da ikke har tilgang til.

En slik organisering vil også i mange tilfeller kreve mer personale, og det skaper store problemer for mange foresatte.

Har dere innspill til gode eksempler på praktiske løsninger for å sikre godt smittevern og samtidig mest mulig tilstedeværelse for elevene.

Gi tillatelse til at avstand ikke er nødvendig innenfor en og samme kohort. Det er urealistisk å få til at elever holder avstand innenfor sin kohort.

Gi tillatelse til større kohorter dersom de kommunale smitteforholdene tillater det.

Uteskole fungerer som et godt alternativ/tillegg for mange.

Noen generelle tilbakemeldinger fra våre medlemmer:

- Det må bevilges nok penger til økte utgifter/reelle utgifter. Økt renhold, økt bemanning pga. inndeling i mindre kohorter, leie av lokaler m.m.
- Likebehandling av friskoler og kommunale skoler må gjelde for alle tiltak og økonomisk kompensasjon. Vi har ingen pott å hente midler fra.
- God info om hva som endres i retningslinjene når og hvorfor.
- Tydeligere retningslinjer i håndtering av smitte og smittesporing, samt informasjonsdeling. Med ansvarsbeskrivelse mellom de ulike involverte aktørene (smitteteam, bydesloverlege, helsesykepleier, foresatte, skolen,) og forventet tidsbruk. Hvem informerer hva til hvem når...?
- Hurtigtesting av lærere for å unngå at lærere må være hjemme inntil 3 dager å vente på svar. Det medfører unødvendig mye bruk av vikarer som igjen gir en større risiko for smitte inn i skolen.
- Helsesykepleier komme inn ta større del i skolehverdagen for blant annet å avlaste vurdering på om elever og ansatte skal hjem pga symptomer, at elever har grunn til å bli fulgt opp med hjemmeskole pga helsesituasjon til foresatte, generelt bistå med vurdering knyttet til helse; både fysisk og mental ansatte.

- Tydelige rammer gjør etterlevelse lettere. Uforutsigbarhet skaper uro og stress, og mer arbeid.
- Et samlet sted for all informasjon knyttet til skole/bhg og smittevern. Per i dag forholder vi oss til flere; udir, fhi, kommune, regjeringer, bydelen. Dette krever mye tid til å holde seg oppdatert, få oversikt og samle informasjonen som er relevant uten å tolke for mye.
- Støtte til ansatte knyttet til belastningen situasjonen medfører.
- Akseptere og erkjenne at realiteten rundt undervisningstilbudet og elevenes læring blir begrenset uansett tiltaksnivå i beredskapsplanen. Dette for å skape mindre stress og gi lærerne et handlingsrom i sin undervisning som må tilpasses en hverdag fjern fra det optimale.
- Støtte til å bruke skog og mark som et undervisningsrom. Ex. transportmidler.
- vurdere om fag og timefordelingen skal kuttes ned i denne ekstraordinære perioden slik at kortere skoledager ikke går på kompromiss med dette?
- Muligheter for massetesting
- Prioritere ansatte i skoler og bhg i vaksinekø.
- Bør tilpasses smittetrykket i kommunen. Noen har vært uten smitte hele veien, men med tiltak som påvirker barna negativt.
- Utfordring rundt samarbeid skole-barnehage som går ut over barnas overgang.
- Mye overtidsarbeid for ansatte. Dette må kompenseres.
- ønsker at det blir vurdert om kommuner uten smitte/nærliggende smitte kan arbeide etter grønt nivå. Barn skal ha den minste tiltaksbyrden – men likevel må de deles og frarøves sosiale interaksjoner. Det kan virke ulogisk at barn kan møtes på tvers utenfor skoletid (f eks. fritidsaktiviteter), men må være i strenge kohorter på skolen.

Noen opplever også en bekymring rundt hva som skjer når skolene kommer tilbake til grønt? Hvordan ivareta elevene, lærerne og foresatte? Hvordan sørge for at forventningene om at læringsutbytte ligger på et nivå som passer ift situasjonen vi har vært i og ikke blir skrudd for høyt i en "helbredende" periode? Dette påvirker skolen på mange plan.

Utdanningsdirektoratet v/ Hege Nilssen

Kopi: kunnskapsminister Guri Melby

Oslo, 8. mars 2021

Vi viser til møte fredag 5. Mars 2021, og sender som avtalt skriftlig innspill.

Lektorlaget har siden utarbeidelsen av smittevernveilederne i april 2020 pekt på kompleksiteten skoledrift med smittevern medfører i ungdomsskolen og videregående skole, sammenlignet med barneskolen. Vi foreslo mer tydelige og konkrete smittevernveiledere i våre høringsvar til nasjonale smittevernveiledere i april 2020. Vi opplevde å ikke bli hørt, og utarbeidet egne koronavettregler med tydeligere og mer konkrete råd for lokalt smittevernarbeid, etter tilbakemeldinger om at veilederne er for utydelige. Vi gjentok også i vårt brev 9. november 2020 betydningen av å skille tydeligere mellom gult og rødt nivå. Vi registrerer med undring at det nå kommuniseres ut at myndighetene ikke har fått tydelige oppfordringer om å endre smittevernregimet i skolen. Vi håper våre forslag om behovet for spesifikke endringer blant annet med hensyn til avstandskrav på gult nivå også er kommunisert tydelig til politisk ledelse i Kunnskapsdepartementet.

Vi opplever at myndighetenes vilje til å holde skoler på gult nivå så lenge det overhodet er mulig har skjedd uten en faktisk forståelse av utfordringene dette har i de høyere skoleslagene. I ungdomsskolen gjør sammensatte grupper at kohortsystemet pulveriseres, i videregående skole gjør programfag, yrkesfag og studieretningsfag at kohorter ikke eksisterer. Smittevernutfordringene dette medfører, avspeiles ikke i smittevernveilederne. Utfordringene er forsterket av for utydelige veiledere, uten konkrete krav til avstand og gruppestørrelse på gult nivå, samt mangel på krav om lokale beredskapsplaner for ulike trafikklysnivåer. Et "bør" leses erfaringsvis sjelden som et "skal", og det er i selve veilederne dette kravet må formuleres.

Lektorlaget er derfor svært glade for at smittevernmyndighetene og Utdanningsdirektoratet nå ser ut til å erkjenne dette og ta det på alvor. Svar på de to første spørsmålene som først ble oversendt fredag ettermiddag (som ikke tilsvarte spørsmålene vi fikk før møtet), er innarbeidet i svaret. De tre siste spørsmålene oversendt fredag kl 16 (flere lokaler, alternerende oppmøtetid, praktiske løsninger) kunne vært avklart på skolenivå dersom skolene hadde blitt pålagt å utvikle konkrete, lokale beredskapsplaner, slik Lektorlaget foreslo i november.

1. Utfordringer ved dagens modell

Tilbakemeldingene fra Lektorlagets tillitsvalgte er at gult nivå altfor ofte i praksis er grønt nivå med litt håndsprit, og formaninger om å holde avstand. Ansvaret for å følge opp utydelige avstandskrav individualiseres. På samme tid som det er strenge restriksjoner ute i samfunnet, oppleves skolen ofte som et fristed, uten samsvar mellom det som forventes av elevene i og utenfor skoletiden.

- På mange skoler er det urealistisk å klare å opprettholde avstand. Dette er et stort problem også i klasserommene. Mye undervisningstid faller bort fordi lærerne må bruke tid på å sørge for at elevene holder avstand. Uten mer konkrete tiltak kan dagens gule nivå derfor gi en falsk formell trygghet på mange skoler.
- Mangel på faste kohorter i videregående og ungdomsskole gir også svært mange nærkontakter. En lærer kan ha nærkontakt med inntil 250 elever per uke, i tillegg til kollegene. Da eksploderer karantenebehovet når smitten bryter ut. I Bergen måtte en hel kommunal ungdomsskole i karantene i nærmere en uke, i Oslo seks av syv trinn ved en barneskole. Med mutantvirus i omløp gir det også økt stress når smittevernveilederne i tillegg er såvidt utydelige.
- Hybridundervisning på rødt nivå er svært krevende. Den praktiske organiseringen overlates ofte

helt til læreren. Dette skjer enten ved at gruppen er delt i to og at læreren, som oftest uten medlærer eller assistent, må løpe imellom gruppene. Eller alternativt at halve klassen har klasseromsundervisning og den andre halve klassen er hjemme – læreren forventes å håndtere begge grupper uten ekstra ressurser eller kompensasjon for merarbeidet dette representerer.

- Praktiske fag lider ekstra med mye digital undervisning – f.eks. produksjon for scene, i ungdomsskolen. I disse fagene er læreren ofte overlatt til seg selv for å løse en omtrent umulig undervisningssituasjon.

2. Tydeligere og mer konkrete nasjonale smittevernveiledere

Lektorlaget har liten tro på at utarbeidelse av støtte- og veiledningsmateriell og deling av god praksis er aktuelt i dagens situasjon. Det er det ikke tid til å sette seg inn i og bruke. Det som først og fremst kan styrke smittevernet i skolen og etterlevelsen av tiltakene på alle nivåer i skolen, er endrede og tydeligere nasjonale smittevernveiledere der forventninger til skoleeiere og skoleledelser er skjerpet. Særlig gult nivå må få tydeligere og mer konkrete regler for å håndheve smittevern, som bl.a.:

- mer spesifikke avstandskrav, også i undervisningsrom
- krav til gruppestørrelser,
- krav til maksimalt antall nærkontakter for både elever og lærere.
- krav til mer forutsigbare overganger mellom trafikklysnivåer- både for tiden som trengs for å gjennomføre overgangen til nytt nivå, men også for å redusere for hyppige skifter av nivå.

Tydeligere skille av og differensiering mellom trafikklysnivåene

Smittevernmyndighetene peker nå på at dagens smittevernveiledere ikke har kraftige nok tiltak i en situasjon med stadige utbrudd med mutantsmitte på skoler. En naturlig konsekvens av dette mener Lektorlaget må være at man skjerper tiltakene både på gult og rødt nivå. Konkret foreslår vi følgende så lenge pandemien varer for ungdomsskole og videregående skole:

- **Gult nivå A** (ved stabilt lav smitte i kommunen): Som gult nivå i dag, men med strengere krav til antallet nærkontakter for den enkelte elev/ansatte
- **Gult nivå B** Som dagens tiltak på rødt nivå, dvs. minimum 1 meters avstand i alle situasjoner, mindre grupper, rullerende fremmøte etter fast plan med NB! Hele klasser/grupper enten på skolen eller med digital undervisning
- **Rødt nivå A** Minimum 2 meters avstand i alle situasjoner, mindre gruppestørrelse, større deler av undervisningen digital
- **Rødt nivå B** Heldigital undervisning med unntak for spesifikke elever som trenger tettere oppfølging

Forutsigbarhet

De raske skiftene mellom trafikklysnivåer fra uke til uke sliter både fysisk og psykisk på lærere og elever og skaper et unødig stort press også på elever og lærere som ellers er robuste.

Det er nå grunn til å vurdere mer langsiktig tenkning med hensyn til varighet av trafikklysnivå. Etter Lektorlagets mening må man nå i områder med mye smitte ha bruk av en trafikklysmoell som står seg over tid og der man ikke gjør endringer ved den minste nedgang i smitte i kommunen. Et forutsigbart rullerende oppmøte der hele klasser og grupper enten har fysisk undervisning eller digital vil i ungdomsskole og videregående skole være bedre enn stadige skifter mellom dagens røde og gule nivå. Med et A- og B-nivå på både gult og rødt nivå, vil man dessuten få større fleksibilitet, for eksempel i overganger.

Med økende mutantsmitte ber Lektorlaget myndighetene også vurdere behovet for å tydeliggjøre at det **er** anledning å tillate digital undervisning på gult nivå i dagens lovgivning. Alternativt bør terskelen for å bruke rødt nivå senkes. Dette primært av hensyn til psykisk helse og stress, men også for å gi elever mer ro etter endring i lærings situasjonen, og for å gi lærere mer forutsigbarhet ved endring av undervisningssituasjoner.

Munnbind

Dersom man fortsatt skal tillate så store og tette grupper som i dag, må nok munnbind finansieres både for ansatte og for elever. Bekymringen om at man med munnbind holder mindre avstand er illusorisk, avstandskravene respekteres allerede i svært liten grad idag. Det er en logisk følge av at det i skolebyggene er så trangt og fullt at man ikke klarer å følge rådene og holde avstand. Munnbind må selvfølgelig kombineres med avstandskrav, og må også gjelde i klasserommet.

Fag- og timefordeling er viktig

Lektorlaget støtter **ikke** forslag om å få lov til å frata elevene fag- og timefordeling i enda større grad. Det må fortsatt veie tungt for skoleeier å gi elevene minstetimetallet i ulike fag. Dersom dette ikke kan opprettholdes må forholdet mellom fagenes timefordeling opprettholdes. I motsatt fall finner skoleeier fort løsninger der økonomi og enkle løsninger prioriteres foran opplæringens innhold. Det er skoleeiers ansvar å legge praktisk til rette, dette gjøres i større grad på universitetene, der f.eks. laboratoriearbeid tillates. Tilsvarende prioriteringer kan gjøres i skolen for praktiske fag og yrkesfag, mens fag som ikke krever ekstra utstyr i større grad kan løses med mer digital undervisning også på gult nivå.

3. Krav om konkrete lokale beredskapsplaner for ulike scenarier

Lektorlaget har meldt inn behovet for at nasjonale anbefalinger om at skolene lager tydelige lokale beredskapsplaner erstattes med et tydelig krav. Vår erfaring er dessverre fortsatt at dette i altfor liten grad gjøres. En del skoleledere følger ikke denne anbefalingen. Noen starter arbeidet med å lage lokale beredskapsplaner etter at myndighetene har varslet endret smittevernnivå, andre mener den nasjonale smittevernveilederen er tilstrekkelig og også kan fungere som lokal beredskapsplan.

Etter at FHI-direktør Camilla Stoltenbergs uttalelser i Aftenposten 03.03.21 bekrefter mangelen på lokale beredskapsplaner, ser vi frem til at dette nå tas tak i.

Lektorlaget mener myndighetenes krav tydelig må spesifisere rammer for lokale beredskapsplaner

- de må være graderte for å håndtere ulikt smittetrykk, og bidra til best mulig forutsigbarhet
- de må være konkrete og besvare spørsmål om avstand, bruke av kantineområder, dusjer. osv.
- de må utvikles i fellesskap på skolen, med god involvering av tillitsvalgte
- den enkelte ansatte må være kjent med ulike scenarier for ulike smittevernuttbrudd. Dette skaper en bedre forståelse for hva man skal over i, eller tilbake til.
- de bør være så tydelige og enkle at også foreldre og voksne elever kan lese og forstå dem.
- oppfølging av ulike elever må planlegges for ulike scenarier. Både sårbare elever som trengte ekstra oppfølging før pandemisituasjonen, og i tillegg de elevene som har fått økt behov for støtte under korona.
- Planer for konkret organisering av undervisningen på de ulike nivåene i trafikklysmodellen bør være tilgjengelige for offentligheten, slik at også skoleeier og lokal smittevernmyndighet fanger opp dersom planene ikke er utarbeidet, eller trenger kvalitetssikring.

Med godt lokalt arbeid som involverer tillitsvalgte og hovedverneombud avdekkes bedre behov og mulige risikosituasjoner for ulike deltagere på skolen.

4. Raskere og bedre informasjonsflyt helt ut til elever og lærere

Lektorlagets hovedtillitsvalgte rapporterer inn at det varierer mye hvor raskt skoleeier informerer lærere, elever og foreldre ved viktige endringer, f.eks. endring av trafikklysnivå, smitteutbrudd, karantenebehov osv. Vi mener derfor det må stilles tydeligere krav til bedre informasjonsflyt som raskt når ut til elever og lærere når endringer skjer. Rutiner for informasjonsflyt må inn i skolenes beredskapsplaner.

5. Tilstrekkelig økonomisk kompensasjon fra skoleeier til skoler

Skal skolene makte å ha effektivt smittevernarbeid og opprettholde et forsvarlig skoletilbud til elevene er det svært viktig at det settes inn tilstrekkelige ressurser.

Regjeringens etter hvert tydelige anbefalinger om at skolene må sette inn nødvendige ressurser til smittevern og koronarelatert ekstraarbeid er etter vår erfaring i liten grad fulgt opp av skoleeierne. Dette har nådd et punkt der arbeidssituasjonen ikke lenger er holdbar, særlig i de områdene som i lange perioder har vekslet mellom smittevernveilederens ulike tiltaksnivåer.

Norsk Lektorlag er derfor dypt bekymret over at Kunnskapsdepartementet i høringsnotat til en ytterligere utvidelse av unntaket fra opplæringsloven antar at forlengelsen i seg selv ikke har betydelige økonomiske konsekvenser.

I høringsnotatet om enda en forlengelse av unntak i opplæringsloven, nevner Kunnskapsdepartementet kun ekstra bemanning i høringsnotatet, men har utelatt andre ekstraoppgaver som representerer vesentlig pandemiforårsaket merarbeid som lærerne ikke får betalt for. I skolen har pandemien også økonomiske konsekvenser knyttet til:

- merarbeid ved overganger mellom trafikklysnivåer,
- merarbeid ved digital undervisning,
- merarbeid ved undervisning i flere klasserom
- merarbeid med både fysisk og digital undervisning

Lektorlagets undersøkelser viser tydelig at svært få skoler setter inn nok vikarer, og at så å si ingen (3,5 %) får betalt for ekstraarbeidet de da må utføre selv. I november 2020 arbeidet halvparten av lektorene den siste måneden fortsatt mer enn normalt, av dem som jobbet ekstra, arbeidet nærmere 3 av 10 (27,1 %) 7-12 timer ekstra hver uke. Dette iflg. Norsk Lektorlags medlemsundersøkelse om smittevern og merarbeid 06.-09.11.2020. (N=1891)

Norsk Lektorlag mener det er et svært alvorlig hinder både for at godt smittevernarbeid kan gjennomføres, men også for at skolene på sikt kan holdes åpne, at lærere utsettes for varig merarbeid uten noen form for kompensasjon. For noen gir dette også en arbeidsbelastning som er helsemessig uforsvarlig. Disse økonomiske konsekvensene, og skoleeiers plikt til å ta ansvar i situasjonen, må tydeliggjøres dersom unntakene skal forlenges.

Oppsummering

1. Dagens reguleringer er utilstrekkelige, Lektorlaget meldte fra skriftlig både i april og i november i fjor, og gjentatte ganger muntlig.
2. Smittevernveilederne må bli mer konkrete, særlig på gult nivå. Både gult og rødt nivå bør differensieres bedre enn i dag.
3. Anbefalingen om lokale beredskapsplaner må bli et konkret krav til skoleeier.
4. Det må stilles krav om bedre informasjonsflyt slik at lærere, elever og foreldre får informasjon uten ugrunnet opphold ved viktige endringer.
5. Smittevernarbeid gir merarbeid som må kompenseres, her må skoleeiere må ta ansvar.

Med hilsen

Helle Christin Nyhuus
Første nestleder i Norsk Lektorlag

Kunnskapsdepartementets smitteverngruppe
v/ Utdanningsdirektoratet
post@utdanningsdirektoratet.no

Oslo, 9. november 2020

Lektorlagets innspill til ekspertgruppe om smittevern i skolen

Norsk Lektorlag takker for muligheten til å gi råd til ekspertgruppen om smittevern. Vi sendte fredag 6.11 ut en ny medlemsundersøkelse om arbeidsbelastning og smittevern. Med over 1800 svar gir vi her oppdaterte og representative tilbakemeldinger om arbeidsbelastning og smittevernsituasjon. Vi viser samtidig til våre [koronavettregler i skolen](#) (utarbeidet i vår, og oppdatert i høst). Erfaringer fra skolenes smittevernarbeid frem til nå viser oss at disse fremdeles er aktuelle.

Smittevern i skolen

Norsk Lektorlags nye medlemsundersøkelse viser at over halvparten opplever dårlig eller svært dårlig smittevern på jobb i skolen.

- For 9 av 10 lektorer er det ganske eller svært vanskelig å holde 1 meters avstand i undervisningen, for nesten 8 av 10 er det ganske eller svært vanskelig å holde en meters avstand i fellesarealer. Også for møterom (33 %), personalrom (37 %) og lærernes arbeidsrom (42 %) oppgir lektorene at det er svært eller ganske vanskelig å holde en meters avstand.
- Følgende andel rapporterer at ulike smitteverntiltak er innført: håndsprit (98 %), overflatedesinfisering (85 %) avstandsmarkering (39 %), færre personer per rom (19 %), hjemmekontor utenom undervisningen (42 %), andre tiltak (7 %).
- Blant våre tillitsvalgte er 18 % misfornøyd eller svært misfornøyd med arbeidsgivers involvering i det lokale smittevernarbeidet, mens 32 % er fornøyd og 13 % er svært fornøyd.
- Totalt har over 54% også på gult smittevernnivå måttet arbeide på skolen i den delen av arbeidstiden som normalt har fysisk tilstedeværelse der. På spørsmål om arbeidsgiver den siste måneden har gitt mulighet til å arbeide digitalt eller utenfor skolen, svarer flertallet ja for elevkontakt utenom undervisningen, møter og for- og etterarbeid. For planleggingsdager o.l. har over 43% måttet møte på skolen. 34% har måttet ta alle møter og elevkontakt på skolen, mens 17% også svarer at de har måttet ta for- og etterarbeid på skolen.
- 13% tilhører en risikogruppe for covid19, men bare 13 % av disse har fått tilrettelagt arbeid. 17% bor sammen med en eller flere personer som tilhører en risikogruppe, her fikk 6 % tilrettelegging.

Lektorlaget mener tallene bekrefter at smittevernet i skolen ikke er godt nok. Tydeligere og mer konkrete smittevernregler vil etter vår vurdering være vesentlig for å bedre situasjonen.

Arbeidsbyrde og ekstra belastninger

I Lektorlagets nye medlemsundersøkelse svarer under 5 % at skolen har engasjert eller ansatt flere undervisere under koronasituasjonen. Halvparten arbeider fortsatt mer enn normalt. 92% får ikke overtidsbetalt.

Overgangen fra digital fjernundervisning i vår til hybridundervisning i høst har ikke redusert lektorenes arbeidsbyrde vesentlig.

- Under 5% svarer at skolen deres har ansatt eller engasjert flere lærere som følge av koronasituasjonen, 7 av 10 svarer nei på dette spørsmålet.
- Halvparten av lektorene svarer at de den siste måneden fortsatt har arbeidet mer enn normalt. 48 % arbeider som før, mens 1,6% oppgir at de arbeider mindre enn normalt. Av de som også i høst har måttet jobbe ekstra har 41 % den siste måneden arbeidet 4-6t ekstra hver uke, mens nærmere 30% fortsatt arbeider 7t eller mer ekstra hver uke. (14% 7-9 timer ekstra, 7% 10-12 timer ekstra, 6% mer enn 12 timer ekstra).

- 3 av 10 oppgir at hybridundervisning krever mer tid, i tillegg tar både kontaktlæreropp-gaver og annen elevkontakt mer tid enn normalt.
- Bare 3,5 % oppgir at de får overtidsbetalt for merarbeid, 92,3% svarer nei på spørsmålet.
- 20% har ikke fått vikar ved eget fravær, 45% har fått det.

Norsk Lektorlag mener det viktig at arbeidsgiver får tydeligere anvisning om å sette inn ekstra arbeidskraft for å sørge for en forsvarlig arbeidsbyrde for undervisningspersonalet. Forventninger til ansatte må også avklares langt tydeligere enn nå. Overskridelse av rammene for arbeidstidsavtalen må avtales. Lærerne må få tydelig beskjed om hvilke deler av arbeidet som skal nedprioriteres.

Skolene må også ha klare kjøreregler for elektronisk kommunikasjon på kveldstid og i helger, ved avspasering og ved sykdom. Behovet har økt når digital undervisning og oppfølging visker ut grensene mellom arbeidstid og fritid.

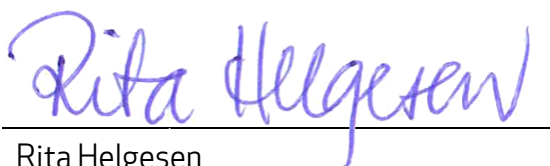
De fysiske forholdene ligger ikke til rette for digital undervisning på arbeidsplassen. Digital undervisning eller oppfølging med tale kan ikke gis fra felles arbeidsrom, for lærere deler kontor. Der en skal følge opp elever muntlig skal en annen konsentrere seg. Timeplanen gjør det sjelden mulig å reise hjem mellom undervisningstimer.

Behovet for tydeligere skille mellom gult og rødt tiltaksnivå i skolen

Lektorlaget sendte i vår en rekke innspill til Utdanningsdirektoratet om smittevern. Vi har gått gjennom smittevernveilederen for ungdomsskole og videregående skole og foreslått konkrete utbedringer (vedlegg). Oppsummert er de viktigste:

- Innledningen til smittevernveilederne må tydeliggjøre at skolene må ha beredskapsplaner for rødt nivå. «Bør ha» er ikke nok til at det kan forventes å bli fulgt opp. Det er et utbredt problem at rektorene bare viser til smittevernveilederne når lokale beredskapsplaner etterspørres
- Smittevern på skoleskyss må følge lokale anbefalinger/påbud som gjelder kollektivtrafikk. Det er ellers vanskelig å formidle til elevene betydningen av avstandsregelen på skolen
- Gult nivå trenger klarere avstandsregler i klasserom: Formuleringen bør være at én meter må tilstrebes også i klasserommet. Alternativt må veilederne tydeliggjøre at elever skal sitte på faste plasser i par eller grupper der man sitter nærmere sine (få) samarbeidspartnere enn én meter, men at det er minimum én meter mellom de ulike parene/gruppene.
- På gult nivå skal lærer tilstrebe å holde minst én meters avstand til elevene
- For gult nivå bør gjelde at elevene ikke kan bevege seg som normalt rundt i klasserommet.
- På rødt nivå må det gå enda tydeligere frem at det skal holdes minimum én meters avstand i alle situasjoner.
- Det må tydeliggjøres i alle sammenhenger for hvem avstand på én meter gjelder: elev/elev, elev/lærer, ansatt/ansatt
- Alle formuleringer av typen «der det er mulig» må fjernes. De blir en unnskyldning for ikke å gjennomføre godt nok smittevern.

Med hilsen

Rita Helgesen

leder i Norsk Lektorlag

Vedlegg: Forslag til utbedring og konkretisering av smittevernveileder for ungdomsskole og videregående skole

Utdanningsdirektoratet
Udirs referanse: 2020/3091
postmottak@udir.no

Oslo, 15. april 2020

Innspill til utkast til smittevernveileder for barneskole og SFO

Norsk Lektorlag takker for muligheten til å gi innspill til smittevernveilederen for barneskole og skolefritidsordning som skal gi råd for godt smittevern ved drift under koronavirusutbruddet.

MEDBESTEMMELSE

Et viktig spørsmål veilederen ikke nevner, er de tillitsvalgtes rolle ved gjenåpning av den enkelte driftsenhet. De tillitsvalgte kjenner driften lokalt, og kan gjennom innspill i medbestemmelsesmøter bidra til forsvarlig håndheving av de hygiene- og smitteverntiltak som nevnes i veilederen. God involvering av tillitsvalgte er derfor avgjørende for en vellykket gjenåpning. Vår erfaring med de store lokale variasjonene i hvorvidt og i hvilken grad arbeidsgivers involverer tillitsvalgte i korona-situasjonen tilsier at generelle formuleringer om ordinære strukturer ikke vil være tilstrekkelig. Å tydelig oppfordre alle arbeidsgivere til å benytte seg av medbestemmelsesorganene vil etter vår vurdering være viktig for å oppnå bedre smittevern.

RENHOLD

Veilederen legger opp til etablering av langt mer omfattende daglig rengjøring enn tidligere, uten at det er tydelig hvem som skal utføre arbeidet. Det må derfor påregnes økt bruk av renholdere. Lektorer og lærer skal undervise og ha oppsyn med elever, ikke bruke tiden sin på smittevask. Dersom lærere pålegges selv å vaske vil det også gå utover elevene og muligheten til å holde oversikt over elevgrupper. Undervisningspersonalet har allerede betydelig merarbeid, det vil være uforsvarlig å ikke tydelig signalisere at renholdsbehovet må løses av eget personell. Renholdsoperatør er et eget fag. Både av hensyn til kvaliteten på renholdet, men også undervisningspersonalets arbeidsbyrde, kan man ikke legge opptil at elever eller undervisningspersonalet kan gjennomføre dette.

VIKARBEHOV OG SYKEFRAVÆR

Veilederen bør tydeliggjøre hvordan ansattes sykefravær skal håndteres hvis mange ansatte blir syke samtidig. Digital fjernundervisning skaper i seg selv betydelig merarbeid. Fortsatt bruk av delvis digital fjernundervisning kombinert med ulike smitteverntiltak og tidsbruken knyttet til smittevernforsvarlig adferd på skolens område tilsier et økt behov for å ha flere ansatte i en periode. Dette må kommuniseres tydelig. Å sørge for at skolene kaller inn og tar i bruk tilkallingsvikarer i tilstrekkelig omfang er en viktig del av et forsvarlig og forebyggende smittevernarbeid.

ENTYDIGE OG KONKRETE RÅD

Det er svært viktig at en veileder av denne typen er så konkret, presis og kortfattet som mulig. Utkastet til veileder er grundig, og praktisk rettet. Deler av utkastet fremstår allikevel forvirrende, upresist og dels motstridende.

I tillegg til de anbefalinger, råd og regler som gis av smittevernfarene grunner, må det ikke undervurderes hvor viktig det er at veilederen også skrives slik at elever, foresatte og ansatte trygges best mulig. Råd må da være entydige, tydelige og konkrete, unødig smittefrykt må forebygges. Anbefalinger som tar smittevern mindre på alvor enn tiltak ellers i samfunnet vil ha motsatt effekt.

1. Veilederen er svak i delen om redusert kontakthypighet mellom personer. Smittevernveilederen kan med fordel organiseres slik at det er tydelige inndelinger som gir regler for: 1) avstand mellom personer, 2) gruppestørrelse i ulike rom og 3) hvor mange ulike personer man møter i smitteperioden.
2. Formuleringer som "det kan tilstrebes" og "det kan vurderes å legge til rette for" er ikke i tråd med forventninger om konkrete og tydelige råd og regler. Slike vage råd vil i praksis bety at det må tas mange vurderinger lokalt – en slik forskyvning av beslutningsansvar er ikke formålstjenlig for å forebygge spredning av en pandemi. Både skoleledere og undervisere ønsker klare og entydige retningslinjer. Veilederen bør ikke legge opp til at den enkelte skoleleder, lærer eller elevs skjønn skal definere hva som er unødig trengsel eller nødvendig fysisk kontakt.
3. Maksimale gruppestørrelser inne og ute må angis konkret i antall personer.
4. Vi krever at myndighetene går ut med konkrete krav til avstand mellom hver person. Formuleringer som "om mulig" holde minst en meters avstand fra hverandre er ikke i tråd med øvrige signaler, og vil føre til betydelig usikkerhet for elever, lærere og foresatte. Veilederen bør fastslå at man skal holde den avstanden som er i tråd med helsefaglige råd. Dette må oppgis konkret i meter, spesifisert for innendørs og utendørs opphold. Konsekvensen av å holde avstand er at et roms størrelse avgjør hvor mange personer som kan samles samtidig, dette må komme tydelig frem.
5. Rådet om at grupper "eventuelt kan bytte sammensetning ukentlig", mangler en begrunnelse. Er dette smittefaglig tilrådelig?
6. Oppmerking av minimumsavstand er et virkningsfullt tiltak som støtter lærere og elever i forebyggingsarbeidet. Dette bør ikke være formulert som et "eventuelt"-tiltak, men settes opp som et krav.
7. Det må gis entydige og konkrete råd for *hvordan* trengsel unngås på vei inn og ut av undervisningslokalene.
8. Det er særlig viktig at alle råd om renhold, gruppestørrelse og avstand er konkrete. Å angi «med jevne mellomrom» som hyppighet, skrive «unngå større grupper» uten å angi anbefalt antall, eller oppgir at utstyr må vaskes uten å angi konkret hyppighet, legger opp til store ulikheter i gjennomføring.
9. I stedet for å skrive «Det oppfordres til å tørke over flater som toalettsete og kran på servanten med jevne mellomrom, flere ganger daglig», bør det gis konkrete presise råd som f.eks. «vask hver 2./3./4. / time / etter hver bruk. Hver gang man skriver «tørk over» / «vask av» etc. må det også tydelig fremgå om det kun er ment med papirhåndkle eller om man mener med såpe og vann, bruk av varmt vann, etc.).

Vi har i vedlegg både med spor endringer og som en rekke kommentarer i veilederutkastet foreslått konkretiseringer og pekt på behovet for tydeliggjøringer.

SKOLERING OG VARIGHET

Skolering av alle ansatte og elever om veilederens innhold vil være avgjørende for effekten. Vi legger til grunn at smitteverntiltak vil endres over tid og bli avvirket gradvis. Veilederen og konkrete råd bør utformes slik at ansatte, elever og foresatte i størst mulig grad har tillit til og slutter opp om endringer, når de kommer. Det kan også være behov for å gjenoppta skolering ved vesentlige endringer i smittevernpraksis.

TILRETTELEGGINGSANSVAR

Det er bra at veilederen fremhever arbeidsgivers ansvar for tilrettelegging for ansatte som tilhører grupper med høyere risiko for alvorlig forløp av Covid-19. Vi erfarer at det generelt er stor variasjon i tilrettelegging for ansatte. Noen ledere tilrettelegger så langt det er mulig, mens andre knapt nok tilrettelegger.

Arbeidsgiver har lovpålagt ansvar for å tilrettelegge. Konkret tilrettelegging må diskuteres med den ansatte og besluttes av ledelsen, ettersom graden av tilrettelegging må tilpasses den enkelte ansattes behov for dette.

Å gi en generell anbefaling om at også ansatte i høyrisikogrupper skal innhente legeattest for å få tilrettelagt arbeid bør ikke inkludere ansatte med et velkjent tilretteleggingsbehov.

Folkehelseinstituttet anbefaler at arbeidstagere i risikogrupper i samråd med arbeidsgiver vurderer behovet for tilrettelagt arbeid vurdert ut fra individuell risiko. En generell veiledning om at alle skal innhente legeerklæring vil derfor være unødig byråkratiserende og belastende for helsevesenet.

Med hilsen

Rita Helgesen

leder i Norsk Lektorlag

Vedlegg: Kommentarer og endringsforslag direkte i utkastet til veileder.

Utdanningsdirektoratet
Udirs referanse: 2020/3092
postmottak@udir.no

Oslo, 15. april 2020

Innspill til utkast til smittevernveileder for ungdomsskole og videregående skole

Norsk Lektorlag takker for muligheten til å gi innspill til smittevernveilederen for ungdomsskole og videregående skole som skal gi råd for godt smittevern ved drift under koronavirusutbruddet.

MEDBESTEMMELSE

Et viktig spørsmål veilederen ikke nevner, er de tillitsvalgtes rolle ved gjenåpning av den enkelte driftsenhet. De tillitsvalgte kjenner driften lokalt, og kan gjennom innspill i medbestemmelsesmøter bidra til forsvarlig håndheving av de hygiene- og smitteverntiltak som nevnes i veilederen. God involvering av tillitsvalgte er derfor avgjørende for en vellykket gjenåpning. Vår erfaring med de store lokale variasjonene i hvorvidt og i hvilken grad arbeidsgiver involverer tillitsvalgte i korona-situasjonen, tilsier at generelle formuleringer om ordinære strukturer ikke vil være tilstrekkelig. Å tydelig oppfordre alle arbeidsgivere til å benytte seg av medbestemmelsesorganene vil etter vår vurdering være viktig for å oppnå bedre smittevern.

RENHOLD

Veilederen legger opp til etablering av langt mer omfattende daglig rengjøring enn tidligere, uten at det er tydelig hvem som skal utføre arbeidet. Det må derfor påregnes økt bruk av renholdere. Lektorer og lærere skal undervise og ha oppsyn med elever, ikke bruke tiden sin på smittevask. Dersom lærere pålegges selv å vaske vil det også gå utover elevene og muligheten til å holde oversikt over elevgrupper. Undervisningspersonalet har allerede betydelig merarbeid, det vil være uforsvarlig å ikke tydelig signalisere at renholdsbehovet må løses av eget personell. Renholdsoperatør er et eget fag. Både av hensyn til kvaliteten på renholdet, men også undervisningspersonalets arbeidsbyrde, kan man ikke legge opptil at elever eller undervisningspersonalet kan gjennomføre dette.

VIKARBEHOV OG SYKEFRAVÆR

Veilederen bør tydeliggjøre hvordan ansattes sykefravær skal håndteres, hvis mange ansatte blir syke samtidig. Digital fjernundervisning skaper i seg selv betydelig merarbeid. Fortsatt bruk av delvis digital fjernundervisning kombinert med ulike smitteverntiltak og tidsbruken knyttet til smittevernforsvarlig adferd på skolens område tilsier et økt behov for å ha flere ansatte i en periode. Dette må kommuniseres tydelig. Å sørge for at skolene kaller inn og tar i bruk tilkallingsvikarer i tilstrekkelig omfang er en viktig del av et forsvarlig og forebyggende smittevernarbeid.

ENTYDIGE OG KONKRETE RÅD

Det er svært viktig at en veileder av denne typen er så konkret, presis og kortfattet som mulig. Utkastet til veileder er grundig, og praktisk rettet. Deler av utkastet fremstår allikevel forvirrende, upresist og dels motstridende.

I tillegg til de anbefalinger, råd og regler som gis av smittevern faglige grunner, må det ikke undervurderes hvor viktig det er at veilederen også skrives slik at elever, foresatte og ansatte trygges best mulig. Råd må da være entydige, tydelige og konkrete, unødig smittefrykt må forebygges. Anbefalinger som tar smittevern mindre på alvor enn tiltak ellers i samfunnet vil ha motsatt effekt.

1. Veilederen er svak i delen om redusert kontakthypighet mellom personer. Smittevernveilederen kan med fordel organiseres slik at det er tydelige inndelinger som gir regler for: 1) avstand mellom personer, 2) gruppestørrelse i ulike rom og 3) hvor mange ulike personer man møter i smitteperioden.
2. Formuleringer som “det kan tilstrebes” og “det kan vurderes å legge til rette for” er ikke i tråd med forventninger om konkrete og tydelige råd og regler. Slike vage råd vil i praksis bety at det må tas mange vurderinger lokalt – en slik forskyvning av beslutningsansvar er ikke formålstjenlig for å forebygge spredning av en pandemi. Både skoleledere og undervisere ønsker klare og entydige retningslinjer. Veilederen bør ikke legge opp til at den enkelte skoleleder, lærer eller elevs skjønn skal definere hva som er unødig trengsel eller nødvendig fysisk kontakt.
3. Maksimale gruppestørrelser inne og ute må angis konkret i antall personer.
4. Vi krever at myndighetene går ut med konkrete krav til avstand mellom hver person. Formuleringer som “om mulig” holde minst en meters avstand fra hverandre er ikke i tråd med øvrige signaler, og vil føre til betydelig usikkerhet for elever, lærere og foresatte. Veilederen bør fastslå at man skal holde den avstanden som er i tråd med helsefaglige råd. Dette må oppgis konkret i meter, spesifisert for innendørs og utendørs opphold. Konsekvensen av å holde avstand er at et roms størrelse avgjør hvor mange personer som kan samles samtidig, dette må komme tydelig frem.
5. Rådet om at grupper “eventuelt kan bytte sammensetning ukentlig”, som “anses som mest aktuelt for ungdomstrinnet” mangler en begrunnelse. Er dette smittefaglig tilrådelig?
6. Oppmerking av minimumsavstand er et virkningsfullt tiltak som støtter lærere og elever i forebyggingsarbeidet. Dette bør ikke være formulert som et “eventuelt”-tiltak, men settes opp som et krav.
7. Det må gis entydige og konkrete råd for *hvordan* trengsel unngås på vei inn og ut av undervisningslokalene.
8. Det er særlig viktig at alle råd om renhold, gruppestørrelse og avstand er konkrete. Å angi «med jevne mellomrom» som hyppighet, skrive «unngå større grupper» uten å angi anbefalt antall, eller oppgir at utstyr må vaskes uten å angi konkret hyppighet, legger opp til store ulikheter i gjennomføring.
9. I stedet for å skrive «Det oppfordres til å tørke over flater som toalettsete og kran på servanten med jevne mellomrom, flere ganger daglig», bør det gis konkrete presise råd som f.eks. «vask hver 2./3./4. / time / etter hver bruk. Hver gang man skriver «tørk over» / «vask av» etc. må det også tydelig fremgå om det kun er ment med papirhåndkle eller om man mener med såpe og vann, bruk av varmt vann, etc.).

Vi har i vedlegg både med spor endringer og som en rekke kommentarer i veilederutkastet foreslått konkretiseringer og pekt på behovet for tydeliggjøringer.

SKOLERING OG VARIGHET

Skolering av alle ansatte og elever om veilederens innhold vil være avgjørende for effekten. Vi legger til grunn at smitteverntiltak vil endres over tid og bli avviklet gradvis. Veilederen og konkrete råd bør utformes slik at ansatte, elever og foresatte i størst mulig grad har tillit til og slutter opp om endringer, når de kommer. Det kan også være behov for å gjenoppta skolering ved vesentlige endringer i smittevernpraksis.

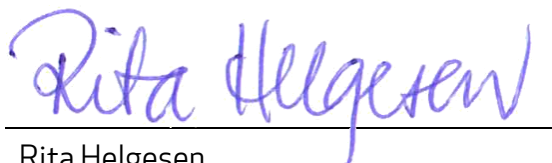
TILRETTELEGGINGSANSVAR

Det er bra at veilederen fremhever arbeidsgivers ansvar for tilrettelegging for ansatte som tilhører grupper med høyere risiko for alvorlig forløp av Covid-19. Vi erfarer at det generelt er stor variasjon i tilrettelegging for ansatte. Noen ledere tilrettelegger så langt det er mulig, mens andre knapt nok tilrettelegger.

Arbeidsgiver har lovpålagt ansvar for å tilrettelegge. Konkret tilrettelegging må diskuteres med den ansatte og besluttes av ledelsen, ettersom graden av tilrettelegging må tilpasses den enkelte ansattes behov for dette.

Å gi en generell anbefaling om at også ansatte i høyrisikogrupper skal innhente legeattest for å få tilrettelagt arbeid bør ikke inkludere ansatte med et velkjent tilretteleggingsbehov. Folkehelseinstituttet anbefaler at arbeidstagere i risikogrupper i samråd med arbeidsgiver vurderer behovet for tilrettelagt arbeid vurdert ut fra individuell risiko. En generell veiledning om at alle skal innhente legeerklæring vil derfor være unødig byråkratiserende og belastende for helsevesenet.

Med hilsen

Rita Helgesen

leder i Norsk Lektorlag

Vedlegg: Kommentarer og endringsforslag direkte i utkastet til veileder.

Til Utdanningsdirektoratet
Att: Martin Siewartz Nielsen

Bodø, 9.3.2021

Innspill til mulige justeringer i smittevernveileder for barnehager

Viser til møte 5.3.2021 og vurderingen av mulige justeringer i smittevernveileder for barnehager. PBL (Private Barnehagers Landsforbund) takker for muligheten til å gi innspill til dette arbeidet.

PBL har 2.135 medlemsbarnehager med om lag 118.000 barn og 36.000 ansatte. Vi har under hele pandemien hatt svært mye kontakt med mange av våre medlemsbarnehager om smittevernveilederen og de temaene som er omhandlet i veilederen.

PBL er glad for at myndighetene er opptatt av at tiltaksbyrden for barn og unge skal være så lav som mulig. Vi mener det er viktig at barnehagene, så langt det er smittevernfaglig forsvarlig, holdes åpne og har et tilbud, først og fremst av hensyn til de mange barna som går i barnehage.

Vår erfaring er at dagens veileder for smittevern i barnehager i all hovedsak fungerer godt, at den er godt innarbeidet i sektoren og at den er til stor nytte for barnehagene under pandemien. Dette støttes blant annet av tilbakemeldinger som våre medlemsbarnehager har gitt i ulike medlemsundersøkelser siden dagens trafikklysmodeLL ble etablert.

PBL mener på den bakgrunn at det ikke er ønskelig å gjøre vesentlige endringer i smittevernveilederen. Det innebærer at PBL mener det heller ikke bør etableres et nytt tiltaksnivå. I situasjoner der gult tiltaksnivå ikke oppfattes som tilstrekkelig, bør barnehagene gå over til rødt tiltaksnivå, som i dag.

Barnehagene har i dag utarbeidet gode tiltaksplaner som er i tråd med gjeldende smittevernveileder med trafikklysmodeLL, og som også hensyntar lokale forhold i den enkelte barnehage.

Det vil være en stor fordel om barnehagene også fremover skal forholde seg til en veiledning og organisering som er kjent i sektoren, og ikke måtte sette seg inn i ny veiledning som vil kreve endrede planer og organisering for et stort antall virksomheter.

For øvrig ønsker PBL å kommentere følgende forhold:

- Det bør være et krav at begge barnets foreldre har kritisk samfunnsfunksjon for å ha krav på et barnehagetilbud med full åpningstid, i alle fall i familier der barnets foreldre bor sammen. Som et alternativ bør det vurderes å begrense antall yrker som er omfattet av definisjonen kritisk.
- Det kan gjerne tydeliggjøres ytterligere at barnehagene har fleksibilitet med tanke på organisering av gruppestørrelser og kohorter i barnehagen, for eksempel knyttet til samarbeid om morgenen og ettermiddagen ved full åpningstid.

- Det bør vurderes å innføre pålegg om, eller i alle fall tydelig oppfordring om, at foreldre skal benytte munnbind i hente- og leverings situasjoner på gult og rødt tiltaksnivå.
- Utfordringer knyttet til ansatte i avventende karantene, karantene og isolasjon indikerer at barnehagenes fleksibilitet til å endre åpningstider på gult tiltaksnivå bør tydeliggjøres.
- Å holde barnehager åpne under pandemien er så viktig – mest av alt for barna, men også for samfunnet – at barnehageansatte bør løftes opp fra «viktig» til «kritisk» i regjeringens oversikt over samfunnsfunksjoner under pandemien.

Vennlig hilsen
PBL

Anne Lindboe
Administrerende direktør
anne.lindboe@pbl.no
Tlf. 465 01 940

Innspill fra Skolelederforbundet – Smittevern og trafikkløysmodellen i skoler og barnehager

Vi står midt i en veldig krevende og kritisk tid. Det er stort arbeidspress og tendenser til utmattelse i våre organisasjoner som følge av det mer smittsomme virusmutasjoner som rammer oss nå. Det er store lokale variasjoner i vårt land på opplevelsen av smittetrykk, dette må det tas hensyn til i nye tiltaksmodeller. Det er derfor viktigere enn noen gang før at budskapet fra myndighetene er tydelige og gir lite rom for tolkninger. Klar og tilgjengelig kommunikasjon som gir skoler og barnehager forutsigbarhet og tydelige rammer for hvordan de skal løse ulike scenarioer er et kjernepunkt skal vi sikre at vi evner å skape gode rammer for barn og unge i den krevende tid vi nå står i.

Vi gir følgende innspill på de tilsendte problemstillingene:

1. Hvilke praktiske og administrative utfordringer har trafikkløysmodellen i skolen, særlig i videregående skole?

- En av de største utfordringene med modellen er tidsaspektet. I skifte fra ett nivå til ett annet er det som oftest altfor kort tid. Beredningsplaner må tilpasses og justeres for å kunne skape et forsvarlig opplæringstilbud under stadig endrende rammebetingelser. Slik overganger medfører et enormt ekstraarbeid for ledere og lærere med endringer i timeplaner, informasjonsarbeid og forberedelse til å starte opp undervisning på nytt tiltaksnivå.
- Rødt nivå gir en viss forutsigbarhet på undervisningsopplegg og organisering. Det er lettere å overholde avstandskrav og smittevern. Samtidig meldes det at det er krevende sosialt og mentalt for både elever og ansatte over tid og jobbe under disse begrensede rammevilkår. Det er viktig å presisere at rødt nivå ikke innebærer hjemmeskole, men at det gir et tydelig handlingsrom.
- Det oppleves som merarbeid og byråkrati å måtte rapportere til statsforvalteren på hva som er digital undervisning under rødt nivå.
- Gult nivå tilsier at alle elevene er tilstede på skolen. Det gir på mange skoler utfordringer med avstand og smittevern, spesielt i fellesområder. Under gult nivå vil mange elever ha mange nærkontakter gjennom en skoledag. Elever i studieforberedende utdanningsprogram på Vg2 og Vg3 har mesteparten av undervisningen sin i andre grupper enn i klassen. Undervisningsgruppene er ofte sammensatt av elever fra alle klasser på samme trinn eller i verste fall fra elever fra mange klasser på to forskjellige trinn. Dette gjelder mange av programfagene som gis på Vg2 og som har blitt valgt av elever på Vg3. Når alle elever skal være på skolen hver dag ved gult nivå kan en elev på Vg2 studiespesialisering i verste fall oppleve at de er sammen med elevene i egen klasse 8 timer uka (29 andre elever), en gruppe fremmedspråk 4 timer i uke (kanskje 25 andre elever), en gruppe matematikk 3 eller 5 timer i uka (kanskje 20 andre elever igjen) og til slutt i 15 timer per uke med programfag, som er delt opp i tre grupper (kanskje 40 andre elever, eller mer) Det betyr at kohorten til

denne eleven er godt over 100 per uke. Slike programfagstimer er nesten umulig å organisere på en annen måte for å begrense smitte, uten å ha noe av det digitalt.

Forlag på endringer:

- Gi et tydelig lokalt handlingsrom til rektor til å kunne ha en mer fleksibel bruk av digital hjemmeundervisning og undervisning på skolen under både rødt og gult nivå. Dette for å redusere antall nærkontakter uavhengig av gult eller rødt nivå. Her er det lokale forhold som avgjør hva som er mulig da skolebygg og skoleskyss påvirker mulighetsrommet.
  - Det bør gi tydelige signaler om at det er rom for å avvike fra fag og timefordelingen i skolen basert på lokalt smittetrykk og behov for en mer tilpasset skolehverdag. Dette vil kunne minske bevegelse på tvers av mange grupper, både for ansatte og elever.
2. Kan vi informere bedre om disse utfordringene?
- Konkret og presis informasjon er særdeles viktig for å unngå for stort tolkningsrom. Vi opplever i for stor grad at smittevernlederne gir rom for ulike lokale tolkninger både i kommuner og skoler. En videregående skole er på et kommunalnivå forvaltningsmessig, men smittevernmessig er det kommunen som skolen ligger i som har ansvaret.
  - Dersom 1-meter skal være gjeldende må det det gjelde overalt. I dag er det uklart begrepsbruk på dette i veilederne.

3. Hvordan kan vi tydeliggjøre råd vs bedre etterlevelse av eksisterende råd?

- En abonnementsordning med fortløpende oppdatering av gjeldende smittevernsføringer er ønskelig.
- Det oppleves en stor grad av utmattelse i våre miljøer. For å sikre en bedre etterlevelse av eksisterende råd må ordlyden i anbefalingene være veldig tydelig, med lite rom for tolkning og motsetningsfulle bestemmelser i de ulike rådene.

Forslag på tiltak:

- Det er derfor viktig at statsforvalteren og kommunene gir felles og tydelige føringer som er gyldige for både fylkeskommunens skoler og de kommunale. Et konkret eksempel er at det f eks ikke er motsettende råd på avstand inne i klasserom vs ute i skolegården slik det er på gult nivå i dag.

4. Hva er realismen i å øke antall lokaler og realismen i alternerende oppmøtetidspunkter.

- Det er lite realisme i å øke lokaler ekstern via leie eller egne lokaler. Det medfører mye logistikk knyttet til infrastruktur som pulter/stoler, tekniske løsninger som nettkapasitet/ digitale løsninger og renhold. Med mye variasjon i tiltaksnivå er det sterkt belastende å sjonglere mellom slike løsninger
- Alternerende oppmøtetider er utprøvd med varierende hell. For byskoler som ikke benytter kollektiv transport vil det kunne være mulig, mens i distriksstrøk er skoleelevene i stor grad prisgitt kollektiv transport. DA er elevene uansett tilstede på skolene selv om det er ulike starttidspunkter. Busskapasitet er det som setter begrensningene.

Forslag på tiltak:

Dette er et område som det ikke er mulig å regulere sentralt. Det viktigste her er at det stilles ressurser til rådighet for at det kan søkes leies andre lokaler der det er mulig og settes opp alternative transporter der dette er tilgjengelig. Det har vist seg at ressursituasjonen er det som ofte stopper begrenser handlingsrommet der ressurser er tilgjengelig.

5. Andre innspill:

- **Munnbind**

I de øvre nivåer (VGS) vil munnbind kunne fungere som en avlastning der det ikke er mulig å opprettholde avstand etter smittevernveilederne. Gitt at de brukes riktig vil de som FHI signaliserer ha en viss effekt. Det er viktig at om et slikt grep legges inn som en sikkerhetsfaktor i enkelte situasjoner vil tilgangen på gratis munnbind være svært viktig!

- **Vaksinering**

Vaksinering og tydelig budskap om hvorfor ansatte i barnehages plass i en vaksineringstrategi er slik den er. Vi er opptatt av at det er fagmyndighetene som gir de beste råd om dette, men for å redusere usikkerhet for ansatte i skole og barnehage er god og tilgjengelig informasjon om vaksinering svært viktig. Det er fra myndighetenes side poengtert at skole og barnehage er viktig samfunnsfunksjoner som må holdes oppe så langt det er mulig. Det blir derfor også viktig at myndighetene gir klare og forståelige forklaringer for den strategiens som følges.

- **Ansatte i skole og barnehage definert som samfunnskritiske.**

Ansatte i skole er ikke definert som samfunnskritiske funksjoner og for våre ledere er det krevende å se at ansatte skal både være lærer og ta vare på egne barn når trafikklysene endres. Det å kunne vite at de ansatte du har kan benyttes er en viktig faktor for en leder og ansatte i vår sektor bør derfor også defineres inn i denne gruppe. Det er som tidligere argumentert for viktig å holde skole og barnehage åpne da trenger en forutsigbarhet for kunne benytte sitt personale fullt ut.

- **SFO / AKS**

Revidert trafikklysmoell bør også ta opp i seg SFO/ AKS slik at det gis klarere føringer for dette. Her er det pr i dag veldig tilfeldig hvordan dette løses mtp tilbud, åpningstider og organisering.

- **De yngste må prioriteres!**

Alle nye tiltak og endringer må hele tiden prioritere de yngste barna først.

Utdanningsdirektoratet

Vår ref.: Terje Moen

Deres ref.:

Dato: 090321

Innspill etter møte 5.mars 2021.

Skolenes landsforbund opplever at det er stor utrygghet blant våre medlemmer mange steder i landet, og naturlig nok der smittetrykket er størst.

Det pågår en diskusjon om bruk av munnbind i skolen og om det har noen effekt. Forbundet er av den oppfatning at bruk av personlig verneutstyr må tilrådes.

Med de nye virusvariantene føler mange seg mere utrygg nå enn før jul, så smittevernutstyr må ligge på skolen, følelsen av trygghet er individuell, og så lenge noen føler seg utrygge må det tas på alvor. Vi kan ikke bare føyse det bort og si at det er lite smitte blant barn og unge.

Hvis man eksempelvis går til en optiker kan man ikke ta i en brille eller lignende uten at det desinfiseres etterpå, mens man i skoler og barnehager er tett på hele tiden, renholdet på spesialrom og andre rom etter bruk av forskjellige klasser er høyst forskjellig.

Skolenes landsforbund opplever at de råd som gis fra sentrale myndigheter ikke følges opp lokalt på grunn av usikkerhet rundt økonomien,

Vi får også tilbakemeldinger på at overholdelse av 1 meteren er vanskelig, noe som er forståelig, barn og unge er sosiale vesener og skolen er en arena for sosialisering.

Kohortene er dessverre blitt større og større utover året, strikken tøyes så langt man kan, og kohortene fungerer ikke etter sin hensikt når man har valgfag etc.

For å få bukt med viruset må det færre nærkontakter til og personalet må ha færre kohorter å forholde seg. Kohortene, og smittevernreglene, må defineres tydeligere slik at det ikke er rom for lokale tolkninger.

Forbundet mener også at smittenivået i en kommune må føre til nivåendring så snart som mulig og at kommunen er ansvarlig for det og at man slipper å avvente sentrale myndigheters råd.

Bruk av hjemmekontor må tydeliggjøres, altfor ofte opplever vi at arbeidsgiver trenerer dette. Store forsamlinger må unngås, det er fortsatt noen som ønsker å samle hele kollegiet og vi har faktisk fått tilbakemelding om en liten kommune som ønsket å samle alle ansatte til et felles møte. Slike opplevelser er unødvendig og skaper bare stress og usikkerhet.

Trafikklysmodellen fungerer veldig bra enkelte steder, mens andre steder mistolkes det. Mange opplever at gult nivå er vanlig nivå, mens rødt nivå er gult nivå med antibac, og vi vil sterkt fraråde og innføre et nytt nivå mellom gult og rødt slik det ble orientert om i møtet.

Skolenes landsforbund har tidligere tatt opp spørsmålet om vaksinerings av lærere og andre ansatte i skole og barnehage. Begge disse institusjonene er samfunnskritiske av mange grunner og må så langt det er mulig holdes åpne. Da er det tvingende nødvendig at de som jobber i disse områdene prioriteres i vaksinekøen. Vi har forståelse for at eldre og helsepersonell naturlig nok prioriteres først, men lærere og andre må høyere opp på listen.

Som sagt i møtet så er det ønskelig med en kort 5 min info om smitte og virussituasjonen som vi kan sende ut til våre medlemmer.

Sårbare barn blir dessverre prioritert bort når skolen står i mangel på personell og det er en bekymring blant våre medlemmer hvordan man skal sikre disse elevene de rettigheter man har.

Skoledager med ulike oppmøtetidspunkter vil få en del konsekvenser både praktisk og økonomisk. For det første vil en komme til å strekke skoledagen utover ettermiddag/kveld for noen elever. Det må være et godt opphold mellom «pulje 1 og 2» for gjennomføring av renhold. Renholdskapasiteten må økes til to runder renhold. Det vil ikke være muligheter for å gjennomføre skoledagen for alle elever før kl. 17 om elevene skal få et undervisningstilbud med fullt antall undervisningstimer. Vi er også bekymret for at faglærersystemet vil rakne fullstendig. Noen lærere må spre sin undervisning på både lag 1 og 2 – og dermed få alt for lange arbeidsdager. Ellers vil mange komme til å måtte undervise i fag de ikke har kompetanse i. Før regjeringen innfører et slikt tiltak må konsekvensene forhandles om blant partene innenfor sektoren.

Det er ikke alle steder det vil være muligheter for å leie egnede lokaler, men vi ser så absolutt at det kan være en vei å gå. Det forutsetter imidlertid at lokalene er egnet til formålet.

Så til slutt så er det bekymring for skoleskyssen, der man ofte sitter for trangt og nærkontakten er regelen og ikke unntaket.

Med hilsen

Skolenes landsforbund

Terje Moen /s/

1.nestleder

Utdanningsdirektoratet

Att.:

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
20/35096 - 22

Saksbeh.:
Anne Myhrvold, 934 12 797

Dato:
09.03.2021

Høringsinnspill fra Utdanningsetaten i Oslo kommune til Udir vedr revisjon av smittetiltak i skolene

Viser til Utdanningsdirektoratets ønske om at skoleeiere og organisasjoner sender inn skriftlige innspill til Udir og FHI sitt videre arbeid med smittevern i skolene knyttet til den pågående pandemien. Utdanningsetaten i Oslo kommune har nedenfor gjengitt innspill fra noen rektorer, samt erfaringer som Utdanningsetaten har gjort seg så langt i pandemien.

Utdanningsdirektoratet ønsker at skoleeiere og organisasjonene svarer på følgende spørsmål:

1. Hvilke justeringer er det behov for å gjøre i smittevernveilederne? Innspill fra Utdanningsetaten i Oslo kommune:

- Smittevernveilederne for skoler ble utarbeidet i en tid med mindre smitte og ingen mutanter. Situasjonen er nå endret, og veiledningsmateriellet til skolene bør revideres
- Gult og rødt trafikklysnivå i blant annet de videregående skolene er dårlig tilpasset den praktiske hverdagen til skolen.
  - o Elevene i VGS med unntak av VG1 har liten grad av faste kohortinndelinger, her er det undervisning på tvers av grupper og fag gjennom uken og antall nærkontakter blir høyt
  - o Skolene er trange og det er vanskelig å holde avstand i fellesarealer. Vanskelig å opprettholde tilstrekkelig smittevern, særlig på gult nivå

- Elever på idrettsfag og musikk/dans /drama har utfordringer med å gjennomføre opplæring i tråd med læreplanverket da det er lagt opp til mye aktiviteter med nærkontakt som ikke samsvarer med godt smittevern. Elever på musikk skal blant annet delta i blåseensembler og på korøvelser.
- Mange elever i VGS har ikke fått gjennomført den praksisen de skal ha i bedrift. Dette gjelder flere bransjer som har opplevd permitteringer og stenging og helsefag hvor det ikke har vært mulig å gjennomføre utplassering pga smittefaren.
- Gult og rødt trafikklysnivå er også dårlig tilpasset ungdomsskoler i flere fag.
  - Ulike valgfag er dårlig angitt mht gjennomføring, særlig praktisk estetiske fag hvor man blander elever fra ulike kohorter (delingstimer), og hvor det er mye deling av utstyr.
  - Språkfag, idrettsfag, innsats for andre osv. som samler elever på tevers av kohorter i valgfag er ikke beskrevet godt nok
  - Gjennomføring av kroppsøving på gult og rødt nivå er dårlig beskrevet. Her strever også skolene med hvordan de skal gi vurdering og veiledning har vil være svært velkomment.
- Kultur og sosiale skolefaglige aktiviteter er lite omtalt i veilederen på gult og rødt nivå. Bør dette nå strammes inn og tydeliggjøres i den nye reviderte utgaven grunnet mutantene? Eksempler på dette er:
  - Kulturelle skolesekken
  - Overnattingsturer
  - Leirskole
  - Aktivitetsdager
  - Revyøvinger på VGS
  - Museumsbesøk/teater
- SFO (AKS i Oslo) er alt for dårlig omtalt i veiledningsmateriellet. Det er store utfordringer knyttet til praktisk gjennomføring både på gult og rødt nivå. Dette er en gruppe ansatte som har vært lite trukke frem selv om de har vært på jobb under hele pandemien

- Voksenopplæringen er lite behandlet i veilederende. De havner ofte mellom "to stoler". Noen sier de skal følge veilederen for VGS så langt det er mulig, og andre sier de skal følge veiledere for Høyskoler og Universitet siden det er voksne elever. Dette er en ganske stor gruppe elever og ansatte som blir lite omtalt hver gang det er skifte av trafikklysnivå og endring av tiltak
- Det er nødvendig å lage bedre retningslinjer for spesialskolene og spesialgrupper hvor det er mye fysisk kontakt. Dette må komme tydelig frem i den nye reviderte veilederen
- Bruk av vikarer fremsnakkes ofte som et viktig tiltak, men dette strider jo også mot smittevernanbefalinger, da vikarer ofte er innom flere skoler. Bruk av vikarer må tydeliggjøres.
- Bruk av munnbind i skolen har vært nevnt av flere, og det skaper stor usikkerhet blant elever og ansatte når det ikke kommer tydelige anbefalinger fra nasjonale helsemyndigheter. Nå er det for mye syning. Slik veilederen var tidligere var den klar og tydelig, med den siste endringen ble den mer utydelig. Vi ønsker å trekke frem noen problemstillinger knyttet til munnbind i skolene:
  - o Personlig verneutstyr skal være siste utvei når alle andre tiltak er gjennomført. Det virker derfor ulogisk å opprettholde gult nivå i skolen og samtidig kanskje innføre eller anbefale munnbind.
  - o Bruk av ansiktstildekning i skolene har mange utfordringer med seg. Både ift kommunikasjon, hygiene, riktig bruk, innkjøp, lager distribusjon og avfall
  - o Det må ryddes opp i begrepsbruken, menes det munnbind eller åndedrettsvern. Dersom tanken er å beskytte bare lærerne mot å bli smittet bør de ansatte benytte åndedrettsvern (type P3 maske) som beskytter dem mot å bli smittet. Munnbind beskytter i all hovedsak deg fra å smitte andre.
  - o Skal munnbind ha ønsket effekt i skolen må alle benytte det, også elevene slik som på fly hvor alle må benytte.
  - o Skal man ta i bruk munnbind i VGS må man også ta det i bruk i VO. Og skal de ansatte på disse skolene benytte munnbind må også elevene benytte det (de er å anse som voksne). Dette må i så tilfelle gjelde både i fellesarealer og i undervisningsrom
  - o Det vil være store praktiske utfordringer knyttet til utdeling, riktig bruk, håndtering av smittefarlig avfall (brukte munnbind).

- Frykten er at bruk av munnbind gir økt smitte grunnet feil bruk og at munnbind fort kan bli en "sniffeklut" full av bakterier og virus.

2. Hvilke tiltak kan styrke etterlevelsen av smittevernregler, for eksempel støtte og veiledningsmateriell, deling av god praksis etc?

Innspill fra Utdanningsetaten i Oslo kommune:

- En tydeligere revidert veileder for skolene knyttet til trafikklysmodellen bør være tilstrekkelig. Imidlertid bør det fremgå tydeligere hvilket handlingsrom skolene har innenfor de ulike trafikklysnivåene. Skolene føler seg ofte alene når de blir bedt om å benytte handlingsrommet enten den ene eller andre veien innenfor det trafikklysnivå skolen er på.

3. Finnes det muligheter for å ta i bruk flere lokaler for å sikre mer tilstedeværelse på skolene ved rødt tiltaksnivå?

Innspill fra Utdanningsetaten i Oslo kommune:

- Det er lite realisme i å skaffe tilleggslokaler på kort tid. Oslo er en by med lite tomme lokaler som egner seg til skolebruk. Videre vil undervisning på ulike lokasjoner gir store praktiske utfordringer knyttet til lærekrefter og god kvalitet i undervisningen.
- Osloskolene er trolig noen av de trangeste skolene i landet, og det medfører mer hjemmeopplæring når størrelsene på kohortene skal ned og avstanden mellom elevene skal økes. Rommene er ikke store nok, og skolene har begrenset ledig kapasitet på egen skole som de kan ta i bruk. Det er høy grad av samtidighet i lokalene på en skole også i en normalsituasjon. Det betyr at det er lite fleksibilitet ift areal. Dette medfører i mange tilfeller at skolen må redusere antall elever på skolen for å kunne ivareta rødt trafikklysnivå. Flere skoler har løst dette ved å f.eks. kjøre halv dag hjemme og halv dag på skolen. En annen variant er annenhver dag på skolen.
- Oslo kommune har ikke noen erstatningsskoler som kan tas i bruk på kort tid for å utvide kapasiteten. Ved utgående kapasitet og ved rehabiliteringer er det alltid behov for innleie av midlertidige paviljonger. Slik innleie er tidkrevende, det er kostbart og det er vanskelig å finne areal å sette paviljongene på.
- Videre er det utfordrende å transformere nabolokaler til skolelokaler. Det er lite ledige næringslokaler i Oslo som kan benyttes til skoler. Vi må forholde oss til lover og regler, også for midlertidige lokaler. Det er særlig kravene til et forsvarlig innemiljø i form av tilstrekkelig støyforhold, frisk luft, dagslysforhold, utsyn og temperaturforhold vi må forholde oss til. Det er videre vanskelig å finne slike lokaler i nærheten av dagens skoler. Slik transformering er også en tidkrevende prosess.

- Det er helt umulig med de skolebyggene vi har i Oslo kommune å tenke seg en løsning der det er mulig å sikre 2 meters avstand mellom elevene. Dette vil gi svært få elever i hvert undervisningsrom (60 m²), og det er ofte også trangt i samtlige fellesarealer og korridorer. En slik løsning vil også gi et økende behov for lærekrefter.
- På enkelte skoler har vi ca. 1150 elever, hvorav over 700 på ungdomstrinnet. Grunnet kapasitetsutfordringer har vi også flere elever inne i byggene enn det skolene er dimensjonert for, og vi har mange skoler som har utfordringer med trange skolebygninger.
- Vi har planlagt gjennomføringen av muntlig og skriftlig eksamen for privatister med 1 meter avstand. Det vil være svært krevende å replanlegge eksamensplanen nå. Det er høyst usikkert om det er mulig å sikre 2 meters avstand mellom kandidater i de lokalene vi skal gjennomføre eksamen i og med det oppsettet vi har planlagt for. Det gjelder både muntlig og skriftlig eksamen. Det er for sent å replanlegge 25.000 privatisteksamener. Dette er en svært ressurskrevende operasjon som vi per nå ikke har kapasitet eller tid til å utføre.

4. Finnes det flere muligheter for alternierende oppmøtetid for elevene for å sikre mer tilstedeværelse på skolen ved rødt tiltaksnivå?

Innspill fra Utdanningsetaten i Oslo kommune;

- Det er knyttet stor usikkerhet til hvor stor effekten av forskjøvet oppstart vil være, ikke minst fordi det hver dag er ulike situasjoner som påvirker «trykket» i kollektivtransporten, som værforhold, timeplanen til elevene, smittesituasjon i samfunnet generelt m.m.
- Timeplanlegging særlig i videregående skole er komplisert. Bare en liten endring i en klasses starttidspunkt vil kunne påvirke elever og lærere i mange andre klasser, og i en del tilfeller også klasser ved andre skoler.
- Åpningstiden i Aktivitetsskolen (AKS) og i barnehagene er basert på at foresatte slutter på arbeid rundt klokken 16. En forskjøvet oppstart i videregående skole kan gjøre det vanskelig for ansatte å rekke henting av barn.
- En del elever i videregående skole har, i tillegg til skolegang, omsorgsoppgaver i hjemmet, som levering og henting av mindre søsken i barnehage/AKS. Det er også elever som har aktiviteter/jobb etter skoletid som kan være vanskelig å kombinere med senere avslutning av skoledagen. I valget mellom å delta i siste time på skolen eller oppfylle omsorgsoppgaver, beholde deltidsjobben eller plassen på fotballaget, kan elever bli tvunget til å velge bort skolen. De negative effektene av forskjøvet skolestart vil nok særlig kunne ramme ungdommer i sårbare livssituasjoner og vil kunne medføre at elever slutter på skolen.

5. Har dere innspill til gode eksempler på praktiske løsninger for å sikre godt smittevern og samtidig mest mulig tilstedeværelse for elevene.

Innspill fra Utdanningsetaten i Oslo kommune:

- Det har under hele pandemien dette skoleåret (2020/2021) har det ikke vært gitt åpning for å fravike fra fag- og timefordelingen, selv om mange elever har hatt rødt trafikklysnivå store deler av skoleåret eller vært i karantene i flere omganger. I skoleåret 2019/2020 var det åpning for å fravike fag- og timefordelingen, selv om bare 3 mnd av dette skoleåret ble berørt av pandemien. Det bør åpnes for å fravike.
- Ved smitte på skoler får ofte skolene en stor arbeidsbelastning knyttet til smittesporing og karantenesetting. Dette gir skolens ledelse mye kveldsjobb og helgejobb, samt at det gir utfordringer knyttet til bemanning og gjennomføring av undervisning både digitalt og fysisk samtidig.
- Det at det er nok at en av de foresatte har en samfunnskritisk yrke før de skal ha tilbud om fulltidstilbud for sine barn ved nedstegning og ved rødt nivå, gir skolene utfordringer kapasitetsmessig. Det burde vært et krav om at begge de foresatte hadde samfunnskritisk yrke.
- Arbeidsmiljøet til elever og ansatte i skolen nevnes i mindre grad ved endringer av trafikklysnivå. Dette bør belyses større grad da mange ansatte og elever er bekymret. Det er mange ansatte og elever i skolen som er redde, siden resten av samfunnet sitter hjemme mens skolene skal drifte tilnærmet normalt på gult nivå (uten avstand) selv med de nye mutantene.
- Man snakker veldig ofte om frykten for de sårbare barna når skolene går over til rødt nivå. De eleven som under pandemien har vært definert som sårbare elevene har hatt et heldagstilbud under hele pandemien uavhengig av trafikklysnivå i tråd med nasjonale føringer. Det vil de også få nå dersom skolene går over til rødt nivå. De sårbare barna vil også mest sannsynlig kunne ivaretas bedre dersom skolene er på rødt nivå, da det er mindre sjans for at de havner i karantene og ikke kan være på skolen og få den oppfølgingen de bør ha.
- Det er ønskelig at ansattes og barns smittefare i tråd med det muterte viruset forklares tydelig, og at råd og trafikklys tilpasses i tråd med dette. Innføring av nye begreper som "oransje" er ikke å foretrekke nå. Dette vil skape stor usikkerhet og uklarheter. Rødt nivå i nåværende veileder har etter rektorenes oppfatning et mer tydelig språk med færre muligheter for tolkning og tilrettelegging. Slik bør det også være på gult nivå.

- Det bør stå noe i veilederen om at overgangene ikke må være så brå. Når tiltakene endrer bør skolene få tid til å områ seg. Tiltaksperioder og endringer i tiltaksnivå bør ha en viss varighet slik at skolene får ro og mer forutsigbarhet.

Med vennlig hilsen

Marte Gerhardsen
direktør

Margaret Westgaard
divisjonsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakere:
Utdanningsdirektoratet

Kopi til:
Marni Udir

Utdanningsdirektoratet
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO
post@udir.no
Kopi: hege.nilssen@udir.no

Folkehelseinstituttet

Innspill til veiledere om smittevern i barnehager og skoler

Behov for justerte veiledere om smittevern i lys av nye virusmutasjoner

Utdanningsforbundet har fått en rekke bekymringsmeldinger fra medlemmer og tillitsvalgte om at smittehåndteringen under pandemien med nye virusvarianter er ytterst krevende.

Ulike virusmutasjoner av covid-19 har den siste tiden spredt seg i Norge. Mutasjonene synes å være langt mer smittsomme i alle aldersgrupper enn det opprinnelige viruset. De nye virusvariantene smitter også lettere innendørs. Dette har ført til at smittetallene mange steder er høye og stigende, også blant ungdommer i skolealder, og at R-tallet nå ligger på 1,3.

Regjeringen har bestemt at veilederne for barnehage og skole med råd og retningslinjer, nå skal gjennomgås og vurderes i lys av den nye smittesituasjonen.

Utdanningsforbundet støtter at det er behov for gjennomgang og justering/endring av innholdet i de eksisterende veilederne om smittevern for barnehage og skole.

Utdanningsforbundet konstaterer samtidig at både politiske myndigheter og helsemyndigheter allerede har gått langt i å fastslå hvilke endringer som vil bli gjort. Vi legger til grunn som en selvfølge at innspillene fra Utdanningsforbundet og andre blir vurdert og tillagt vekt før nye tiltak i veilederne fastsettes.

Premisser for justering/endring av veilederne

Det legges til grunn at eventuelle endringer i veilederne og annet regelverk også ligger innenfor rammene av barn og elevers rettigheter i det midlertidige lovverket med forskrifter.

Utdanningsforbundet forutsetter at merbelastning/overtid knyttet til pandemien og nasjonale/lokale tiltak blir kompensert gjennom forpliktende, skriftlige sentrale avtaler.

Renhold i barnehager og skoler må utføres av kvalifisert rengjøringspersonalet. Ledere og lærere har verken tid eller kapasitet til utføre renholdsarbeid i nåværende smittesituasjon.

Barnehage- og skoleeier er ansvarlig for å sikre en forsvarlig drift som tar hensyn til smittevern. Barnehage- og skoleeier er videre ansvarlig for å etablere internkontrollrutiner som

sikrer at miljøet fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygger sykdom og skade.

Det legges også til grunn at eventuelle nye tiltak sikrer et forsvarlig arbeidsmiljø. Nye tiltak må ikke føre til ytterligere belastninger og merarbeid for allerede slitne lærere og ledere i barnehage og skole.

Samtidig vil det ikke være mulig i praksis å etterleve et fullverdig smittevern som sikrer at smitte unngås. Tiltakene som er iverksatt i dag vil ikke forhindre smitte, men lette smittesporingsarbeidet. Det er grunn til å tro at også strengere tiltak ikke kan forhindre all smitte i barnehage og på skole. Se nærmere om dette under punktet «Reglene for yrkessykdom».

Vurdering

Generelt

Trafikklys-modellen er en teoretisk og universell modell som innebærer flere utfordringer når den skal praktiseres likt hver dag over hele landet i barnehager og skoler med svært ulike forutsetninger og utfordringer.

Gult nivå oppleves i stor grad som krevende da det stor sett består av bør-bestemmelser. I utgangspunktet er vi positive til regler som åpner for lokalt og faglig skjønn. Vi opplever likevel ikke at dette er gagnlig i forbindelse med smittevern. Dette fordi vi ser at det i for stor grad blir et ressurspørsmål hvorvidt man overholder bør-bestemmelsene. Videre fører dette i de fleste tilfeller til at smittevernet er for lite ivare tatt på gult nivå. Dette gjør igjen at smitte blomstrer opp og man får den utrolig slitsomme situasjonen hvor man til stadighet må bytte mellom ulike nivåer på kort varslet. Disse raske endringene fører til slitasje på elever og ansatte, og at mye arbeidstid går til omrokking av planer fremfor langsiktige læringsmål og god sosial oppfølging. Kravene både på gult og rødt nivå må tydeliggjøres.

Det bør vurderes om det er behov for nye eller andre tiltak, eller bare en styrking/skjerping av eksisterende tiltak. Det er behov for at tiltakene er tydeligere og mer forpliktende. I kommuner med høy smitte, har vi erfart at skolene har håndtert tiltakene i trafikklysmodellen svært ulikt både på gult og rødt nivå. Elever og ansatte ved enkelte skoler har følt seg utrygge, selv om skolene mener de har fulgt smittevernet.

Av eksisterende tiltak vurderes skjerping særlig på gult nivå, men også på rødt nivå som mest aktuelt, særlig tydeligere regler om avstand. Dette vil samtidig kunne utløse mindre kohorter/flere grupper, større arealbehov, mer bruk av redusert åpningstid i barnehagen og flere lærerressurser. Dette vil være svært krevende i dagens situasjon.

Av nye tiltak vurderes pålegg/anbefaling om munnbind som mest aktuelt.

Smittevern i barnehagen

Utdanningsforbundet er enige med myndighetene om at for barnehagen er redusert åpningstid det mest aktuelle tiltaket for å klare å imøtekomme smitteverntiltak på gult og rødt nivå. Også for barnehagen må gult og rødt nivå presiseres.

Myndighetene må legge bedre til rette for at redusert åpningstid kan benyttes av barnehagene dersom det er eneste mulighet for å ivareta smittevernhensyn. Nå kommuniserer myndighetene

tydelig at barnehagene så langt det er mulig skal ha mest mulig normale åpningstider. I tillegg krever nasjonale myndighetene at dersom barnehagen av smittevern hensyn må redusere åpningstiden, så skal barnehageeier likevel sørge for at barn som har foresatte i kritiske samfunnsfunksjoner eller virksomhetskritiske oppgaver, får tilbud om lengre åpningstid. En slik utvidet rett til et barnehagetilbud vil for mange barnehager gjelde majoriteten av barna i barnehagene og gjøre at redusert åpningstid ikke lar seg gjennomføre i praksis. I dag er det tilstrekkelig at én av de foresatte har en samfunnskritisk funksjon for at barnet skal ha særlig tilrettelegging ved redusert åpningstid i barnehagen av hensyn til smittevern. Det bør vurderes om begge foresatte må arbeide med samfunnskritiske oppgaver for at en utvidet rett skal bli utløst.

Reglene for yrkessykdom

Reglene om covid-19 med alvorlige komplikasjoner som yrkessykdom fordrer at smitten må ha forekommet i virksomhet med et miljø med «særskilt sykdoms- eller smittefare». Vi har bedt om klarhet i hvorvidt skole og barnehage vil regnes som virksomhet i et slikt miljø. Utdanningsforbundet foretar ikke smittevernfaglige vurderinger, og ber derfor om at dette igjen sees nærmere på. Vi forstår det som at den smittevernfaglige vurderingen er at muterte virus smitter også mye mellom barn og ungdom. Skole og barnehage har regler som er mildere enn i samfunnet for øvrig. Selv med forsterkede smitteverntiltak som foreslått i dette brevet vil lærere og elever stå i en særskilt risiko. En klargjøring av hvordan disse reglene skal tolkes er viktig for den pressede situasjonen våre lærere og ledere står i.

Bruk av munnbind

Både FHI og Helsedirektoratet har antydnet at påbud om munnbind for lærere og eldre elever (ungdomsskole og videregående skole) kan være et aktuelt tiltak. Så langt er det ikke signalisert som et tiltak for andre ansatte i skolen enn lærere, eller for ansatte i barnehagen. Det synes ikke å være aktuelt for barn i barnehagen eller elever i barneskolen.

Utdanningsforbundet har ikke forutsetning for å vurdere i hvilken grad munnbind vil være et effektivt smittereduserende tiltak. På generelt grunnlag vil vi likevel gi følgende kommentarer:

- Dersom munnbind innføres, bør det vurderes om det skal være et påbud eller bare en anbefaling, om det skal brukes av alle i skolen i alle situasjoner både inne og ute, og om et eventuelt påbud skal være landsdekkende uavhengig av lokal smittefare.
- Det bør også vurderes om det skal være pålegg, anbefaling eller ingen regler for ansatte i barnehagen.
- Det må være en forutsetning at bruk av munnbind er kostnadsfritt for både elever og ansatte. Bruk av munnbind på skole og arbeidsplass har en økonomisk kostnad og oppleves som dyrt for mange. Det er viktig at elever ikke påføres utgifter til munnbind, spesielt med tanke på at smittespredningen i flere kommuner er høyest i bydeler/områder der en stor andel beboere har svak økonomi.
- Dersom påbud om munnbind innføres, må det sikres god tilgang på munnbind og forsvarlig avfallshåndtering. I mange ungdomsmiljøer slurves det mye med bruk av munnbind. For at munnbind skal være smitteforebyggende, er det nødvendig at de anvendes riktig og byttes regelmessig.
- Dersom det innføres munnbind, bør det utarbeides korte video-snutter som beskriver og forklarer riktig bruk av munnbind.

En mulig ulempe ved bruk av munnbind er at lærere kan tenkes å måtte bruke tid på å være «smittepoliti». Munnbind kan tenkes å bli oppfattet som et «symboltiltak» fra nasjonale myndigheter som ikke møter de mer strukturelle utfordringene i barnehage og skole under pandemien. Bruk av munnbind vil kunne synliggjøre alvoret i situasjonen, men en potensiell ulempe er at overholdelse av andre smittevernregler, for eksempel avstand, kan bli svekket ved bruk av munnbind for elever uten i kombinasjon med andre regler.

Helsemyndighetene har antydnet innføring av flere hygienetiltak. Vi vil understreke at også slike tiltak krever tid og ressurser for gjennomføring og oppfølging.

Anbefaling:

- *Utdanningsforbundet er ikke avvisende til bruk av munnbind for ansatte i skolen og for elever i ungdomsskolen og videregående skole under nevnte forutsetninger*
- *Primært bør bruk av munnbind gis som anbefaling*
- *Det bør vurderes å innføre påbud om munnbind ved skyss til/fra skolen for elever i ungdomsskolen og videregående skole*
- *Siden det vurderes som umulig/svært vanskelig å overholde regler om avstand i alle situasjoner i barnehagen og dels i barneskolen, bør det åpnes for at ansatte som ønsker å bruke munnbind, kan gjøre det.*

Regler om avstand

Smittevernveilederne operer med kontaktreduserende tiltak på alle nivå både i barnehage og skole. Det er generelle anbefalinger om å holde avstand mellom ansatte, ansatte og barn/elever og mellom barn/elever, men anbefalingene er ulikt utformet på ulike nivå i barnehagen og ulike skoleslag.

Utdanningsforbundet har registrert en bekymring både blant ansatte, elever og foresatte knyttet til om det er mulig å holde anbefalt avstand i alle situasjoner. På generelt grunnlag utfra våre forutsetninger vurderes en tydeliggjøring og god oppfølging av krav til avstand i alle situasjoner og presisering av krav på gult og rødt nivå som de mest effektive smittebegrensende tiltakene.

Anbefaling:

- *Bør-formuleringer må i større grad erstattes av forpliktende skal-regler og få form som pålegg i veilederne.*
- *Det bør vurderes om regler om krav om spesifikk avstand, én meter, i alle situasjoner bør framgå av rødt nivå for ungdomsskoler og videregående skoler.*
- *Det bør vurderes om det skal fastsettes krav om spesifikk avstand om én meter i alle situasjoner også på gult nivå for ungdomsskoler og videregående skoler.*
- *Det bør vurderes hvilke avstandsregler som er mest mulig forsvarlig i barnehage og på barnetrinnet.*

Strengere krav til avstand, også på gult nivå, innebærer færre til stede på samme tid eller flere tilgjengelige rom/areal. Dette vil ha en kostnad. Større avstand vil også ha følgekonssekvenser og medføre mindre kohorter/økt gruppedeling, økt behov for lærerressurser og i hovedsak føre til redusert opplæring på skolen/mer digital hjemmeopplæring. Det vil kunne innebære merarbeid for lærere og ledere også på gult nivå og redusert omfang og kvalitet på opplæringen til elevene, i alle fall i noen fag.

Andre tiltak

Smitteveilederne opererer med diverse andre smittebegrensende tiltak. Eksempler er bruk av nye areal, delte dager, varierende oppmøtetid, oppmerking/avskjerming, separate uteområder, mer bruk av uteskole, friminutter til ulike tidspunkt, redusert åpningstid i barnehagen.

Noen av disse tiltakene har blitt benyttet og er godt innarbeidet i både barnehager og skoler. Vi kommenterer her bruken av nye lokaler og delte skoledager.

- Bruk av nye lokaler

Utdanningsforbundet legger til grunn at mulighetsrommet for skoler og (fylkes)kommuner over hele landet til å ta i bruk nye og egnede lokaler vil være varierende. Det er likevel vår vurdering at det mange steder vil være mulig å utnytte skolens egne lokaler på en bedre måte enn i dag. Det er også vår vurdering at potensialet for å ta i bruk nye og alternative lokaler mange steder ikke er benyttet fullt ut. Det har trolig en økonomisk begrunnelse.

Veilederne bør presentere dette som et mulig tiltak. Slike lokaler bør i størst mulig grad være tilpasset skolenes behov, ha forsvarlig renhold og ikke innebære ytterligere skoleskys. Leie av slike lokaler må dekkes og administrativt merarbeid må kompenseres fullt ut.

- Delte skoledager

Bruk av delte skoledager der deler av elevgruppen får deler av opplæringen til ulike dager/tider på dagen har i noen grad vært praktisert for skoler på rødt nivå. Denne løsningen er mulig, men utfordrende både med hensyn til logistikk, blant annet mobilitet og skoleskys, renhold og kravet til tilgjengelige lærere med lærerutdanning. Denne ordningen vil kunne oppleves som belastende for elever og lærere med redusert ro og sammenheng, og trolig føre til redusert opplæring i flere fag og utløse administrativt merarbeid/overtid for både lærere og ledere.

Det er Utdanningsforbundets vurdering at en slik løsning egner best for de eldste elevene i videregående opplæring og til dels i ungdomsskolen. Vi mener denne løsningen ikke egner seg i barnehage og på barnetrinnet. Alternativet til delte dager for alle elever vil være undervisning på skolen for deler av elevene kombinert med hjemmeopplæring. I en situasjon med stor og økende smitte vil denne løsningen kunne være bedre noen steder i landet.

Kommentar:

- *En forutsetning for at Utdanningsforbundet skal oppfordre til delte skoledager, må være at det foreligger forpliktende, skriftlige sentrale avtaler om kompensasjon for merarbeid. Dette fordrer at de aktuelle partene i arbeidslivet raskt kommer sammen slik at barnehage- og skoleeiere kan håndtere arbeidsgiveransvaret ved å organisere og lede arbeidet i denne særskilte situasjonen på en forsvarlig måte.*
- *En kan ikke påregne at alle lærere og ledere vil påta seg slikt merarbeid, siden tidligere utført merarbeid og overtidarbeid i liten grad verdsatt og kompensert av arbeidsgiver.*

Arbeidsmiljøet for lærere og ledere

En viktig vurdering i alle tiltak i skole og barnehagesektoren er å vurdere smittevernsbehov og barns behov sammen for å finne gode løsninger. Våre medlemmer har stått i en utrolig presset

situasjon i svært lang tid, og fortsetter å være i denne pressede situasjonen. Et fullt forsvarlig arbeidsmiljø er et lovpålagt krav etter arbeidsmiljøloven. Dessuten henger oppfølging av barns behov svært tett sammen med læreres arbeidsmiljø. Pandemisituasjon har vist seg å være langvarig, og mange av våre lærere både i barnehage og skole er nå på bristepunktet. Manglende oppfølging av behov for et fullt forsvarlig arbeidsmiljø har begynt å vise seg i form av stadig flere sykemeldte lærere.

Lærernes lovpålagte krav til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø må tydeliggjøres ved at dette også tas inn i smittevernveilederne.

Med vennlig hilsen

Lasse Kolstad
Avdelingsleder

Einar Ove Standal
Seniorrådgiver

Innspill smittevern i skoler fra Viken fylkeskommune, mars 2021

Spørsmål:

- Hvilke justeringer er det behov for å gjøre i smittevernveilederne?
- Hvilke tiltak kan styrke etterlevelsen av smittevernregler, for eksempel støtte og veiledningsmateriell, deling av god praksis etc.?
- Finnes det muligheter for å ta i bruk flere lokaler, for å sikre mer tilstedeværelse på skolene ved rødt tiltaksnivå?
- Finnes det flere muligheter for alternerende oppmøtetid for elevene, for å sikre mer tilstedeværelse på skolen ved rødt tiltaksnivå?
- Har dere innspill til gode eksempler på praktiske løsninger for å sikre godt smittevern og samtidig mest mulig tilstedeværelse for elevene?

Vikens utgangspunkt for å besvare spørsmålene:

Viken har ansvar for 58 videregående skoler. Skolene ligger i flere og ulike vertskommuner som er ulikt berørt av pandemien og dermed har ulike smittevernsregimer.

Myndighet til å beslutte tiltaksnivå for smittevern etter trafikklysmodellen er lagt til kommunene og kommuneoverlege. Det er etablert en god dialog mellom kommuneoverleger, skolene og skoleeier gjennom høsten 2020 og endringer i tiltaksnivå kommer som en følge av lokale vedtak. Disse er igjen basert på helsemyndighetenes føringer.

Ved gult tiltaksnivå har alle elever vært til stede på skolene. I enkelte tilfeller har noen berørte klasser/grupper mottatt digital hjemmeopplæring i korte perioder selv om skolen har fulgt gult trafikklys. Dette har skjedd i samråd med kommuneoverlegen, og er begrunnet med en smittesituasjon og karantenesituasjon for et begrenset utvalg av elever.

Et lite antall kommuner har bedt skolene om å holde et forsterket gult tiltaksnivå. Det innebærer et strengere avstandskrav enn hva som er oppført i smittevernveilederen. Smitteutbredelsen har ikke skjedd i form av lokale utbrudd, men antallet av elever og ansatte som er berørt har isolert vært noe høyt.

Ved rødt tiltaksnivå er elevenes fysiske tilstedeværelse varierende mellom skoler. Årsaken er at de fysiske forutsetninger i klasserom, verksteder og fellesarealer er ulike og at elevtallet på skolene er ulikt. Gjennomgående har skoler med høy andel av studieforberedende utdanningsprogram mindre areal per elev enn de skolene med stor andel av yrkesfaglige utdanningsprogram. Det varierer fra 35% - 90% fysisk tilstedeværelse av skolens elever på rødt tiltaksnivå, med de laveste tallene for elever som tilhører studieforberedende utdanningsprogram. Den mest vanlige organiseringen for skolene med studieforberedende utdanningsprogram er 50 %.

Det er betydelig mobilitet av elever og ansatte mellom kommunene i Viken. Elever og ansatte opplever ulike retningslinjer for smittevern mellom bostedskommune og kommunen skolen

ligger i. Det er også forskjell på smittevernsreglene som gjelder på skolen og på den offentlige transporten som benyttes for å komme seg på skole/arbeid. Ulikhet i smittevernsregler har i seg selv bidratt til at flere skoler melder om elever og ansatte som opplever at smittevernet ikke i tilstrekkelig grad er ivaretatt. I områder med stort smittetrykk stilles det blant annet spørsmål om hvorfor det ikke er påbud om bruk av munnbind og visir/briller på skolen.

Det generelle bildet er at skolene har strukket seg langt for å gi elevene opplæring på skolen med de begrensningene som smittevernsbestemmelsene gir. Mange ansatte og elever gir uttrykk for tiltaksstrøtthet og at de er slitne. Det gir grunnlag for en generell bekymring for ansattes og elevers arbeidsmiljø/skolemiljø.

Utbruddet av mutert virus etter jul har ført til at elever og ansatte stiller spørsmål om gjeldende smittevernsveiledere i tilstrekkelig grad ivaretar smittevernet. Et betydelig antall elever og ansatte melder at de føler på frykt for å gå på skole/arbeid. Dette gjelder spesielt i områder av Viken hvor smittetrykket er relativt høyt, og skolene er på gult nivå i trafikklysmodellen.

- Spørsmål: Hvilke justeringer er det behov for å gjøre i smittevernveilederne?

De videregående skolene forholder seg til flere og ulike veiledere. I tillegg til veilederen for ungdomsskole og videregående skole støtter skolene seg til veileder for barneskolen for elever i tilrettelagte opplæringstilbud og ulike bransjestandarder for smittevern for elever i yrkesfaglige utdanningsløp.

Det er behov for å forenkle, skape sammenheng og tydeliggjøre informasjon om gjeldende smittevern i videregående skole. Å innføre et nytt nivå på smittevern mellom rødt og gult nivå anbefales ikke. Det vil kunne bidra til mer kompleksitet og usikkerhet om hvilke smittevernstiltak som gjelder.

Viken anbefaler at direktoratet justerer smittevernveilederne slik at de i større grad henger sammen med smittevernsråd som gjelder for kollektivtransporten og samfunnet for øvrig. En anbefaling om bruk av munnbind kan bidra til dette.

- Spørsmål: Hvilke tiltak kan styrke etterlevelsen av smittevernregler, for eksempel støtte og veiledningsmateriell, deling av god praksis etc?

Når elever og ansatte opplever at det er ulike smittevernsregler som gjelder i butikken, på bussen og på skolen blir det en pedagogisk utfordring å utarbeide informasjon som på en enkelt og konkret måte forklarer sammenhenger. Informasjon må søke å svare på hvorfor det er mulig å gå på skolen uten munnbind og uten avstandskrav (gult nivå) og uten å utsette seg selv for betydelig smitterisiko. Vår erfaring er at elever og ansatte har behov for å se sammenhenger og forstå logikken bak ulike tiltak for at etterlevelsen skal styrkes.

Deling av god smittevernspraksis og opplæring i pandemitid har vært og er tema i møter mellom skoleeier og skolene og skolene imellom. Digitale møter og samhandlingsverktøy benyttes aktivt til å dele god Viken-praksis. Denne uken lanserer Viken en app for elever som sliter i pandemitid. Appen er et lavterskeltilbud for å sette elever raskt i kontakt med

støttetjenester og er et tillegg til elevtjenestene som skolene allerede har. Appen betjenes av helsesykepleiere, PP-rådgivere, skolepsykologer og rådgivere.

- Spørsmål: Finnes det muligheter for å ta i bruk flere lokaler for å sikre mer tilstedeværelse på skolene ved rødt tiltaksnivå?

Viken har kartlagt muligheten for å leie avlastningslokaler for å øke tilstedeværelsen på rødt tiltaksnivå. Timeplanmessige utfordringer i form av reisevei og fasiliteter skaper begrensninger ved leie av andre lokaler for både yrkesfagene og studieforbereende. Kun 6 av 58 skoler svarer at de har mulighet til å leie avlastningslokaler som kan benyttes til undervisningsformål. Dette vurderes derfor ikke som et reelt alternativ.

- Spørsmål: Finnes det flere muligheter for alternerende oppmøtetid for elevene for å sikre mer tilstedeværelse på skolen ved rødt tiltaksnivå?

Kompleksitet rundt organisering av opplæringen på yrkesfaglige og studieforbereende utdanningsprogram gjør at dette ikke vurderes som et alternativ. I tillegg er det vanskelig i praksis å tilpasse skoleskiss. I Vikens kartlegging er det kun én skole som oppgir at de kan organisere opplæringen som fagdager med ulike oppstarttidspunkter og pauser. Denne skolen har en sammensetning av utdanningsprogram, størrelse og beliggenhet som gjør dette mulig. Denne løsningen er dermed ikke umiddelbart overførbar til de øvrige skolene i Viken.

Øvrige innspill fra Viken:

Lokalt handlingsrom ved gjennomføring av muntlig eksamen. Viken har forståelse for at Kunnskapsdepartementet ønsker at alle avgangselever skal gjennomføre en muntlig eksamen. Samtidig er det viktig å minne om at fylkeskommunen i samme periode skal gjennomføre et betydelig antall privatisteksamener. Bare i Viken har vi 20 000 privatistoppmeldinger våren 2021. Utbruddene av muterte virus og en forsterket og utvidet bruk av TISK i kommunene etter jul har ført til at omfanget av elever og ansatte i karantene har økt. Dette gjør at risikobildet for gjennomføring av muntlig eksamen er endret. For å kunne gjennomføre muntlig eksamen for flest mulig avgangselever, anmoder Viken direktoratet om å vurdere muligheten for å gjennomføre muntlig eksamen digitalt dersom smittesituasjonen lokalt skulle tilsi det.

Unntak fra bestemmelsene om fag- og timefordeling. Et betydelig antall av de videregående skolene i Viken har gjennom skoleåret 20/21 gjennomført opplæringen på rødt nivå over en lengre periode. Ved rødt tiltaksnivå er elevenes fysiske tilstedeværelse varierende mellom skoler. Denne situasjonen har gjort det krevende for skolene å gi opplæring i tråd med forskriftens bestemmelser om fag- og timefordeling. Utbrudd av muterte virus etter jul og øktende smitte blant elever og ansatte den siste tiden gjør det sannsynlig at opplæringen også vil bli påvirket av koronapandemien, også i ukene og månedene som kommer. På den bakgrunn ber Viken direktoratet om å gi unntak for bestemmelsene om fag- og timefordeling også for inneværende skoleår.

Viken, 09.03.21

Solveig Helene Olsen
Fylkesdirektør utdanning og kompetanse